

99.

83.

Fragment of a white label with red lines and illegible text.

Fragment of a white label with a floral pattern.

~~337~~

~~332~~

PA 83

SM 114

ecclesiast. vij. Calumnia conturbat sapienter &
p dit robur cordis illig. angus. melius est dubitare
de occultis qz litigare de incertis

eccles. 4 pro anima tua ne confundaris dicere ve
rum est. n. confusio adducens gloria et gratia
ibidem. pro iusticia agomzare p ammatia &
a mortem certa pro ea & deus expunavit

ve tribulationis amca p.
he. re. nitate illig

331

~~334~~

~~332~~

1483

Sum 111

79
2
ecclesiast. vij. Calumnia conturbat sapienter &
p̄dit robur cordis illig. angus. melius est dubitare
de occultis q̄ litigare de incertis

eccles. 4. pro anima tua ne confundaris dicere ve
rum est. n. confusio adducens gloria et gratia
ibidem. pro iusticia agom̄are p̄ animata &
vsq̄ ad mortem certa pro ea & deus expunavit
inimicos tuos,

ecclesiasti. xxij. in t̄pe tribulationis amica p̄.
mane et fidelis ut cohereris in hereditate illig
& si mala mihi euenerint p̄ illu sustinebo.

Vasa figali p̄bat fornax & homines iustos tē
tatio tribulationis. 27 ibidem. laqueo p̄ibunt
q̄ oblectat. casu iustorum.

qz non p̄fertur citu q̄tra malos sententiam ideo
p̄petrant mala. ecclesiastes. 7.

ecclesiasti. 4. curam habe de bono nomine. hoc n.
magis permanebit tibi q̄ mille thesaurij p̄ eum et
ibidem. melior est homo qui abscondit stultitia
suam q̄ hō. q̄ abscondit sapientia suam.

ecclesiasti 4. corne q̄s grauabiter m̄do.
loubus et peccator adijiet ad peccandum
vsqz ad tps̄ sustinebit patiens & post ea re
ddictio iocunditatis ecclesias. 3.

Q non est necessarium ea. que abscondita sunt.
videre oculis ecclesiast. 3.

ne retineas verbum in tempore salutis nec
reueraris proximo tuo in casu suo 4.
Sunt iusti q̄b; multa p̄suerunt quasi opus e
gerint impior; & sunt impij qui ita se aut sunt
quasi iustos facta habeant eccle. 8.

Q Proverbi. 17 q̄ iustificat impium & iudicat
iustum abominabilis est uterqz apud deum
ibidem. frater in angustijs conp̄bat.

iustus prior est accusator sui prover 17
ibide. frater q̄ adiuuat a fr̄e quasi ciuitas
firma.

miseriordia & veritas custodiunt regnum &
roborat. clementia tronuseig 20.

facere misericordiam & iudicium in ap̄is placet
deo q̄ victime.

qui seqr iusticiam & misericordia? inveniet
vitam iusticia? & gloria? ibidem.

q seminat iniquitate? metet mala & q p n? est
ad misericordia? benedicet?

aufer impietatem de vultu reus & fumabit
iusticia thronus ei? 25 prov. & ibidem sicut
veret inimicus tuus &c.

homo q blandus fict? qz sermomb? loquitur a
mico suo rete expandit gresib? eius 29 &c.

ibidem. princeps q libenter audit verba men
daci? omnes ministros habet impios

qui timet homine? cito corrumpit 29 pro.

qui vehementer commovet elevat sanguinem 30 p.

ve soli qz cum ceciderit non habet sublevantes
se. eccles. iaster. 3. et ibi. omnia tps habent &

ibi vide in loco iudici? impietatem & in loco ius
titi? iniquitate?

p tristitia vultus corrigitur anim? diligente?
noli esse iustus multu? neqz sapia? necesse est. 7

omni negotio tps esse & oportunitas.

p

28

qui parcat virge odit filium suum
frustra autem iacitur rete ante oculos pen
natorum prover 1°
qui me audient absq[ue] timore requiescat
& abundantia persuetur timore malorum
sublato prover 1°

Qui relinquant iter rectum & ambulavit
per vias tenebrosas qui letantur cum ma
le fecerint prover 2°

misericordia & veritas te non deserant
circumdanda eorum oculum tuum & describere
in tabulis cordis tui prover 3°

ne sis sapiens apud te metipsum & hono
ra dominum de tua substantia & de pu
nitibus omnium servorum tuorum da pauperi
bus &c prover 3°

ne paveas repente timore & revertentis
tibi potentias impiorum dñs. n. erit in la
tere tuo & custodiet te &c prover 3°

noli prohibere bonum facere cum q[ui]s potest & ipse

Contra. ibidem

4

via impiorum tenebrosa prov 4°

5

fascinatio nugantatis obcurat bona sap 4°
iustitiae lumen non luxur nobis & sol intelligente
non est vitium nobis sap 4

80

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

Deus abbas

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 20 lines.]

hinc
antiqua sententia est quem metus quis
odit quem odit perire cupit
aut inchoat hinc si opprimatur ne
mo plus impetret a libero q̄ qui servire
non vult

non novit terrore nato ista succumbere &
impendenti gladio magis cervicem q̄ manus
subijcit

si expedit odisse homines & gentem aliquam
detestari in odio aversor circumspice
aut enim bona sunt que appetimus aut ma
la si bona non inducent aliorum auxilio
si mala peccantium multitudo non pa
rit errori patrocinium

novum malicie genus accusari quod
peccati timeat scribere quod occultes
qui & vulneratus nequaquam contra perse
cutorem tela direxi sed meo tormento val
neri admovi manum

quando sine nomine contra vitia scribi
tur qui nascitur accusator esse sui
simultas admittenda potest blasphemie
veniam non meretur

non meretur fidem inconstantia

6
sus minorem docere & in siluam honorem
sue

socraticam illud scio quod nescio navem
avere ignarus navis timet abrotanum &
pau non audeat nisi qui dicit dare
nec oratum audent commoneantem cui
resona prudens prave q̄ chscere man

felix iniquitas optimorum est calamitas p. Seneca
 fatetur facinus is qui iudicium fugit
 cito ad naturalia sicca recidunt suam
 fulmen est ubi cum potestate habitat iracundia p.
 facilis privati ignoscit p. sinaciter se iudicabit
 homo qui in homine calamitoso est miser p.
 coram meminit sui
 honeste seruit qui succumbit tempori
 inuentatam sedis cum indignum rogas p.
 in gemitibus non recipit contumeliam
 iudex damnat eum nocens absoluitur autem p.
 nocens punitur
 ius omnem supra iniuriam positum scias
 loco ignominie est apud indignum dignitas
 secom nocens veretur fortunam innocens p.
 multis minatur qui vni facit iniuriam
 miserum est tacere cogi quod euptas loqui
 miserima est fortuna qui inimico carit p.
 malis displicere laudari est
 multos timere debet quem multi timent
 qui ob hoc iniuriam facit qz potest cito desinet p.
 quia fecit
 quid dulcius qz habere amicum cum quo omnia a

videas cui sic credas vt tibi. cui sic loqua
ris quasi tecum

ridiculus est otio nocentis perdere innocentia
res optima est scelera extinguere

severitas assidua amittit auctoritate
si vis amari ama

fortissima res est nihil timere preter deum
tene semp vocis & silentij temperamentum

sciam omnibus conoscere qd nulli crudelitas est
ubi dixerim en inter bonos malosq; seclia
tam est confusio sequitur & vitioꝝ eruptio

amicos res optime parant adverse probant

bonus animus lesus grauiq; multo irascitur

bona forma in tenebris ppriū splendoreū obtinet

apud bonū virum cito moritur iracundia

cito improboꝝ letia ad perniciē cadunt

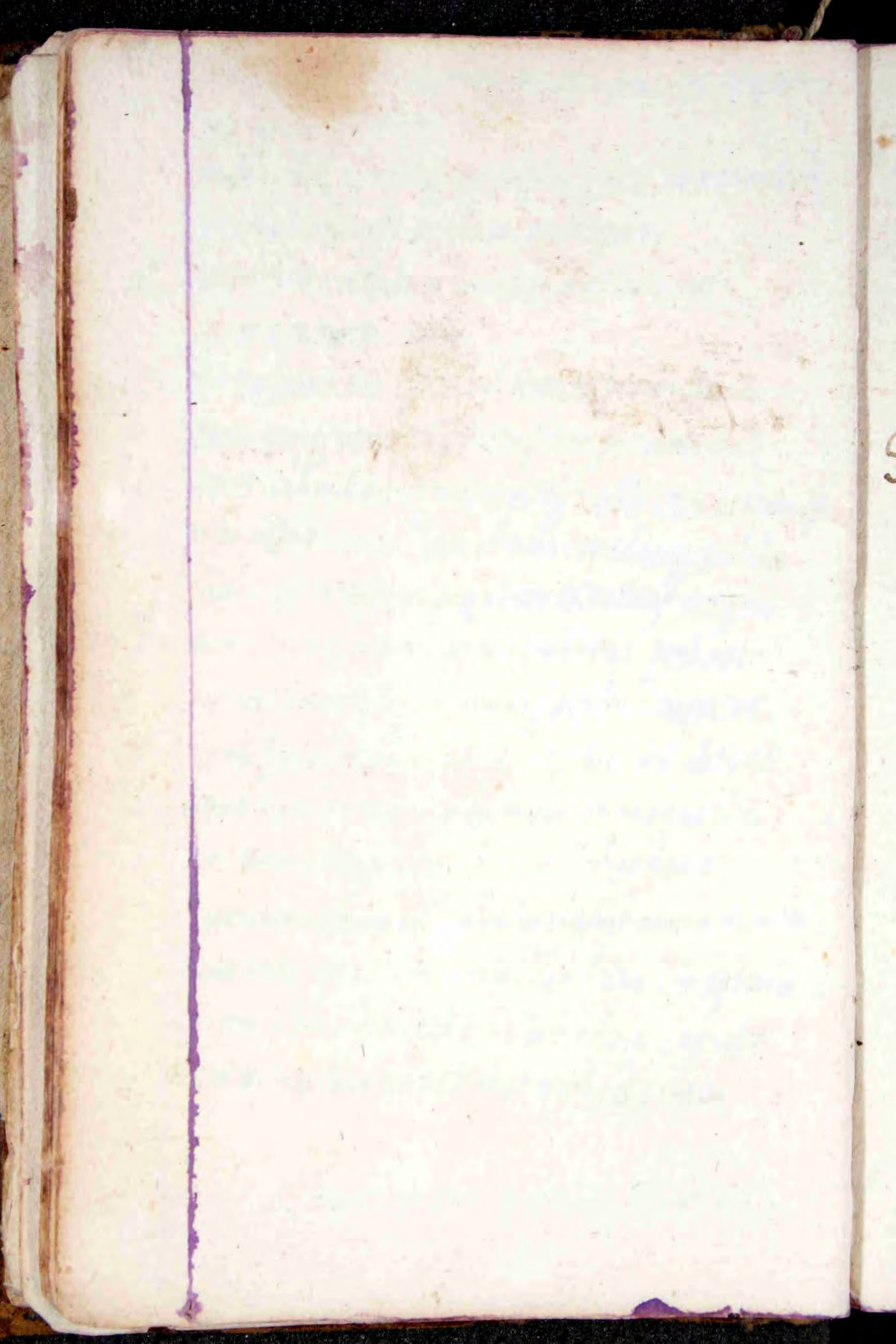
dixeris maledicta cū ita cū in oratū hominē dixeris
dum vita est grata mortis conditū est optima
etiam obliuisci quod sis interdum expedir
etiam capillus vnus habet vmbra suam

a

ca]

rese

is

Pithavo. liber non est quem superbus inflam
 at animus & idem loqui ignorat qui tacere nescit
 viri optimus est suis se probat afflictibus.

diuitie contemne sunt quilibet a liberalitate p̄ dū
 tur & paritate p̄ uerentur

Socrates. oculos et aures vulgi p̄ uos malos
 esse testes

sibi egeris tibi auxilium prestabis

fallere semper famam poteris consuetudine nū

q̄

geminat peccatur is quem delicti nō pudet.

solum a deo precandum est. quod bonate

buat nam plerumq̄ id voti expetimus quod

sanius est non impetrasse si quid dubitas

ne feceris sed quod animi iudicio negatur fue

rit fugito.

xenophon. tu. studium tuum ad maledi-
cendum. dedisti ego vero constantia teste di-
dici maledicta contemnere.
simulatio virtutis non est diuturna

cicero historia est testis temporum magistra
vite vita memoria suae veritatis

Cicero. neque turpis mors forti vero potest ac-
cidere nec in matuta contulari nec miseris
sapienti

idem male parata male dilabuntur. & pax.
est tranquilla libertas &c.

servitius postremum omnium malorum non mo-
do bello sed morte etiam repellendum

idem. cuius vis est homini horrere nullius nisi
perseverare in errore

nullum theatrum virtuti et conscientia ma-
ius est 2° tusula.

Demosten. tunc bn. dicit similit dixeris nisi
quod bn. scieris. Liberi seruiqz personam veritas
separat.

idem amicus non est q. fortune partips non est
idem. opallas urbium custos cum tribus infes
tissimis bestijs delectaris noctua dracone &
populo

Esquines. qui malus est pater nunqz bonus
gubernator populi esse potest & qui priuationem
est malus nunqz publice bonus esse potest. &
qui domui est improbus nulla in patria aut
legatione bonus erit non enim mores sed locum
mutauit.

Solon. qui sectatur omnia omnibus accusare vo-
lentibus obnoxius erit. si quis parentes non nu-
trierit est ignobilis & obscurus, idem quem non
possunt nec tollas.

animum ac rationem duci, sequere

Sermonem quidem silencio silentium vero tunc
gratia / virtutem ac probitatem iuramento sine
horem esse

idem princeps si ebrius deprehensus sit male
multandus est / mentiri noli. / tunc rege quod primum
regi didiceris

amicos noli cito acquirere quos autem ac qui
siccis reprobare caue.

consule non que sunt suavisima sed que sunt
optima

noli cum magis congruere. Deum honora pro-
xime parentes revere.

Thales mulieris que unquam stipendia parentibus
intuleris eadem ipse a filiis expecta.

fortissimum omnium necessitas superat. n. oim

Sapientissimum tempus inuenit namq[ue] omnia
antiquissimū omniū deusq[ue] moeritus & difficilis
senex tyrannus.

felix is. qui corpore sanus fortuna locuplex &
animo iocundus & imperitus.

amcorp[or]e presentia & absentium memores sing
optime ac iuste viuemus sique malijs reprehē
dimus ipsi non fecerimus

Chilon. interrogatus q[uo]d deus faceret inquit
excelsa humiliat et humilia extollit

idem linguā preire animo primum minime p[ro]
mitendum est. linguam semper quidem sed
presertim in conuiuio contine.

neminq[ue] mine intenden de sunt est. n. muliebri
uorem humilem apperatu modico dicit.

senectutem honora te qz ipsum observa
damnu? potius qz turpe lucum elige.

fortem mansuetum esse oportet vt proximi:
non tan metuant quam reuerant.

superanda est omibz modis iracundia
spemione non de est. iactura.

Pitacius indulgentia est preferenda: vema
nanqz supplicio est melior.

optimum est omniu? bn. agere

perdifficile est bonum esse

principatus viru? ostendit

obscurus est futuror? eventus.

fidelis terra mare vero infidus est

quod facere intendis nolypredicari nansi facere
negueris iru deberis.

prudens viri est providere prorsus adversa
contingat ne eveniant fortium vero cum illa
contingerint ~~et~~ quo animo fecerit.

deposita cum acceperis redde.

Amico noli malidicere frugi esto pudicitia ama
veritati stude fidem peritiam dexteritatem
sodalitatem diligentiamque custodi

sumptu arborum & iaculis saporifera que saretra
neque homo inyenendus est. nam fidem inquit
nihil loqui precocet dum corde duplex alio.
insidet sensus.

bias. omnia mea mecum porto.
idem. infelix namque minimum est qui ferre
nequit infelicitatem
indignum hominem diuitiarum gratia laudare
quodcumque agere instituis cuncta bundas ac
deliberans arripe ^{(noli}
quodcumque bene egeris ad deos refer
noscitur loqui est. n. in sane in diuina
viaticum tibi ab adolescentia ad salutem.
saxuntra comparata. ea quippe solacium veraque
possessio
perque difficile est mutationem faciliis fortu
ne in aduersa tolerare.

cleobulus. fortune mutationis fortiter per
ferre disce.

Audiendi maioris quàm loquendi studio sum
esse oportet

Amici boni fecijs fouendi sunt ut amicitiores
simul inimici ut amici fiant

In linguam habere laudabilem propinqua est vir-
tutis

Vxorem tibi parem eligas nam si teclatōori
duxeris affines dominos habebis

perianthus. amicus in familiaribus eundem
teprebe

inter secundas res esto moderatus inter ad-
uersas prudens

nil pecuniarum gratia agendum est

quodcumque pollicitus fueris serua

inter loquendum caue ne secreta promittas

non peccantis modo verum peccare gestitantes pum.

asinius pollus in augustū cesarē
non est n. tutum in eum scribere qui
potest p[ro]scribere

Quantilia. iz demistitu ora. nunq̄. n. tempus

Vllum est recte voluntate serui

Et idem seneca in tragediis nunq̄ sera est ad
bonos mores via.

hierom. amaro tan deest quod habet q̄ quod
non habet

ciero in c. de offi. in hil. n. tan anouste tan q̄
parari animi est q̄ amare diuitias in hil. q̄ ho
nustius ac magnificentius q̄ contem nere

cum nascimur mori incipimus cum vero morimur
desimim q̄ mori

seneca in tragediis quem penitet peccasse pene
est innocens

hierom. viliū satis hominum est sua q̄ laude.
querentium alios viles facere q̄ aliorum vitu
peratione se laudare putant. Et cum p̄ pro merito
placere non possunt placere volunt in compa
ratione priorum.

ca. i. off. sit. n. nescio quo modo ut maior n
in alijs q̄ nobis ipsis eterna q̄ sequa delinqt̄.
anous. vj. de ciuitate dei nulla maior aut pe
ior mors q̄ ubi non moritur mors.

Cicero. in tuscul. proprium. n. stultitie est
alioꝝ vitia carere: suoz obliuisci.

idem. off. 3. homo nature obediens homini non
ore non potest.

eximia gloria sequis fortune q̄ virtutis est
beneficiuz. quin. curuz.

idem. off. 3. honesta ab omni viuis non occulta
queruntur. Et idemp.

in omnibus autem negocijs prouidēdū
adhibenda est diligens preparatio q̄ aristoteli
ethic. 6. confirmat dicens op̄ quidem velocius
operari bene consiliata. consilia autē tardi.

Inbernis animo. in veteratus vsus amia per
manet

Aristot. non est sane parum secundis rebus
bene vlti attamen aduersas moderate perse
rre multo maius est estimandum nam. =
in magni calamitatibz Et in uicijis nihil
obiecte facere excelsi animi est.

Cicero. tuscul. 1. tota. n. philosophoy vita
commentatio est mortis

Seneca. ad lucillum magne diuitie sunt.

lege cōposita paupertas nam quicum pau-
peritate bene convenit dives est.

augusti. in sermone de penitentia hac animas
in visione punitor peccator ut in morte obliviscat.
sui post q̄ in vita no est recordatus dei.

quantus curtus. in namam quozq̄ necessitas
accit de sepe desperatio causa sper est quod
et viro assent dicitur una salus vitis
august. q. de civi cap. 4. homines q̄ dei.
vivunt miseri sunt immo

ut inquit acc. in de somno supromis. ii. vivunt
qui e corporz vinculis tanq̄ e carcere e volavit
v̄a vero quē datur vita mors est.

Socrates. homo perfectus p̄ sapientia q̄ nihil
aliud est q̄ deus in humano corpore inspirat
augus. i. de civi. mala mors putanda non est q̄
bona vita p̄cessit.

non. n. facit malā mortē nisi quod sequitur mortē
cice. offi. i. negligere quid de se quis q̄ sentiat
non solum arrogantis est verū etiā dissoluti
quin. fabig maximus non celarius q̄ timet de
prehendit fortuna temeritatem.

is. n. est p̄mus vir quib̄n̄ consulit̄ quib̄n̄ m̄res sit se
cundus is. quib̄n̄ monenti obediat

tratanus. talem decet regem cum minimis esse
qualem si rex minimus fuisset regem secum esse
voluisset.

quantus. curtiq. eximia gloria sepiq. fortune
q̄ virtutis est b̄n̄ficiam.

luuq. floq. efficacior fortuna q̄ virtus
iulq. cesar. fortuna plerūmq. quos b̄n̄ficij plu
rimis ornauit eos ad duriores casus reservat

Socrates. sicut nihil est superius est venona
coniuoe ita nihil in festam h̄te crudelius.

plato veritas auditur suauior omnibz que
dicunt.

aristoti. eruditio inter prospera est ornamentum
inter aduersa refugium. Et vitia ad miseriam
Et in felicem vitam sufficiunt.

Et idem optimū omnium amicitia hominum
Et seperatum a lege Et iustitia omnium pes
semus.

Et idem est. n. ipsius virtutis officium b̄n̄ficia
potius conferre q̄ suscipere et honesta potiq.
~~conferre q̄ suscipere et honesta potiq.~~

agere quā turpia & impossibile est quempiam
esse prudentem nisi bonus sit.

Marcus Varro. Visceperiri amōū calamitōsq̄ fras.
fulte referes gratiam in vitu danti
quod vi datum est non putes beneficium sed precam
Semel dedit qui rogatus bis vero quinon.
in multis contra homines sapere dissipare est
nemo suū putet quod est extra ipsum
non est miser nisi qui se esse credit.

nulla grauior iactura scienti est q̄ temporis
adulationis est specimen cum laus postula
tionem. precedit

salustius. mihi rectius videtur ingenij q̄
opium viribus gloriam querere.

prius q̄ incipias consulto & ubi consularis
mature factu opus est.

diuitiarū & forme gloria fluxa ac labilis
est virtus clara eterna q̄ habetur.

dux aut imperator vite mortaliū animus est.
concordia parue res crescunt discordia maxime
dellabuntur
secunde res etiam sapientum animus fatuunt

Titus Liviū. Maxime cuique fortune minime
credendum est.

raro contingit hominibus bonam fortunā bonāq
mentē. Simul dari

mehor tutiorqz est certa pax qz superata victoria
hec natura multitudinis est aut seruit humi-
liter. aut superbi dominat libertatem quemedia
est nec spernere modice nec habere sciunt

Vana sine viribus ira

parvus ignis maonum sepe suscitavit incendium
experimento visum est fortunā iuuasse fortes

Arceselaus loquax omni graui nutrice caruit
Himprobe & impudice loqui seruoꝝ filij cōsueuerūt
sepe ex viris galli fiunt: ex gallis aut nunqz viri.

heractitus. vnus dies pax hominum est.
 in eundem fluvium bis descendimus & non descendimus

diogenes. me horem esse indicat mala lingua quem
 carpit

superat n. conscientia qui quid mali lingua con-
 fixerit.

cupiditas est arx omnium malorum.

qui bonus est sese ipsum commendat.

neve supra hominem sapias te admonuo

siquidem in minutum est illic moram trahas
 ubi tibi similes non invenias.

Paupertas nemini detrimentum est sed malitia
 cum mortem non meditamus molestior vite finis
 expectandus est verum ubi optimam meditati-
 onem meditacionem & vita suavis est & mors
 minime molesta ac via perfaciendi

anaxagoras. caelum offendes inquit nisi vero
 patrie cura equidem summa est.

quintilianus princeps qui vult omnia scire
necesse habet multa noscere carent dum est non
solum crimine turpitudinis sed etiam suspitione
aliena qui q̄ reprehendere ma vult q̄ sua
Pulcherrimi operis studio vacare mens non nisi
omnibus vitis libera potest.

Prodit se que libz simulatio nec vnq̄ tanta est
facultas qui non titubet quotiens ab amover
ba dissentiant.

oculi vota ma luxuria sunt & totius ho
minis liberius est oculos perdidisse & oculi
sunt per quos paupertates ferre non possumus
Iticorum sententia tan diu hominem deficere
q̄ diu non proficit parua quidem est vt magna
culpa

peron. secretum quod iusobus audieris mte
Veyeli
homo improbo q̄ loquens fallere te vult.

Platonis Sciencia est omne sapientis
vitam meditationem esse mortem.

Quantiq[ue] virtus fragilitat[is] humane nimia in
superis reb[us] obliuio est.

idem nulla foetidior patua miseris est q[uam]

solitudo [nihil a nimo videre poterant] n[on] do-
ci in tu sa] culos omnia respicebant manu autem
est ingenij revocare mentem a sensi-
bus & cogitatione a consuetudine

Cic. officia. i. nihil. n. tan a nouiti tanq[ue] parua

animus est q[uam] amare diuitias & nihil inuictius

& magni scientius q[uam] contemnere

pacatur in uicis hinc.

nihil interest q[uod] si uolentia quis an male uo-
lentia sit molestus

furore fit lisa sequis patientia

admonere clam laudare palam

quintilianus multos aut magno ducis se quon-

tibus honestus est error

stultum est adu. nocentis perdere inuicentia

asapientib[us] dictum es uultus esse ~~est~~
animoz indices.

Plinius de medicina loquens in hac
artum sola erent vt curcunq; se medi
cum profitemi statim credatur cum sit
periculum in nullo mendacio maius
& rursus discunt periculis nostris &
nec vlla lex que in scitia punit capitalis
per experimenta mortis agant medico q
tm hominem occidere summa impunitas
est. ostentatio artis & portentosa scientie
venditatio manifesta est.

& de ijs remedijs quibus medici vtuntur
ait non placent remedia tan longe nascentia

ex omnibus bonis que homini tribuit natura nullus melius esse tempestiva morte
nix aquarum celestium spuma est
inibus anima pro sale data
sapientiam vnu obumbrari
nocere sepe maniam deligentiam
ne supra crepidam sutor iudicet quod
trihabat appelles.

homo e clarissimis penez primus qui ma
nu tractare leonem est ausus & ostendere
manus factum damnatus qz illo argumetu
qm nihil non persuasuras vir tam artifi
cis ingenij videbatur & male crederi liber
tas ei cui in tantum cessisset etiam feritas.

andeo a des sapientia ad alexandru scup
sit vinum potaturus v rex memento tibi
bere sanguinem terre sicut .n. est homi
ni venenum cicuta sic & vinum /
mum est qz procedat greca crudelitas =
missam tam impudens mendacium ve
teste careat

optima .n. que qz malunt contumere pleniqz
miscere

[Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

Faint, illegible handwriting, likely bleed-through from the reverse side of the page.

feras.

inertior est qui boue clauellas imponit
q̄z bos ipse qui recipit impositas
impia certe dissimulatio est que pieta-
tem impietate dissimulat.

bñficia cū fenore uenerenda maiori
bñficia potissimū animo domiti uenerenda
alter maluet hincam alter supponet cu-
lum

Quintilianus . que in alijs . libertas est in alijs li-
centia vocatur

quo usq tandem a butere patientia mea
gnti . tum aut optime dicit oratur cum videtur
vera detere

Brevitas in hoc consistit ne plus . dicatur qz
oporteat satig aut est

aliquid narrationi superesse qz desse nam
super uacua cum tædia dicunt . necessaria
cu piculo subtrahunt

desse mit esse ars cum aparet

nichil facile persuadetur in vitis

im quuz petenda ut agnus feras

si uenam meret . qui imprudens nocuit non
meretur premia qui non prudens profuit

non male respondet male . n . prius illerogarat .

Ubi amici ibi opes

conuenticia nulli testes

pares aut cu paribz facillime congregantur
tantu est accusare qz defendere qz tu . est

facere vulnera q̄ sanare facilius

quinti. li. 5. de refutatione cicerone? utat q̄
p̄ tullio dicit quis hoc statuit vnq̄ aut cui
concedi sine summo omnium periculo potest ut
euz iure potuerit occidere a quo metuisse
seditat ne ipse posterius occideretur

~~ipm potestatem omnium~~

silent leois miter arma

nemo nisi sua culpa t̄hu dolet

erubescit cesarem timere

nunq̄ fugiens respexeris

tollat te qui non novit

nichil solet obliuisci nisi iniurias

habeo quem fugiam quem sequar non habeo

nec grauem mortem accidere posse vno

vis forti nec mi maturaq̄ consulari nec

miseram sapienti

vir summum horarum

ingenium in numeratu habere

ponyeig tranni ad cesare? & timebis me

hec aut animo catervis ferenda sunt aut
aeromis stomacho.

ubi vinci necesse est expedit cedere
culpam reprehensa? p̄tinaciter tueri culpa
est altera

scelera non habent consiliu?

nemo expectet ut a hinc tantu? labore di
Sextus sit

Umbra corpus sequitur

verbi hospes de q̄ affectatior? in verbis habet.

prima virtus est vitio carere

ceu raptores lupi in atra nebulis.

generosioris arboris statim planta cum
fructu est.

nil est tam populare q̄ bonitas p̄mcoy
qui vult omnia seire necesse habet multa
ignoscere

q̄ opulentior est etiam si accipit iniuriam
tn. quia plus potest facere videtur

obsequiu? amicos veritas oculu? parat
tamde est auaro qd̄ habet q̄ qd̄ non habet.

mors misera non est. aditus ad mortem miser.
nocere facile est prodesse difficile.

Q nihil habet cesari nec fortuna tua maius quam
ut possis: nec natura melius quam ut velis serua-
re quam plurimos.

facere probus adolescens periculose quam per-
peti turpiter maluit rogant te cesar valie
tue ut felicitatem tuam fortiter feras

saluum me esse ad huc nec credo nec gaudeo

leges diligentis sine pudores custodes

per frons frontem de dicta dignorem qui
pretor fueris quam catonem

que cursu parum valent flexis eludunt

Q non meret fulem qui sententiole gratia iurat
in cibus interim acor ipse iucundus est per

Q obtutem in dustua virtus gloriam gloria.
emulos comparant

Vincit yadoceq libido timorem audacia
rationem amentia

non ut edam vino set va vinam edo
crudelitatis est mater auaritia

prestat. n. nemini imperare q̄ alicui
 servire sine illo. n. vivere honeste fiet
 cum huc vivendi nulla conditio est.
 vbiq̄q̄ arso tentat^r veritas abesse
 videat^r.

nulla res sine arte satis valet & comitat^r.
 semper artem decor.

nichil intrare potest in affectum q̄ in au-
 re vehit quodam vestibulo statim offitit.
 nam vbi libido dominat^r innocencie leve
 presidium est.

tesseras ut ait Lucilius struet &
 vermiculate interse lexis commitet

equis cursum q̄ dirigit minuit & passus
 q̄ equat cursum franvit.

fauni vatesq̄ canebat.

domus tibi decrat at habebas pecunia
 superabat at egebas

optime ductis gratiam prava iudicia non
 referunt

tibi aliqui q̄sq̄ solet & oneri cedere.

est quicquid suo indulgere q̄ imponere
ma vult ⁱⁿ iudicijs, dicitur est ac.

Q necesse est vt semper sit posterior q̄ sequitur
in suscipiendo onere consulere veris oportet.

in hinc est tā indeans q̄ cum mollia dure sunt

suauiterq̄ proposita sine decor est

prudens est quod in quoq̄ optimus est
suisq̄ facere

in hinc vix ipsa natura voluit ma vnum

efficitu p̄ponit q̄ suiq̄ pulcherrimo
operi difficultate

artu scribendo non fit vt bñ scribat. ||

Gen scribendo fit vt artu.

Q necesse est dicere vtroq̄ peccare vniu
us q̄bus omnia sua placent aut q̄bus
in hinc

me hinc dicere vis q̄ potest

neq̄ se bona fide in multa simul in tēde

re animus vt tū potest & quocumq̄
resperit de vinit intueri qd p̄positū erat.

non est mirandum causis de seichi
 ubiqz potest facere cogitatio ipsa secreti.
 opus poliat hinc non exteat.

vis. n. bonofidei viru conuenit auxiliuqz
 sollicitu quod in presentis firmis quibus qz
 precibus desit.

ne. n. ius qd timere curus potest qz
 fuerimus quo sit & qua prevemenduz
 qui stultis eruditi videri volunt stulti a
 eruditis iudicant.

facit discendi nehgentiaqz hec ipsa fiducia
 ornatus omnis montam sua qz reiciat ad
 libet. qd ditione qstat

quotiens pugnabunt vtilitateqz vneut qd
 decet

verates breui detrimentu iam vltimu.

senectute evum seculoz omnia est con
 sequitur

parua illa que abiectis sumus qd qz animus
 vtilia credit si cum virtute conferantur
 despicienda iudicabimz Tomis sui vitiosa
 lactatu est

habet mens nostra natura sublimis quidam
dicitur & impatiens superbi
quoties discessit emulatio succedit inu
munitas

Q. invidere vitium eius quod nec cedere. volunt
nec possunt contendere

Q. in veris sufficit contentia

ambitiosissimum gloriantis genus est
a his deinde

erubescere cum ab alijs laudamur deest
quod fert mores plerumque oratio & animi
secreta detegit.

Q. in semibus conuenit oratione & carere

quod in apes deest alijs non concessis
idem ductum in a ho liberum. in a ho fu
ros sum in a ho sepe superbum est

Q. virum bonum honesta deest malis odiosum
publica vice commoveri vltimum in scelera &
in inuicem

Q. facit n. fortuna discrimen & potestas
ipsi ac locis agent observatione propria quod

non possumus non quiriari nolle vidiamus
 nunquam decebit sic adversus tales averper
 sonas quomodo quodammodo ab omnibus conditio
 ni eiusdem iniquo arotulissimus
 facillimum est tibi alienam culpam accu
 sare ubi fateris tuam

ubi nulla contumit excusatio sola culpam
 habet penitentia

id est optimum quod cum te facile credideris
 consequi imitatione non possis.

conspicatio semper ultra id quod est hominis
 querit

ne nobis discamus vincere

in his quod factum in ubi natura cura iudat
 exercitatione omnia quod valescunt

quod consuetudine omnis difficultas levatur
 in his quod soluit animus.

apertis ut arunt tibi

in matura gallos cantus

quod oculis maxime animus emanat

saxa ac solitudines voci respondet.

Sua. n. cuiq; sunt vitia
nihil ad conuincendum gratiq; verum dea
minus habent contentum ea que sunt
extra questionem
tutius audacie est tetare q; bus paratiore
est vema

Q natura ipsa non parens sed mouera fuerit
si facultatem dicendi sociam scelex ad
uersam innocente hostem veritatis inue
nit

ne membra sua esse nisi stultum eudem
vulgo semper est creditu

Q nihil est tam occupatu; tam multi forme
tot ac tam varijs affectibus q; cis su; ac la
ceratu; q; mala mens nam d; cum in si
diat; specuris labore distingit d; iam ai
sceleris compos fuerit sollicitudine peni
tentia pœnar; omniuz ex yelatione bre
quetur

ad labores studioz; necessaria summa hitus
ad cupiditatem literiz; p; apue acut amoz
laudis.

ne spe nec metu declinatus omnino.

Y

prodit. n. seq̄ h̄bet custodiat. simulatio nec
vniq̄ tanta fuerit eloquendi facultas ut non ti
rabet ac hereat quæties ab animo verba disse
tiant. vir aut malus a h̄ud dicat necesse est
q̄z sentiat bonis nūq̄ honestas sermo deficiet.

Y

nec q̄qz non diserte q̄ honeste dicit
nec. n. recte voluntati seruient tempus vbi
bonas causas etiam sine doctrina satstuet.

Y

Y

ipsa veritas

Remedia melius adhibe bit cui mala quæ nocet
fuerint

Y

veram & virtus quid sit aduersa ei malitia
detegit & equitas fit ex n̄ qui contemplatione
manifestior

Y

q̄ ab his in seruis reŷtendenda est sit ab his in
ipso sapiente laudanda

fabrius dixit ac iue se syohari malle q̄
ab hoste venire

optime cause frequenter similes sut. malis

Y

Innocens reus multis veri similibus p̄mitur
quo fit ut eadem, actionis ratione defendendus
sit quasi nocens esset.

d
virtus etiam si quosdam impetus a natura
sumit in p̄ficienda doctrina est virtutem
vero qua nihil homini quo ad deos immor-
tales p̄p̄ius accederet. Latum est obuiar &
illaboratar qz nati sumus habeamus.
dicendi facultas ex intimis sapientie
fontibus fluit

L
vis omnium maior est altisvis multo
multo qz gurgitis tractu fluentium qz ten-
nis aque & obiectu lapillorum res ultatis
si regitur p̄videntia mundus administra-
da certe bonis viris erit res publica
neqz erit p̄fectus furator nisi qui hu-
neste dicere & sciet & audebit
prius est. n. certe parare bella qz gerere.
d
omneius qd est certum aut scripto aut
moribus constat dubius equitatis re-
gula examinandum est.

vis cuiusq; vocis intelligere aut commune
 prudentia est aut proprii foratoris equus
 optimo cuiq; notissima est.

et huiusmodi simulari potest. eloquentia
 aut non potest.

hinc sembus auctoritas maior est qd supra
 nos se & vidisse credunt.

plurimum valet animi prestantia quam nec
 metus frangat nec ac clamatio terreat nec
 nec audientia auctoritas vitrea debet a
 reverentia tardet nam ut abominanda sunt
 qd traxit ijs vitia confidentie temeritatis in
 probitatis & arrogantie ita citra constantia
 fiducia fortitudinem nihil acs nihil s
 tudia nihil perfectas ipse profuerit ut
 si de arma timidus & in bellibus.

verecundia vitia qd dem sed amabile & que
 virtutes facillime generat in termi aduersa
 multq; qd in causa fuit ut bona ingenij studij
 qd in hucem non plura si tu qd a secreti qd su.

merent. & verecundia he est timor qdaz
reducens animum ab ijs que facienda sunt &
quis porro dubitet vitijs ~~ibi~~ ascribere
affectum ppter quez facere honeste pu
det.

optima est aut emendatio verecundie fidu
tia & qz libet imbecilla fons magna cons
cientia sustinet.

non pte pte destrinat. in matura fons na
inde & contemptus in nasatur & funda
menta rariunt impudentie & quod est
vbisqz perniciosa usum pvenit vires
fiducia.

¶ dum deliberamus qn incipendum sit in
cipere iam serum est.

catu si ferarum multore preda saginat
& non utiqz a difficili initio continuare
operam & ingemo adhuc alendo callum
inducere

tum dignum opere precium venit cu interse
g gravat precepta & experimenta.

Sypoenas scelesti expetere fas non est prope
est ut scelesti ipsa promissasint & licentia
malis dari certe contra bonos est

quiratione traduci ad meliora nunquosunt.
solum metu continentur

non quisiene innocentia cupidus sed emen
dandi vitia corrigendi qz mores

peccatam intestinam impulsara cumproprio
natoribus patrie comparandum non fortuna
causas vel iustas vel improbas facit.

ex prima statim fronte diiudicare impu
dentium est

multa iustior ac quirendi ratio qz ex hu
nestissimo labore.

pacis cendi quidem piraticus mos & impo
nentur periculis pretraxocul abominanda
negociativ.

ut gratus sit a deum maior pertinet q' debet
non. n. tam ob est audire super vacua qz
innotare necessaria

medicus non apparentia vitia curanda sunt.

sed etiam invenienda que latent

2

optimus est in discernendo patronus in creberrimis.

plus moriebunt destituta quam non promissa non
quis sent

nec est orationis vera laus nisi cum finita
est oratio

2

finem in hunc prestabit patronus ut vide
at. optimam causam optime egisse illud

certum erit ne minime prius agere quam quod his
placente causa placet necesse est. n. extra

causam fieri quod placet

pericles optare solebat ne quod sibi verbum
in mentem venire quo populus offenderetur.

d

male dicus a malefico non distat nisi o
ccasione

mahi ac in suscepta causa aper fidi a pro
ditoris est prius averti quam possit

omni ut agrico de dicitur pedestrandus est

semper manum in tra pallas continentis

platu in hincis chumv spu vatis q comparandus

cui porro non satis est quo esse melius in
sul potest.

eadem speciosiora quovqz sunt que honestiora
vnum atqz idem est bn dicere ac bn scribere nec
a liud est oratio scripta qz momimentu ac
tionis habite.

mala multi probant nemo improbat bona p
desinit in adversa miti qui puenit in sumu
scandenti circa mia labor est cetera qz tu
processeris molliet diuis de letuis solum.

tutissima fere p mediuz via qz utriusqz vlti
mum vtruqz est.

magna esse debent non minima sublimia non p
abrupta fortia non temeraria severa non
tristi gravata non tarda leta non succuriosa
pccuenda non luxu dissoluta plena non
tumida.

domitius a fer maluit deficere qz de nunc
anteqz in has etatis veniat insidias reay
tui canendu.

nemumini velit ut in gen maxis imis fuit.

is beatus qui tam secretus & q̄ secretus si
bez invidia & uila contentiombus famam
intu tu collocavit & sentiat uing eam que
post facta prestari maon uolet ueneratiōe
& q̄d apud posteros futurus sit videbit
humani generis vis q̄ potētis efficiendi que
uolit

Breuis est institutio uite honeste beate q̄
natura. n. nos ad mentes optimas genuit
adeo q̄ discere meliora uolentibus q̄ imp
taq̄ est ut uere intuenti mirum sit illud
maius malus esse tam multos

omnia breuioza uelit ordo & ratio & ino q̄
uere uti fauit consuetudo

quidam est in secundis tertijs q̄ con
sistere

uere ut transeundi spes non sit magna
In est dignitas subsequendi, pessime de
rebus humanis perducite in summum artes
mererent si quod optimuz fuisset defu
isset.

more eoz hanc exagere mercedez q̄ senō uir

tutes sed voluptate que sit ex virtutibus perdidit
intamur semper ad optima quod fatientes aut
eadem usum aut certi multos in fra
non videbimus.

innocentia per gradus certos ab lumine discedit
Hinc in maximis trepidet curata sua virus in
innocentibus colligit nemum de caput quod incre
dibile est per venisse.

temeritas omnes animorum calamitate cor
porum frangit & frigescent impetus metum
quos non explicans ministeria membris
semper se custodiunt miseri ne esse misse
rabiles desinant

consilium ex calamitate sumere
humano hominum quos unquam miseris fecere
virtutes

bonos pro viris in verere facibus dicitur
nec levius oderunt

maxima est innocenti contumacia nullas
ego facillius perire crederem quam corporis
charitates.

quid si uxorie utilitati in vercale nomen ad-
-ungas

sunt et fumini ad scelera vires cum habent
causas viroz

percutunt cum suis vitia causis

2
Silentium est admiratio subita miserorum
nescit tacere deprehensorum scelere trepidan-
tio & statim respondet illa cum suo scelere
parata de ferro.

3
Iacere facilius est deceptis quam deus hennis
genus infirmissime similitudinis est senex maritus
nihil destructius quam differre gaudium
nulla mors inquietior sit quam que statim tu-
ta est

interdormientem simulantez quam non est nisi
conscientia

habet extrema labes viam

facit est vita perichitari quod naturalis semini
mit lege pereundi

4
non minor nobis pugna cum moribus quam cum
hostibus

non excelsu virtus

vulgaria iuramenta cupiditatis forma est.
parcendum verbis est in hibenda magna est p^{te}
veritas

ultimam pluris mortes capissem ut in p^{ra}u^{ra}
spem renascens penatorqueret

virio forti presertim & innocenti in hil facere
quirit qd ne vandum sit

plura moribus qz viribus vincenda
p^{ri}micio sing est maxime maxime qz q^uantve
sanctius vivit ad oceanu

mors laudanda fortibus expulenda
misericordis non excusanda foetibus.

non capere magno p^{re}ctia meritorum solas
equitates

illud in finitum illud in modum qd nobis
voluerunt hieere legis, consumit ille qui
meruit.

extramundia optio

parentibus circa liberos unq affectus est
fervere vite timere morte.

potentes sequit in vicia & humiles abiectos
qz contemptus & turpes ac nocentes odium

inter huius & desperationes facta inuari-
tate duramq;

faciliore q̄ morietur contra q̄ debeat antea q̄
venit

tota vita hominis vnus est dies

omnis nos hora p̄ tacitos fallente q̄ cursus
applicat factu & in hac turpissima p̄petuata
coortatione in fructu p̄ exigua festinant p̄
momenta premur faciamq; potius de
fine remediu? de necessitatē solatiu? ex-
eamus sponte consilio p̄ sem̄ securitatē
oratas audentes solus vixit quoad vo-
luit q̄ mori ma vult.

cum fortuna rueri dementia est & etate
trahere peruentem

q̄d quid nascit̄ conuata numm̄ propieta-
te sonatur

factum id quod fit & non habet causas
excedit omne? calamitate? inno cente sue
non credere

nemo p̄ his debet q̄ qui in his sibi reliquit
tandem miserorū fortuna respexit.

in aliena fame sui quisque miseretur.
 parentibus filij non prestant alimenta
 sed reddunt necesse beneficium quod parent
 sed facinus quod novat
 si dederunt pulchritudinem sanctitatemque
 nature quod putant illis parentibus iura suc
 currere quibus apud liberos salvanda est
 de mutua charitate reverentia.

bonus enim patrem filius alit lex mali
 nulli malus est pater cum esse cepit in
 filio.

genus ultimum est pascere nec misereri
 mihi quod sum a maxime conditio meritorum est
 si quis quid non fuerit abiectus deponibus
 perit & pessimo exemplo gratiaque pre
 teritis auferunt reliqua cessantia
 non fortuna tibi debet sed affectus non
 exitus sed voluntate.

excedit omnes scelorum operationes pro
 trem mendacium facere & non pascere
 parent in omnes liberos eademque pietas

sed habet in a li quw plerunqz. ymas in
dulgentie causas

hio p non potest preferri nisi filius &
charior est ex liberis illi q mori tur

in hac asperissima fragilitate humane q
ditione nemo prope mortaliu impuorevi.
uit & cuiqz sua calamitas p cupis misera
ac intoleranda ^{videtur.} p magna est impietas in
suis

ocladibz nris mutata natura
detracta est fortuna invidia

ergo qm de iure longior pona est nobis
festinandum

nulla unqz yena scripta pietate.

stulta cura est que spem non habet

habet pietas impetum suu nec vllam
dominu movit a stabus

vincit resista mille linguas & fau'dia
omne materia superat

Subit libens paenam pietas etiam scel
eribus grauem.

omniū bñ fieri ista natura est vt non sit
necessitas sed potestas.

pena seruitutis est coacta libertas & eadem
iniquitas quic quis de iure homine facias
nulla est ratio questionū re hūa mutabilibz
si adiuuant q̄tra veritatem

plurimum de sceleribz voluntatis qui
mandat & inq̄ gratie rebz ex. uentio venit.

quomodo ex coactant artes detinere supplicia
& depercutiōtibz maior scientia erunt dō
hōre suspensū.

innocentior est simplicitas desperare si
remedia non moueris

nihil in rebus humanis uoluit esse reū na
tura tan simile q̄ non aliqua p̄metate se
cerneret

ratio p̄ne iam tate intercedet si cōsumit
medicina tantum de

est q̄dem factibz difficilis miseriarū vera
estimatio

nec. n. reperio q̄ in rebus humanis excocta
est natura p̄stantibz amicitia q̄d q̄corū q̄tra

fortuna[m] manus auxiliu[m]
q[ui]d. n. foret humano g[en]e factu[m] si omnes es
se possent amici

nec. n. nisi optimis menti b[us] contigit ut aut
sic amare sciant aut sic amari mereantur

decurat q[ui]dem similitates quas maxime
omniu[m]q[ue] mortaliu[m]q[ue] exseruere sapientes
in his de sincere in q[ui]bus nascentur

sepe in imum summa decidunt

sup[er]bis extimat miserias summa facti-
tas & alienum casum facile despicit se-
curus sui

ubi peccata potius melius potest q[ui]am ubi facta
comitatus extenchtur

magna consuetudo est fortunatam meruisse.

hec est celebranda virtus hec animi suspi-
cienda moderatio vincere nam & inter

similitates quo q[ui]am in misse hominis

semper odior[um] honestus occasus de du

similitates nihil aliud. habent q[ui]am nouendi
cupiditate[m] speciosa in melius est animi

mutatio cum excomybi humore

nulla nobis contingere maiore vitio potest
q̄ non miserere cuiq̄ miserendum est.

ne ullam perpetuam gratia servat nisi
modesta victoria

beneficium magis estimandum esse q̄ precium
mea depugnasti causa perieristi

Sunt q̄ cito iubent stare lacrimas & q̄ q̄
non placet humum agere merorem

irasci a ligno alicui & blandiri necesse est
contenta orbitas surdibus suis

non potest invidia facere morti.

q̄ verum est q̄ quid exclamat calamitas
ne ab in foehabq̄ fultiternere exeat genitq̄

gravis testis queerele sui orbitas est.

quese adhuc secari plava p̄mittere in
sumo est

maunas calamitates vanaratio suscitatur

qd̄ indulget malis suasionibus suis

quicquid ratione viciat a se est & nihil
sceleratius prudenti orbitate.

maximam p[ro]hibet mors acerbitate? Si posses
videre quam am[er]is

verum est utiq[ue] quod semper est
arte eludit? innocens arte retinetur.

d. nichil maius de inimico efficere vobis q[uam]
quod ipse ferre non posses

habet hoc mali p[ro]cipuum innocentia q[uod]
inimicos esse nobis misere post q[uam] inuenerit
ne sciamus Et tunc omnib[us] pate[m]q[ue] in si-

dij[us] q[ui]es nos odit in ferio[rum] semper apud
sophistas in deterris prona est persuasio.
de mendacij magnitudine fidem verita-
tis captare

innocentia opus est ut miseru[m] fauat
dolor

idem sit sup[er]bia innocens & facinus
brevis sima est iusticia vindicta cum
faunus mensura pene est

d. ex omni scelere comparatione nihil est
detestabilius hominib[us] qui leges ipsas
faciunt nu[n]cantes.

altum est de rebus humanis. Sicut enim
 iniquitas tua tandem mendacis fiet nec ullus
 inueniens huc usque factus est ut diligentie
 impentibus par sit

hoc solum in sanabile mortis genus est ut
 odisse cogaris

habet aliquod solatium quis quis in amore
 miser est.

leuior est calamitas cui blanditur aliquis
 de voluptate relictis

facinus est evadere inuenientes

dare quod non fiet in est a huius quod venientia
 diluuntur in modice sola que non dicent
 & ut in furoribus charitas aliqua conuall
 lescent opus est difficultatibus. Brevis de
 concessis sed statim satietati viam aff
 fectus est.

non fovet nec nutrit amore concupiscenti
 ubi frui fiet & quecumque in mentibus circa
 permissa coalescunt inveniunt desideria
 sed voluntatis

illa sunt remedia que fugatis morbis,
causis qz doloris postea non sentiuntur
& ea tantu in manu dantur que
potentie sue qualitate consumpta desinunt
cum profuerunt

perpetua res est odisse sine causa
exasperat necessitates & in amore sem-
per accendit contentiv

amatori vnum remedium est amari

ille qui odit de amore miser est

inter sanitatem & languorem nihil inter
st si vtrunqz ferre non possis

quis quis odij medicamentu liberit vnu
fortassis oderit sed amare nemine potest

odij medicamentu nihil aliud est qz as-
iduis animi labor perpetua tristitia &
fivmo ab omni gaudij in contuberniu
doloris aductus quod non proficit hoc
superest vt occidat

non agnoscunt leues ac iura miseros

non vltus uisitur doctus q̄ beneficij sui
perdidisse ratione

nihil grauius afficit conscientia? bonorū
q̄ quotiens unq̄ nulla merita ceaserūt

non expectes vt gratias statim agat qui
sanatur in vitis

amat qui queritur qd non ametur

quicquid prodest in vitu sceleris inuidia?
non meretur

non res nominibus estimande sed moribus

omnia in fastore facinora causas vel decu
piditates Vel desimulatibz trahunt? que
preda de paupere

non debet idem videri quod non potest
idem vocari

spem gaudia parant aduersa contritione
et vtraz fortuna desideria coalescunt

amoris sis sapientie sequamur auctores an
tiquissimū nome' & cui senature debet
etermitas

ex omnibus que nobis patientibus extor-
quet affectus hoc sensissimū patimur
qd nemo vult in amove sanari
non sine aliquo mor su residitur amatis
que voluptate tenuerunt.

Siquis omnia vera ratione respiciat
quic quid liberis frates p ymquos inuicē
tenet amicitia est.

¶ Minus in causis tanto plus in af-
fectu est & admirabilior charitas in
quā coimus viribus nris.

¶ parum debetur homini qui aliquem
ideo tm amat qz necesse est.

¶ apertis statim etatibus in eandem coire
vitam habet aliquem fraternitatis af-
fectum.

¶ parum fortuna credit hominibus ad
huc tm facilius amantibus,
repromittere de incertis tanqz de amno
suo.

maximè meritorè minus parvus est pudor
magnam partem mortaliu? fortuna di-
misit atque ibus nec vlla iura tantustia
sunt vtea in aduersis patientur homines
eo cum me necessitas rapit sic habeo quere
quasi relinquar

ut turpe sit qd recedo in eo tm est ad que
revertor & ut faciã sit aliquis relinque
re non faciunt nisi cause relinquenti.

amicitia y humanu? corpore vng aming
vicarie manus fertur qd amicitia affectus.

ne suas audiat cuius non habet experi-
menta nisi sola factitas & si vite prestes
omnia secunda amicus otiosa res est.

faciã est id tm hominib? bn credere qd
expedit & actum est de rebus humanis si
sola seruatur vti tatur fides.

qre reuerentie hui? amicus obtineat qui
mãpit qcontenhere affectu.

p

p
p

p

p

in quibusdam calamitatibus despatio non
est summus affectus & qui quis orbatate
statim credit festinat ad impatientie
securitate

non perdat auctoritate mentis quo ve
tra expectatione est.

tamquam boni facij difficultate ab amico
non accipere affectus videbat. hominis qui
non credidisset.

nepromissis meis quicquid invenire meli
us potui quod ut moreris nec innocentia
quod ut viverem.

parcere solet ira cadenti

bonae conscientie senta mors est ^{nec e.} ~~per~~ apti
ti per suprema treddatione festinant quos
hoc solum quod sui miserentur occidit
nihil amoventibus firmo itur nihil vi
ta laborante simplicius

omnis ultra desperationis dolor ita
sanoues ut

q
facilius innocentia est ultra suspitionis
for.

fuerit post reatum & quantum infa-
 mie prestant objecta dum mutant tan-
 tumdem auctoritatis absoluta restituit
 acriter semper ex verecundia doctore.

adorande facinus non ira opus est.
 sed moribus non dolore sed mente

omnibus quibus ad scelere conatus ad-
 iuuat deteriore quo tunc facunda mor-
 talitas non hanc solam potentiam na-
 tura concessit inquam malis mentibus

& nocentibus succutit moenibus sed illis
 usus ex animo est tutumque quod
 faciunt de natura possidentis accipi-
 unt.

facies quae habent in congruentia sua quod
 debeant emendare conuere

nihil est delicatius exitu quae non
 supplicia non metus sed collecta de ca-
 lamitatibus commendat infirmitas

nihil aliud est impotestate miserorum quae ut
 more vehint

nec quicqz res humane impatientius ha-
bent percussis afflicta & virulencie ve-
lles sufficit vt moreris & ratione quicqz
humani . mortis eripiet . si quis abstule-
rit ardorem .

ambunt cuncta moriendi spatia pro-
vita & excisionis causa opus est . vt dis-
pleat obitus quem misericordie suavit
integritas

d
innocenti facilius est mori sirooetur
vt vivat

mors semper impetrata miseris nepata
cupientibus

ignoscendum est impatientie que gra-
vati dissimulat dissimulatione libetate
te doloris exestuat .

in rumore suscipit pica post tormenta
patiens

inter silentij confes . sionis qz causas
miserum yudor

tristior vultus querela fastidior fac-
tum est coninvij

nemo perire exemplum temeridè uxore cre-
dit qz cui omnes credituri sunt
ex impatientia dehvendi plerūqz desien-
dit vt credas facile quod timeas

vesimū humanay mentū malum est
qd semper avidiqz nefanda firmitur ne
vsqz se maius ope pretū putat mahy
m facere sermonis qz cum incredibilia
quasi deprehensa narrantur

De affirmatione sumit ex homine qd
qd non habz ex veritate

est hoc inqz simur de hvguacitate pro
puli qd plerūqz famam accendit qd
hu non credentur

Rumorres sine teste sine iudice res ex muer
tis impbissima ma hvna fallax

omni sera conditū sexus cuius ipse plerūqz
virtutes fabulas parant

in vires charitatis accrescit ipsa miseria hv
sic desinit qui in opere non debent
qd nō debet iudicari qui non debet.

α

q̄s vn̄q̄s tā nefandas artes tan cunctuā
deprehendit ingenū q̄ non potest probare
qd̄ dixerit captat vt credatur qd̄ non
dixerit

α

Summorum facinorū ipsa immunitas in
nocentia est

α

ad quaedam facinora sufficit claudere
oculos vultus avertere tacere mirari
& mirabiles calamitates relinquere seu
is causas

α

ex omnib; quibus humana pectora se
rius gravib; q̄ cōplectuntur affectib; nu
llā diffidit horum q̄ si hinc credo vir
tutes a deo q̄ promptissime facile de
hinc mox ut q̄stahat̄ tuendi nec in alijs
ferre possim.

α

in p̄sentes illis mox mentuā q̄ rectorib;
fuit silentiū prima sapientia

q̄s q̄ detacante queritur multe min; fe
re poterit loquente

nullum hinc consenti a pectus nulla vita
Sine causis tacendi

Silentium, orationis in seque verecundius
 in matris Sanctius in patre
 in tanta infamia nihil facere creden-
 tum est.

nihil est in facilius homine cui de um-
~~bris~~ cu sum mors sola non sufficit
 perditissime mentis desimenda mensu-
 ra est.

nulla ratio est interrogandi hominem
 cui non est fas miseriare
 non habet causam loquendi cui non
 potest credi.

non habent incredibilia vocem quibus
 maiora sunt quibus ut illa capiat motus ser-
 monis humanam

humentis omnibus conscientia grauior
 solim ortu suo non occidit

non est supra terras ulla a^{lio} rabiosa
 belua cui non mago sua s^{ta}, sicut caele-
 tes auras contaminata sp^u pollueret
 ne apud inferos quidem ullapena famam aut.

Solatur ab igni irarum potius quam contemptum pati.

dum molestaleve nature transit etas
vitam fallere

Satis deviat trax est nihil amplius
Velle

nil apibus invenit natura ystātius
pace fides laboriose simile animal
pauperibus

male heret ibi innocentia ubi impo
testate est secretum scelus.

difficilius est venenar invenire quam
mimari

habet mites hoc quod contrapau
peres contumeliosus quod montanti vi
dentur ut nocent.

quod gressum defendit non absolutio
sceleris petit sed hiantia
multa quod libera fuerunt transeunt
ius occipit ut venatio anoccupatio

46
quod omnibus nascitur industrie pre-
miu[m] est.

quic quis iure possidetur minima au-
fertur ut volucris mites **A**leues ama-
ioribus accepte ne sui q[ui]s q[ui] dubois
iudex sit & assidue sceleris causas se
refellant si vltio crimen imitabitur.
inviambis iram succedere. p

si pauperi vivere non expedit parus
diues & pauper erunt

93
in auditus h[ui]us apibus invidere
duo sola in omni crimine spectanda
sunt animus & eventus

sunt quidam in causa qui satiare
pena non potest & maiore forsitam
materia videat affectus.

maius odendum mendacium cum simile
vero est.

nemo sic decipitur ut de inimico suomen-
tial.

hec sane natura ut sit primo unig
hominis audacia

fallitur q̄s quis in rebus humanis ut
lum faciūq̄ publicum putat

corpore mea motum nisi demente non
sumunt & otiosa sunt membra donec
illis animus utat.

nihil est facilius q̄m in quibus af
fectum mouere populum

non habet vlla turba prudentiaq̄
simulorum

in frons sceleribq̄ aperitur audacia
si penaq̄ licet choree condemnatus

levat omnes cruciatq̄ omnes dolores
si parata mentes composuis se patientia

nulla pena est nisi in vitu nec habemq̄

vlla nisi ab impatentia do horoz

minq̄ iniquum est ut evadat in cens pe
naq̄ q̄ ut contonnat.

occidi non est pena sed exitus

succi facit mortis atrocitate quis
 quis laudatq; occiditur

nihil est crudelius calamitate quam
 gaudia redducit

nihil est crudelius morte hominum
 quos populus occidit

lenior est dolor quid impunitur

non habitant unquam doli & fames &

cui semel intravit impotens domina se

ras etiam & impotentes beluas subigit

iure iras utur q; contra ius vixit

absolui impotest crimen lege maius

impetus ire. inchoitum descendit

in portu naufragum facere

rem qui male agit ut arbitror sedet

mors certe finis est nec se vitia ultra fata

procedit

ipsa eximia cupiditate nocet abundantia

fames avara vitia haurit q; cordia

carpit ammi tormentum corporis tabes
navistra peccandi durissima necessi-
tatum deformissima mater. hec ad
humile opus manus nobiles mittit hec
alienis pedibus mendicantes prostre-
nit hec sepe socioꝝ fidei fregit hec
venena populi publice dedit hec in
paricidium proegit

in fame nemo mortis in munis
spem publicam ad anchoras alligare
plenis verbis mors venit

mobiles miserorum spes ad una que quæ
solatia ab uno quo quæ quomodo metant
nihil gravius quæ destitute spes torquet
adurvat prophanter iusta sacramenta
nulla causa tam evidens de ferre potest
in foru cui nulla nemenda quædem vela
menta controvant

in magna inopia quæ quæ emi potest vile
est

Sat est verbo negare quod verbo pro
mitur

medicina mortuorum sera est. & plerumque
sera pro nullis sunt.

beneficium dante accepit qui honore dedit
quod utilitas ad se rapit honestas
contra ad se revocat

49
nulla .n. vite pars vacare officio potest
in eoq; excellendo sita vite actione
omnis & in negligendo turpitudine
omnis que a ratione suscipitur de ali
qua re institutio debet a definitione
proficiat

quod verum simplex sincerumq; sit
id esse nature hominis aptissimum
nemini parere animus bene infor
matus a natura vult nisi precipien
ti aut docenti aut utilitatis causa
iuste & legitime imperanti ex quo animi
magnitudo existit humanarumq; rerum
contemptio

nec vero illa parva vis nature est ra
tionisq; quod unum hoc animal sentit
quid sit ordo quid sit quod deceat
in factis dictisq; qui modus
facies honesti si oculis arneretur misa
bile amoris ut ait plato citaret sapientie

omne quod honestum est id quatuor
partum oritur ex aliqua que a se in
terse collocata atq; imphanta sunt
in exsmoalis certa officioꝝ genera
nascuntur

vt. n. quicq; maxime pspicit quidm
re quaq; verissimum sit quicq; accu
tusime & acerrime potest & vide
re & explicare rationem is pruden
tissimus & sapientissim] vita haberi solet
omnes n. trahimur & ducimur ad
cognitionis & scientie cupiditate in
qua excellere pulchrum putam] In
bi autem errare nescire decipi & ma
lum & turpe ducimus

virtutis. n. locus omnis in actione
consistit a qua tñ sepe fit inter
missio

iustitie primum munus est vt ne

50
cui quis nocet in successu iniuria
demde ut communibus & communibus utitur
privatus autem ut suis. sunt autem pri
vati nulla natura sed aut veteri oc
cupatione ut qui quondam in vacua
venerunt aut &c.

ex quo quod suum cuiusque fit corpus que na
tura fuerant communia quod cuique obti
get is quisque teneat eo si quis sibi ipse
appetit violabit ius humane societatis
preclare scriptum a Platone non nobis
solum nati sumus ortusque nostri parte
patria vindicet partem parentes por
tem amici

placet stoicis que in terris quomantur
ad usum humanum omnia creari homi
nes aut hominum causa esse coneratos
ut ipsi inter se alij alijs prodesse possent
in hoc naturam debemus ducere sequi
&c.

fundamentū autem iustitiae est fides
id est dictorum ueritate & constantia
& ueritas / & ideo fides dicta quod fiat
quod dictum est

¶ qui autem non defendit nec obstat si
potest iniurie tam est in uicio quod si
parentis aut amicos aut patriam
deserat / iniurius & desertor pariter
in uicio

¶ ille quidem iniurie que nocenda
causa de industria inferuntur se
pe a metu praeseruantur cum is qui
alteri nocere uoluit timet ne mi
si ed fecerit ipse aliquo afficiatur
incommode

¶ maxima autem pars ad iniu
riam faciendam aguntur
nonnulli ut alypianus ea que
concupiscunt in quo uicio satis
sime patet auaritia

judicanda semper iniuria est. Fenicias si
nulla sanctorum societas nec fides reomest
leviora. n. sunt ea que repentino abi
quo motu accidunt q̄ ea que medi
tata que preparata inferuntur.

deserendi officij plures solent esse cau
se ut eos quos tutari debeome desertos
esse patiuntur qui dum altero iniustitie
genere vacant in alteru incurvunt =
deserunt. n. vite societate q̄ nihil con
ferunt in eam studij nihil opere nihil
facilitatum

est. n. difficilis cura rerum alienarum
Sic Terentianus ille chremes humani
nihil ase alienum putat

bn precipiant qui veterunt quicq̄ ave
re alio d dubitit equum sit an ini quum
equitas. n. licet ipse q̄ se dubitatio aut
cogitationem significat iniurie

nec promissa vni seruanda sunt ijs
quibus promiseris inuitia si sint
nec si plures tibi noceant q̄ illi pros
sint cui promiseris

contra officium est manus domini
anteponi minor

illis promissis non seruandū est que
coactus quis metu aut deceptus dolo
promiserit

2
2
existunt etiam sepe iniurie calum
nia quaedam & nimis callida sed
molestosa iuris interpretatio ne
ex quo illud sumū ius summa iniuria
quocirca in omni re seruanda est
talis solertia

2
sunt autem quaedam offensa etiam
adversus eos seruanda a quibz iniu
riam acceperis est. n. vltis cendi & pu

mendi modus

52

insurgenda quidem bella sunt ob eam cau-
sam ut sine iniuria in pace uiuatur
mea quidem sententia paci que nihil ha-
bitu uasit insidiosa semp̄ est consulenda
nullum bellum esse iustum nisi quod
aut rebus repetitis operatur aut de man-
datum ante sit & indictum
cato negabat ius esse qui miles nō esset
yugonae cum hoste
hostes a qua maiore nostros is dicebat
quem nunc per uerum dicimus
cum autem duobus modis id est aut vi
aut fraude fiat iniuria fraus quasi uul-
pecule vis leonis uidetur utrumq; alic-
uissimū ab homine est sed fraus odio
digna maiore
totius autem iniustitie nulla capitatio
est q̄ corum qui tum cum maxime
fallunt id agunt ut uiri boni esse uide-
antur

videndum est. n. primum ne obsit beniv
ritas & his ipsis quibus benivone vi
debitur fieri & ceteris deinde ne
maior benivontas sit q̄ facultates
tum ut cuiq̄ p̄ dignitati tribuas
nam & qui oratificantur cupiam
quod obsit illi cui prodesse velle vi
deantur non bñfici necliberales sed
permissivi assentatores iudicandi sunt
& qui alijs nocent ut in alios libera
les sint in eadem sunt iniustitia
ut si in suam rem alienā convertunt
Sunt autem multi & quidem cupidi
splendoris & glorie qui eripiunt ab
alijs quod alijs largiunt hiq̄ arbi
trantur se bñficos in suos inimicos vi
sum in si hoc plerumq̄ eos quacunq̄
ratione id aut tantum abest ab offi
cio ut nihil magis officio possit esse
contrarium

ea liberalitate utendum que proicitur a
53

ois nocent nemini

nihil. n. est liberale quod non idem iustitiam
 qui benigniores volunt esse quam res patri
 sui primum in eo peccant quod inuiciorum
 in proximos

videre etiam licet plerisque non tam natura
 liberales quam quodam gloria ductus ut be
 neficia videantur facere multa que viden
 tur magis proficisci ab ostentatione quam
 a voluntate talis autem simulatio va
 nitati est coniunctior quam aut liberalita
 ti aut honestati

quoniam autem virtutes cum his in quibus non
 preclare agitur sed sunt simulacra
 virtutis

neminem omnino esse neghondum in
 quo aliqua significatio virtutis appare
 at

fortis animus et magnus in homine non
 perfectio nec sapienti feruentior ple
 runque est

2
2
primum illud est in officio ut ei phurimum
terbuamus a quo phurimum debemus,
benivolentiam non ardore quodam a
moris sed stabilitate potius et cons
tantia iudicamus

2
2
nullum. n. officium referenda oratio
maiori necessarium est quod si ea que
acceperis utenda maiore mensura si
modo possis iubet reddere hesiodus
quodnam beneficium provocati facere de
bemus an non imitari aures fertiles
qui multo plus afferunt q̄ acceperunt,
beneficia eque magna non sunt habē
da atq; ea que iudicio considerate
constanterq; delata sunt
amicorum esse omnia communia hu
manum autem ea communia videntur
que sunt generis humani quod ab emilio
positum in una re transferri per mul
tos potest. ut homo qui errantibus

meter monstrat viam. quasi lumen de suo 54
lumine illi accendat facit. nihilominus ut
ipsi luceat cum accendat
quicquid sine detrimento possit commodari
id tribuat cuique vel innotu

omnium societatum nulla prestantior est
nulla firmiter & cum vivi boni moribus
similes sunt familiaritate coniuncti nihil
est. n. amabilius nec copulatus & morum
similitudo bonorum efficiturque id quod by
thagooras vult in amicitia ut unus fiat
ex pluribus ^{maiorum} est. n. eadem habere morum
^{mentem} maiorum ipsdem virtutis & est
omnes omnium charitates patris una co
plexa est pro qua quis bonus dubitet mor
tem optetere si ei sit profuturus?

estque ea iucundissima amicitia quam si
multitudo morum coniungant
sed ut nec medici nec imperatores nec ora
tores quos artis precepta perciperint quicquam
maius laude donum sine usu & exercita
tione consequi possunt & ita
ut quisque maxime opus indigeat ita ei potissimum opitulari

rei magnitudo usum quoque exercitatio
nemque desiderat
ex enim vos etenim iuvenes animos
geritis muliebres. illaque viri viri.

ca animi elatio que cernitur in piculis
& laboribus si iustitia vocat iurataque non pro
salute communi sed pro suis commoedis
in vitio est

probedefinitur a stoicis fortitudo cum
eam virtutem esse dicunt propriam
namque per equitate
nihil honestum esse potest quod ius
titia vocat

preclarum ~~illud~~ vox platonis illud
viri fortes magnanimos eosdem bo
nos & simplices veritatis amicos mi
nimeque fallaces esse volumus
quod difficiliter hoc preclarus non
lum. n. est typus quod iustitia vocari de
beat

fortes & magnanimi sunt habendi nō 55
qui faciunt sed qui ppulsant iniuriam p
etiam qui ex errore impediti multitu p
dini pondet hic in magni vris non
est habendus

nihil hominem nisi quod honestū de p
corumq; sit aut admirari aut optare
aut exspectare oportere nulli neq; homini
neq; p̄turbationi animi nec fortune suc
cumbere

res overe magnas illas q̄dem & ma p
xime utiles sed & vehementer arduas
plenasq; laborum & periculorum
nam & ea que eximia plerūq; & pre p
clara videntur parua ducere eaq; ra
tione stabili firmitaq; contemnere
fortis omnim magniq; ducendū est
non est autem consentaneū qui me

2 tu non frangat eum famoi cupiditate
nec qui se invictum a labore prestiterit
vinci a voluptate

nihil est tam amoustrum omnino tamque
parvi que amore inuitas nihil tro
nestius magnificentiusque que pecunia
contemne si non habes si habe
as ad beneficentiam liberalitatemque conferre /

2 considerandum est ne aut temere
despiciat propter ignauiam aut nimis
confidat propter cupiditatem

2 in omnibus aut reuocis priusque auge
dione adhibenda est preparatio ditionis,

2 parum enim sunt foris arma nisi est
consilium domi & domesticæ forsi
tudines non inferiores militariibus /
bellum autem ita suscipiatur ut ni
hil aliud nisi pax quesita videatur /

fortis vero animi & constantis est non 56
perturbari in rebus asperis nec tumultu
antequam de gradu deiciat ut dicitur sed pre
sentis animi vti consilio nec a ratione
discedere

cum tunc necessitasque postulat de certitudine
manu est & moris seruituti turpitudinis
anteponenda

vita magnanimi est rebus civitatis
summe sunt multitudinem conser
vare in omni fortuna recta atque hones
ta utinam

tunc omnino periculi fuga committen
dum est ut imbelles similesque videamur
sed fovendum etiam illud ne offensa
mus nos periculis sine causa quo
nihil potest esse stultius

in tranquillo tempestatem adversa op
tate dementis est subvenire autem

temporibus quibus ratione sapientibus
eorum magis si plus adhibere re ex
phicata boni quam addubitata mali
promptiores esse debemus ad nostra
pericula quam ad communia inimicorum
paratus de honore et gloria quam de
ceteris commodis

callicratides succedentibus dux
maluit classem perdere quam cum suo
dedecore fugere

inimicus. unus homo nobis cunctan
do restituit rem et

sunt enim qui quod sentiant etiam
si optimum sit. tamen invidie metu
non audent dicere quod vitium est
magnanimi est publica commoda su
is anteponere

magistratus equus omnibus et par

tium studio vacanti

57

miserum est omnino ambitio honozqz p
contemptio ut si nauta certarent quis eo

q potissimum cuberaret

nihil n. laudabilius nihil maiore d'ore p

claro viro hominis placabilitate atqz cle

mentia

& in ita probanda est mansuetudo p

atqz clementia ut adhibeat rei pub. ca

usa severitas sine qua administrari civi

tas non potest

omnis in malis aduerso & castigatio co
tumacia vacare debet & cauendum p

est etiam ne maior p'ena qz culpa sit

& prohibenda est maxime ira in puni

endo

optimum est ut hi qui presunt imp. p

sequi similes sint que ad puniendu p

no iracundia sed equitate succurrat.

¶ non ut aduersas res sic secundas immoderate ferre levitatis est preclaraque est equabilitas in omni vita & idem semper vultus eademque fons

philippus alexandri pater & in rebus uestis & gloria a filio superatus facilitate vero & humanitati illo superior recte precipere videntur qui monent ut quibus superiores sumus tanto sumis suis occurramus

¶ homines secundis rebus effrenatus sibi que presidentes tamquam in gyrum rationis & doctrine duci oportere ut prospicerent vitam humanam non imbecillitatem vanitatemque fortune quemadmodum equi ferocitate exultantes trahi solent dum toribus

in scandinavissimis rebus maxime est v^o 98
sendum consilio amicorum

cavendum est ne assentatoribus pate
faciamus aures nec adulari nos si
namus. in quo falli facile est tales

.n. nos esse putamus ut iure laudemus
nam & quod decet honestum est & quod
honestum est decet

omni in re quid sit veri & tueri de
cet. contraque falli errare labi decepta
de decet & delirare & mente captum esse
iusta omnia decora sunt iniusta om
nia contra ut turpia sic indecora
oderint dum metuant

negligere quid de se quisque sentiat non so
lum arrogantis est sed etiam omnino
dissoluti

iustitie partes sunt non violare homines
verecundie non ostendere

Omnia autem ratio vacare debet temerari-
tate & neohontia nec vov non e qd
q̄ vivis non possit causam proba-
bilem reddere

hominis autem mens discendo a-
litur & cogitando semp̄ aliqd̄ aut
inquirat aut vov videntibz &
audienti delectatione ducitur

¶ Si sit quisp̄am qui aliqd̄ vi-
vat voluptati ch̄v̄nter, sciat
ei tenendum esse modum eius
servende

vt. n. in corporibz maone dissimilitu-
dines sunt sic & in animis existat
etiam maiores varietates

¶ Sunt aliqui simplices & aperti qui
nihil ex occulto nihil ex insidijs a-

genitum putant virtutis cultores 59
fraudis inimici
admodum autem tuenda sunt sua
cumque non vitiosa sed in propria quo fa-
cultas decorum illud quod querimus retineat
sic enim est faciendum ut contra naturam
universam nihil contendamus ea in ser-
vata propria natura consequamur
nec enim aliter nature repugnare
nec quaeque sequi quod assequi nequias-
simum movendumque potius quam tyranni
vultus aspiciendus fuit
expendere oportet quid quisque habeat
at suum idque moderari nec velle ex-
serviri quam se aliena deceant id enim maxi-
me quoniam dicit quod est cuiusque suum
maxime
ad quasque res aptissimum erimus in his

potissimum elaborabimus
adolescentie inest maxima imbecilli-
tas consilij
multo est rei cura maior adhibenda
ut constare in vite perpetuitate pos-
simus nobis metipsis nec in vltro of-
ficio claudicare

¶ Amicitias que minus delectent &
minus probentur maioris decore cen-
sent sapienti sensum dissequi q̄
repente precipitare

¶ Commutatio autem genere vite omni-
ratione curanda est ut id bono co-
nitio fecisse videamur

¶ Optima aut hereditas a patribus tra-
dit habens omnia patrimonij pro-
tantior obvia virtutis respicienda

cum de deo esse nefas & vitium iudicandum est
est cor adolescentis maiores natu verum
ex hisq; de hoc optimos & probatissimos
quorum consilio atq; auctoritate mitatus
incuntis. n. etatis inscitia senum cons
tituenda et regenda prudentia est
cum relaxari animos & dare se iuuen
tati volent cavent intemperantiam
memnerint verecundie
nihil magis cavendum est senectuti q
ne saniori se deficienteq; deat luxuria
vix cum omni etati turpis tam senec
tuti factissima est
nihil est autem quod tam deat qm
omni uocanda. consilioq; capiendo
servare constantiam
naturae tam diuinentem fabricam imi
tata est hominum virecundia

venustatem muliebrem ducere debe-
mus comitatem virilem
elaborandum maxime est ne animi
motus a natura recedant

curandum est ut ut voluntate
ad resque optimas utamur appetitum
rationi obedientem prebeamus /

¶ Sermo lenis suavis minimeque perti-
nox insit in eo lepos. si de sevis
severitatem adhibeat si iocosis le-
porem

¶ animadvertendum est etiam quate-
nus sermo delectationem habeat
¶ ut maxime ratio fuerit ita
ut desinendi modus

¶ maximeque curandum est ut eos qui
¶ in sermone conferemus & vere

ii & Chhore videamus & in prout
absit cui qua nihil recte fieri nihil co-
siderate potest & clementi castroatio
ne hiet uti gravitate in aduincta ut
severitas adhibeat & contumelia re-
pellatur

ornanda est. n. dignitas domo non ex
domo dignitas tota querenda nec
domo dominus sed domino domus
honestanda est

si ceteris certe est modus adhibendi
ad mediocritatemq; revocandus eade
q; mediocritas ad omnem usum cultu
q; vite referenda est

appetitus rationi pareat quo nihil
est ad officia gerenda accommodatius
neve maior neve minor cura & opus
suscipiat q; causa postulet

modesta scientia est compressa que a
dentur aut dicuntur hoc suo collocam
darium

ordo est res compositio aptis & ac
comodatus huius

¶ turpe est n. valdeque vitiosa in re se
vera conuincit honorem aut debita
tum aliquem inferre sermonem. tam
ta vis est huius & temporis

¶ ut in fidebus aut in libris quibus
pauca discrepant in id a scien
te animaduerti solet sic viuendum
est in vita ne forte quid discrepet
ita facillime conuincuntur in dis
cendo ij quorum vita imitantur e
mendant causa maius

¶ Sine verecundia nihil rectum esse

62
non est nihil honestum

improbantur in questu qui in odia
hominum inveniunt ut feneatorum;

est. n. ipsa merces autem tametum
servituti nec quicquam ingenium
potest habere officina

omnium autem rerum ex quibus aliquid
exquiratur nihil est agricultura mensura
nihil verbum nihil civitas nihil
hominum liberum dominus

princeps omnium virtutum sapientia que
rerum est divinarum atque humanarum sci-
entia in qua continetur deorum atque ho-
minum communitas et societas inter ipsos
studij officijque scientie preponen-
da esse officia iustitie que pertinent ad
hominum utilitatem qua nihil ho-
nori debet esse iniquius

eloqui exprose modo prudenter me
tius est q̄ vel acutissime sine elo
quentia coitari
atq̄ ut apum examina non fm
gendoꝝ fauorꝝ causa conuocant
sed cum conuocabilia natura sint
hauriunt fauos sic homines ac
multo etiam magis natura con
gugati adhibent auos in co
gugandoꝝ solentiam
itaq̄ maomtucho animi remota
a communitate coniunctione q̄
humana feritas fit quedam &
immanitas
vroula diurna. i. cetera mal opay
Sunt quedam partim ita fœda
quedam partim ita flagitiosa

ut ea ne conservandi quidem pa 63
huc causa sapiens facturus sit
et enim cognitionem prudentiamque
sequetur considerata actio ita fit
ut considerati agere y huius sit quod
cognitione prudenti.

ex h
offi z
acc
L cum neq[ue] esset usq[ue] consilio aut aucto
ritati huius s[er]uio[rum] demiq[ue] treunde uir p[ro]
sumus viros amississem

fontum erat philosophice hui[us] q[ui]ta
superfuerat amicor[um] & uir[um] temporis
quid est n[on] per deos optabilis sapi
entia quid prestantius quid homi
ni melius quid homine dignius

L in hoc verbo quod utile appellatur
laxa consuetudo deflexit a via sen
simq[ue] eo deducta est ut ab honesto
utile secerneret quia multa perniciēs
maior hominū vite potuit afferri

L qui pauca perspiciant hi sepe reu
tus homines & callidos admiran
tes eor[um] malitiam sapientiam ap
pellant iudicant quor[um] error eni

70
piendus est omniq; opinio ad eam: 64
speciem tractanda ut honestis con-
silijs uestiq; fractis nō fraude & ma-
hria se intelligant ea que velint con-
sequi posse

utitur in re non dubia testibus non p
necessarijs

atq; ut maxnas vilitates adspici-
mur conspiratione hominum atq; co-
sensu sic nulla tam detestabilis pes-
sus est que non homini ab homine
nascatur

proprie huc esse virtutis conciliare si-
bi animos hominum & ad usus su-
os adiungere

¶ Animus virtutis omnis in talibus rebus
seu vertit in respiciendo quid in qua
q; re verū sincerūq; sit quid conse-
quens & ut

alterum cohibere motus animi turba
tos obediensque efficere rationi tribu
quibus cum conuocamus uti modera
te et scienter. $\Delta \Delta$

Δ
 Δ tanta poena nobis nocentes afflicti
chi sunt optum equitas humanitasque
patitur

Δ magnam vim esse in fortuna in v
triusque partem nam cum prospero
flatu euis utimur ad optatos exi
tus peruenimus et cum reflauit
affluimus

Δ in alienis rebus habet cum quod vir
tute efficere debet id tentat pecunias
rerum ^{aut} omnium nec aptus est quicquam
ad opes tuendas ac tenendas que dili
gi nec alienius quam timere preclare
ennius quem metuant oderant que

quibus odit perijisse expetit

64

malus est. n. custos diuturnitatis metus

contraque benevolentia fidelis est vel ad per

petuitatem

amoros autem motus sunt inter mi

se libertatis que retente

etiam qui se metui volent a quibus me

tuuntur eosdem metuunt nisi necesse est

nec vero vlla vis imperij tanta est que

permente metu possit esse diuturna.

si hoc vno sol quicque vidisset inchoatus

perspicuum est benevolentie vim esse magnam

metus imbecilem

certum hoc sit idque & primum & maxime

necessarium firmi hauritate. habere fidas

amantibus nos amicorum & nostra mirantibus

scilicet illis in quibus eas virtute esse vniuersa

anatura ipsa debere conuenire

fides habebitur si existimabimus accep

ti

si coniuncta cum iustitia prudentiam. &
harum duarum virtutum ad fidem facien-
dam iustitia plus pollet quippe cum ea
sine prudentia satis habeat auctorita-
tis prudentia sine iustitia nihil valet
ad faciendam fidem

¶ qui n. quisque versutus & callidus
est huiusmodi in visus & suspectus detrac-
ta opinione probitatis

¶ contemnantur in qui nec sibi nec al-
teri prosunt in quibus nullus labor
nulla industria nulla cura est

¶ nemo n. iustus esse potest qui mortem qui
dolorum qui exilium qui egestatem
timeat aut qui ea que his sunt contra-
ria equitati anteponit
omnis ratio & institutio vite ad
iumenta hominum desiderat impi

miq; vt habeat quibus cum possit familia 66
res conferre sermones

tanta vis iustitie est vt nec illi quidem p
qui maleficio & scelere pascuntur possint
sine ulla parua iustitie viuere

eadem constituendaq; legum sunt causa
que legum ius. n. semp. questu est equa
bile nec n. altera esset ius

omni vt ratione colenda & retinenda ius
titia est tum ipsa ppter se nã alter iusti
tia no esset tum ppter amplificatiõnem
honoris & glorie

preclari socrates hanc viam ad obuia p
proximam & quasi compendiosam
dicebat esse si quis id ad eum vt quibus
haberi vellet satis esset

si qui simulatione & mani ostentatio p
ne & ficto non modo sermone sed etiam

vultu stabilem se obnoxiam consequi pos-
se vultu vehementer errant

2 vera obnoxiarum radices aut atque etiam propa-
gatur facta omnia celeriter tamque flus-
culi decidunt nec simulatum potest
quicquam esse chaturnam

qui ad ipsam veram obnoxiam volent
iustitie funoantur officijs

+ nobilibus curandum ne quid ma-
gis in maius in honorem committat
erasmus
mus
novi summa ybitate opus ut nobis
tentur

facillime autem et in optimam partem
cognoscunt adolescenter qui se ad cla-
ros et sapientes viros bene consulentes
reip contulerunt quibus cum si frequenter
sunt opinionem afferunt populo corpore
se similes quos sibi ipsi delegerunt ad imi-

fundum

difficile dictu est q̄topere conciliet amicos p̄
humnu comitas affabilitas q̄ sermone /
inimicos uis uisita sepe non est uisite p̄
hendendu modus in adse

hoc preceptu officij diligenti tenendu p̄
est ne quem unq̄ innocente iudicio a
iuris accessas & habendu est ut ho
in nocentem aliqui & nefarium in
suamq̄ defendere

iudicis est semper in causis veru sequi
patrom nonnunq̄ verisimile etiam
si minus sit verum defendere

maxime aut & obona paratur & ora
tia defensoribus eoq̄ maiore si quamcho
decide ut ei subueniatur qui potentes
aliquos opibus circumuenit vigenti
videatur

2 aut opera bene fit in adventibus aut
pecunia fructu hęc posterior locuple
ti presertim sed illa laucior ac splendi
dior & vno forti clarosq; diu mor
savitio que sit ex re familiari fonte ip
sum benevolentia, exhaurit

2 Philae alexandru filius philippi accu
sat qd seruitione benevolentia macedonu
consectetur que te malum inquit ratio
in istam spem induxit vt eos tibi fide
les putares fore quos pecunia corrupisses
fit. n. deterior qui accipit atq; ad idem
semper expediendu paratior

2 multi patrimonia effuderunt in con
sulta sapientia quid autē est stultus qz
quod habente facias curare ut id diutius
facere non possit

ita cum benevolentie comparanda causa
benefici esse velint nō tanta studia assequi

untur eorum quibus dederunt quantum ad 63
a eorum quibus ademerunt
satisfactionem fundum non habere
causa igitur satisfactionis est si aut necesse est aut
utile

propensior benignitas esse debet in calamitate
hos, nisi forte erunt contra calamitatem
in de hoc idoneis iudicium & diligentia
debemus adhibere nam preclare enim
benefacta male locata malefacta arbitror
danda ut opera est ut his beneficiis quibus
vires afficiamus quorum habere posterius
prodatur memoria ut his moratur esse non licet
convenit autem tum in dandis munus
cum esse tum in exagrandis non accubum
est. n. non modo liberale parvum non nunquam
de suo iure decedere sed mirum etiam
fructuosum & a libris quibus licet & nes
cio an parvum plus etiam quibus licet abhorere

habenda autē est ratio rei familiaris quam
quidem dilabi sinere flagitiosū est sed ita v
ti liberaltatis avaritieq̄ absit suspitio
2 recte etiam a theophrasto est laudata hos
pitalitas est. n. valde decorum patere domos
hominū illustrium illustrib; hospitib;
quod n. eloquentia laudabilib; & prestabi
lius

2 imm illud nō sunt admonēdi est. n. m
promptu ut animadvertant cum alios
iuvare vchint ne quos offendant sepe. n.
aut eos ledūt quos non debent aut eos quos
non expedie si impudentis neohwētie
est si scientis timentatis

2 utinā est etiam excusatione adversus
eos quos invitus offendas quacūq; possis
quare id quod feceris necesse fuerit nec ali
ter facere potueris ut usq; operis & offi
ciji erit quod violatū est compensandū

in beneficijs collocomus mori hominum no 69
fortunam sequi honesta oratio est

inimicum n. inops ille si bonus est vir etiam si usque
re gratia non potest habere certe potest com- }
mode autem quicumque dicit pecunia quam habe }
at non reddidisse & qui reddiderit non habe }
re gratiam autem & qui reddiderit habere & }
qui habeat retulisse

mortis instar putant

melius apud bonos q̄ apud fortunatos
beneficium collocari putat

Themistocles cum consuleret utrum bono }
vno pauperi aut minus probato diuiti }
filiam collocaret eo inquit malo virum }
qui pecunia coeat q̄ pecunia que viro }
fundamentum n. perpetue commendationis & }
tam est iustitia sine qua nihil potest esse }
laudabile

danda erit opera ut omnes intelligant

si salui esse velint necessitati esse parandū
nullū cor vitium tetius q̄ auaritia pre
sertim in principib; & temp. gubernatibus
habere. n. questus temp. non modo tur
pe est sed ~~etiam~~ ^{etiam} sceleratū & nefariū
nulla autem re conchare facilius
bñvolentia multitudinis possunt in
qui reip. presunt q̄ abstinentia &
continentia

id. n. est p̄ p̄ua civitatis atq; rebus ut sit
libera & non sollicita sue rei cuiusq;
custodia

eaq; est summa ratio & sapientia summi
uis cōmoda civium defendere non divel
lere atq; omnes equitate eadē continere
nec. n. vlla res vehementius temp. ~~ca~~
tinet q̄ fides que esse nulla potest nisi e
rit necessaria solutio rerū creditarū)

tanta in eo peccandi libido fuit ut hoc ipse 70
sum cum delectaret peccare etiam si causa
non esset

valeudo suscitatur notitia sui corporis
& observatione earum rerum quae res autem
desse solent aut obesse & continentia
in victu omnium atque cultu corporis tuendi
causa.

res autem familiaris queri debet his rebus
a quibus abest turpitudine conservari
autem inhonesta & parsimonia iisdem
rebus etiam rebus auereri
valere ut malis quae diuis esse

illud est catonius senus a quo cum quere
retur quid maxime in re familiaris expe
dret respondit bene pascere quod secundum satum
bene pascere quod 2^m bene vestire quod 4^m parare &
cum ille quae querebat dixisset quid facerem

tum catu qd homine inquit occidere

lib
off 3
cic.

huc res que somnorem afferunt cete
ris publica sapione accuebant oium
& solitudo & vident dicere solitum
namq se minus oiosum esse qd cum
oiosus nec minis solum qd u solus esset,
& oium sibi sumere aliquando & a
cetu hominu frequentiaq intridum
tamq in portum se in solitudinem
uasi oportere

& ab hominibus doctis accepimus non
solum ex malis minima oportere elige
re sed etiam excerpere ex his ipsis
si quid inesset boni
cum tota philosophia frugifera & fruc
tuosa nec vlla pars eius inculta ac de

sera sit in nullus furacior in ea locus 71
est nec uberior q̄ de officijs a quibus cons
tante honeste q̄ viuenti p̄cepta ducuntur. /
q̄tum committi animo potes quantū labore p̄
contendere si discendi labor est potius q̄
voluptas tantum fac ut efficias neve com
mita ut cū omnia suspectata sint tute
tibi defuisse videare
nemo p̄ictor est inventus qui veneris e p̄
am partem quam appelles inchoatam
reliquisset absolueret om̄. n. pulchritudo
reliqui corporis imitandi spes auferbat /
socrates execrari solitus ē eos qui pri p̄
mum hec honestum & vtile natura cohe
rentia opinionem distraxissent
illud officium quod rectum p̄fectum p̄
atq̄ absolutum est omnes nomen ha
bet nec p̄ter sapientē cadere in quosq̄ potest

sepe. n. spe fit ut quod plerūq; turpe habe
ri soleat inveniatur nō esse turpe

destrahere aliquid alteri & hominū ho
minis incommodo suum auerere cōmodū
magis est cōtra naturā q̄ mors q̄ paup
tas q̄ dolor q̄ cetera que possunt aut
corpori accidere aut reb; externis /

ut si unumquodq; membrū sensum hunc
haberet ut posse putaret se valere si p
ximū membrū valetudinem ad se tra
duxisset debilitari & interire totum
corpus necesse esset sic si unusquisq;
nostrum rapiat ad se cōmoda alio
rum destrahatq; quod cuiq; possit
involumentū suū gratia societatis ho
minū cōmunitasq; evictatur necesse
est

illud quidem natura non patitur

ut a horum spolijs nostras facultates copias 72
opes auocamus nec nostri comodi cau-
sa nocere alteri liceat. in eorum enim
leges esse volunt civium conjunctiones
etenim multo magis est secundum na-
turam celsitas omnium & maiestudo item
que comunitas iustitia libertas que vo-
luptas que vita que diuitie
homo nature obediens hominum vo-
luntati non potest vincere unum debet
esse hominibus propositum ut eadem
sit utilitas unius cuiusque & uni-
versorum quam si ad se quisque ra-
piat dissoluetur omnis humana societas
nulla societas nobis cum tyranno sed pu-
blici summa distractio est nec est contra
naturam spoliare eum si possis quum
honestum est necare atque hoc omne genus

pestiferū atq; impiū ex hominū com-
munitate exterminandum est
nihil preter id quod honestū sit esse prop-
ter se expectandum

ℒ intelligendum est ubi turpitudine sit
ibi utilitatem esse non posse

ℒ ea deliberanda omnino non sunt in
quibus est turpis ipsa deliberatio atq;
etiam in omni deliberatione celanda

ℒ occultandi spe optimoq; removen-
da est si omnes deos hominesq; celare
possimus nihil tñ avarice nihil inius-
te nihil libidinosē nihil inconti-
nenter esse faciendū

ℒ ille oycos inducitur a platone qui
cum palam anach ad palmam con-
vertitur a nullo videbatur. ipse a-
utem omnia videbat quem anulū

si habeat sapiens nihil plus sibi licere 73
putet peccare q̄ si non haberet honesta. n. boni viri nō occulta queruntur
sue cuiq̄ utilitati quod sine alterius
iniuria fiat seruendum est
que videntur vtilia honores diuitie
voluptates & cetera generis eiusdem
hęc amicitie nuq̄ anteponenda sunt
qui iudex erit de yso amico p̄mit
personam amica cum nichil iudi
cis tm̄ dabit amicitie vt veram a
mica causam esse maht cum vero
iurato dicenda sententia sit memi
nerit deum se adhibere testem /
est. n. hominum nature quam sequi
debemus maxime inimica crudelitas
tamta vis est honesti vs̄ speciem vti
litatis obscuret

aristides cum consilio themistoclis
quod etiam posset lacedaemoniorum classis
incendi perutile iudicavit sed mini-
me honestum atque athemenses quod
honestum non esset id ne utile quidem
putauerunt

dicebat dionysius babionius non
quicquid tibi audire utile est id mi-
hi dicere necesse est aliud antipa-
tro videbatur

neque enim id est celare cum quid reticere sed
scire quod tu scias id conorare emo-
lumentum tui causa velis eos quorum
intus sit id scire

id dicitur malus cum esset aliud simu-
latum aliud actum
inter bonos bene aduer-
tendum est ut in rebus contrahen-

de omni mendacium

74.

enim ne quisque sapere sapienter qui
qui sibi ipse prodesse nequiret vix id
quidem si quid esset prodesse mihi cum
enim conveniret

neque enim solum nobis divites esse volu-
mus sed tibi et propinquis amicis ma-
ximisque reip.

ut bonus est est is qui prodest quibus
potest nocet nemini

namque vix est utile peccare quia semper
est turpe et semper est honestum virum
bonum esse semper est utile

aliter leges aliter philosophi tollunt astra
tuas leges quatenus manu teneres
possunt philosophi quatenus ratione
et intellectu

sed nos veri iuris per manemque iustitie
solidam et expressam essentem nullam

tenemus umbra & in aëribus utitur
eos ipsos utinam sequeremur fecerunt
enim ex optimis nature & veritatis ex
emplis

¶ quo circa astute tollendo sunt ea q̄
malitia que vult illa quidem vide
ri se esse prudentiam sed abest ab
ea distatq̄ plurimum

¶ iuris nature fons est hoc secundū na
turam esse neminem id docere ut ex
alterius predeat in sortia nec vlla
p̄ncipis vite maior inveniri potest
q̄ in malitia simulato intellectu

¶ etenim si is qui non defendit inu
riam neq̄ propulsat a suis inu
te facit quahs habendus est is
qui non modo non repellit sed et
omni adiuvat iniuriam

eadem utilitatis que honestatis est uoula 79
qui hoc non preuident ab hoc nulla fraus
abest nullum facinus
se uir bonus habeat hanc vim ut si hoi
tu concupuerit possit in hoc uisum tuis
tamenta nomen eius in re hanc uir
utatur ne si exploratum quidem habeat
idominno nemine unquam suspectum
homo autem iustus & is que sentimus
uum bonum nihil cuius quod in se trans
ferat detrahet hoc qui admittatur is se
quis sit uir bonus nescire fatetur
uir bonus non modo facere sed nec co
gitare quidem quicquam audebit quod non
audeat predicare uir a rusticis natu
est id quod iam scitum est uetustate
pro uerbum cum. n. fidem aliquid
bonitatis laudant bonum esse dicunt
qui cum in tenebris uices

¶ ut n. quod turpe est id quod occultet in ho-
nestum fieri nullo modo potest sic quod
honestum non est id utile ut sit effici nō
potest adversate etiā & repugnantem
natura

¶ non cadit in bonū virū mentiri emō-
lumēti sui causa criminari prevaricare
fallere nec^{est} utilitas vlla tantū aut cō-
modū vllū tam expectandū ut virū
bonū & splendorem & nomen amittat
neq; quid est quod afferre tantum
utilitas ista possit q̄tū afferre si
si virū bonū nomen eviguerit fidē
iustitiamq; detraxerit /
cesar in ore semp grecos versus pu-
ripidus de phenis habebat nom-
si violandū est ius regnandi gratia
violandū est a hijs rebus putatū ut

honestate uel chiroenda uilitas est et q̄dem 76
sic ut hec duo uerba inter se discrepare
sed tñ unū sonare videantur
inquit accius multi iniqui atq; infide
les reno. pauci sunt boni
cuius autem uita ipsi potest uiliū es
se cum eius uite ea conditio sit ut qui il
lam eripuerit in maxima oratia futu
rus sit & gloria
eum fabricius reducendū curauit ad
pyrrhum qui posthatus erat se eum ve
nero necatum
si glorie causa quid expetendū est scelus
absit in quo nō potest esse gloria
nec illa quidem promissa seruanda sunt
que non sunt his ipsi uilia quibus illa
promissum neq; semp deposita reddenda
māstr. n. que natura honesta videntur
esse temporib; fieri non honesta

hanc enim est virtutem propriam nihil extimescere
re omnia humana despiciere nihil quod
hominem accidere possit intolerandum putare

¶ Pervertunt homines ea que sunt funda-
menta nature cum veritatem ab ho-
nestate seivnunt
Ibidem apud accium fecisti ne fidem?
neque deum neque deo infidelem cuius
in iure iurando non qui metus sed que
vis sit debet intelligi est enim iusura
dum affirmatio rethorosa quod autem
affirmare quasi deo teste ymniscis
id serendum est non perclare omnino
o fides alma apta ymnis & ius iuran-
dum iuris

¶ certe si nihil malum esset nisi cholere
id autem non modo non summum

malum sed ne malum quidem esse maxi 77
ma autoritate philosophi affirmant sic
voluntas retinendi officij causa circumstanti
subijit voluntarium

nam quod aiunt minima de malis id
est ut turpiter potius q̄ calamitose non
est vltimum maius malum turpitudine.

non querenda latebra periuurio
cum iurata nec fides esse debet nec ius
iurandum commune cum hosti commu
nis sit omnium

non. n. falsum iurare perierare est
sed quod ex animi sui sententia iuraueris
sicut verbum conuenit more nostro id
non facere periuurium est scilicet. n. cum
pides iuraueris iniqua mentem iniurata
deu

quod vno q̄bos vtriusque speciei fal
sa ab honestate aut veritate supposita est

est quidem nihil utile quod idem non
honestum nec quod utile honestum est
sed quod honestum utile & ex multis
mirabilibus exemplis haud facile
quis dixerit hoc exemplo uoueri
aut laudabilem aut prestabilem
nullum enim vinculum ad astringendam vitam iure
iurando maiorem acutius esse voluerunt
fraus enim distimulatio non dissolutio iurum
et est stulta calliditas perverse imitata
prudentiam

inertum esse debet militibus aut vince
re aut emori

perspicuum est enim que timido animo
humili demisso fractuque frangi non esse
utilia quia sunt flagitiosa & foeda &
turpia

quam miser virtutis famulatus ser
uantes voluptati?

in non id spectandum est quid dicat sed qd 78
consentaneum sit ei dicere

asqua heret ut aiunt

neq; vero finis bonoꝝ & malorum qui sim-
plex esse debet ex dissimilibus rebus misce-
ri & temperari potest

si specie uirtutis etiam voluptas habere
dicatur nulla potest esse ei cum honestate
coniunctio nam ut serbua mus aliquid
voluptati condimenti fortasse non nihil
uirtutis certe nihil habebit.

ex cō
si. de a
micitia

Socrates oraculo apollinis sapientissi-
mus iudicatus

hanc esse in se sapientiam existimat ut
omnia tua in te posita esse dicas huma-
nosque casus virtuti inferiores esse putet

Socratis dicta. catomus facta. laudatur

Suis autem incommodis oraculo am-

o i non amicum sed seipsum amantem est

quod dicunt de moribus facilissimis de

fratate in matrem: liberalitate in socio-

res: bonitate in suos: iustitia in omnes.

quamobrem vita quidem talis fuit

vel fortuna vel gloria ut nihil pos-

set accedere

Socrates dicebat semper animos homi-

num esse divinos ipsaque cum e corpore

excessissent reditura ad caelum patere

ut si ita est ut optimi cuiusque omni

mus in morte facillime evoleat tanq̄ e custo 79
ha vnicuiq̄ corpori cui censemur cur
sum ad deos faciliorem fuisse q̄ sc̄sionis.
quocirca mœuere in hoc eius eventu vere
or ne invidi magis q̄ amici sit
in quo est omnis vis amicitie voluntatū
studiorū sententiarū sūma consensio
amicitie nostre memoriam spero sempi
ternam fore idq̄ mihi eo magis est cordi
qd̄ ex omnib; seculi vix tua aut quatu
or nominantur parva amicorum
id hortari possum ut amicitiam omnib;
rebus humanis antepositas nihil est n.
tam naturæ aptam tam convenientem ad res
vel secundas vel aduersas que nisi in bo
nis esse non potest
cloamus pinguis m̄ n̄ uia ut aune
namq̄ hoc prestat amicitia p̄ p̄ inguitati
qd̄ ex p̄ uo p̄ inguitate benevolentia tollit

potest. ex amicitia nō potest sublata. n. be-
nevolentia amicitie nomen tollit' proym
quiritatis manet

¶ Ita autem vis amicitie sic ex hoc intelli-
gi maxime potest qd ex infinita soci-
etate generis humani quom concilia
vis ipsa natura ita contracta res est
& adducta in angustum ut omnis cha-
ritas aut inter chos aut inter paucos
iunocretur

¶ est autem amicitia omnia diuina &
humanaq; rerum cum benevolentia
& charitate summa consensio qua qua-
dam haud raro an excepta sapientia
quicq; melius homini sic a dijs immor-
tabus datum

¶ nec sine virtute amicitia esse vltro
pactu potest

tales vix inter vivos amicitia tantam usque
humilitati habet gratiam vix quae dicitur
qui potest esse vita vitati ut ait ennig
qui non in amicitia mutua benevolentia con
quiescat quae dulcius est habere quocum
omnia audeas sic homo qui ut tecum
amicitia plurimas res continet quoquo
te vitare presertim adest nullo loco ex
cluditur nunquam intempestiva nunquam mo
lesta est itaque non aqua non vinum non
aere ut aere pluribus locis utimus est
amicitia

secundas res splendiores facit ami
citia et adversas partem communi
canque levior
quo circa et absente amicitia adsunt
et cogentes abundantem et imbecilles
valent et quod difficile dictum est mor

tui viuant

¶ Ita uero amicitie concordieq; sit ex dis-
sensionibus atq; ex discordijs percipi po-
tuit que .n. domus tam stabilis que in-
firma ciuitas que nō odij atq; desi-
derij functus possit eueri

¶ impetrator ariocentrus poeta dice-
bat omnes res & mundu totum cons-
tere ex amicitia

¶ amor .n. ex quo amicitia est nomina-
ta principis est ad bñvolentiam con-
iungendam ex quo a natura am-
icitia potius q; ab imbecillitate orta est

¶ in amicitia autem nihil factu nihil si-
mulatum & quicquid in ea est idem
uerum & uoluntarium est
nihil est .n. amabile uirtuti nihil

quod magis afficiat homines ad dñm dñm & i
quippem propter virtutem & probitatem
eos etiam quos nunq̄ vidimus quodam
modo dñm amamus

tantam vim probitatis est ut eam vel in
hic quos nunq̄ vidimus vel quod maius est
in hoste etiam dñm amamus

confirmatur amor & bñficiu accepto &
studio perspecto & consuetudine aduoc
tae quibus rebus ad illu primu motum
animi & amoris adhibetur admirabilis
quedam exarsit ut bñvolente maius tunc
humilis sane & minime odencusui or
tur amicitie quam ex iniuria atq; ini
gentia nasci volunt

ut n. bñficii liberales q̄ sumus nō ut exi
gamus gratiam neq; n. bñficiu fœnera
muri sed natura propensi ad liberabilitati
sumus sic amicitiam non spe merce

his adducti sed qd omnis eius fructus
in ipso amore inest expetendum putamus
¶ nihil. n. aliam nihil in consuetudine ac diu
num suspicere possunt qui suas omnes
contumelias obieciunt in rem tam
humilem tamq[ue] contemptam ut est
voluptas.

¶ amica pares in amore atq[ue] equales
p[ro]pensio[n]esq[ue] ad b[on]u[m] m[er]itu[m] atq[ue] ad
negosandum atq[ue] hec inter eos sit
honestata certatio

¶ si virtutes amicitias concluduntur
eadem commutata dissolventur sed q[ui]a
natura mutari no[n] potest idcirco
vere amicitie sempiternae sunt

¶ nihil difficilius dicebat sapio q[ua]m
amicitiam usq[ue] ad extremum viti
cium permanere

nulla maior pestis in amicitia q̄ peccu 82
ne cupiditas

nulla est uox excusatio peccati si amica
usa peccaueris nam cum conciliatrix a
micitie uirtutis optimo fuerit difficilis est
amicitiam manere si a uirtute defueris.

lex in amicitia prima ut neq̄ uoemq̄
ut turpes nec faciamus uoati

serpit. n. deinde res que p̄chius ad per
niciem cum semel coepit labitur

the mistochus p̄pter inuidiam in exiliu
missus in uate patrie in uiam n̄ tu
lit quam ferre debuisset

ab amicis uox honesta petamus amico
rum causa honesta faciamus nec spes
temus quidem dum uoemus sed studi
um semp̄ adest contactio absit

solemne muncho tollere uidentur qui

amiciatā e vita tollunt qua a dijs im-
mortalius nihil melius habemus nihil
iucundius

2 Si curam fuimus virtus fuenda est
que necesse est vt cum aliqua cura res
sibi contraria asynetur atqz oderit

2 hoc proprium est animi bn constituti
et letari bonis rebus et dolere contrarijs

2 quid. n. interit motu animi sublato
no dico inter pecude & homine sed in-
ter hominem & saxum aut truncu
nihil est. n. remuneratione bn volen-
tie nihil vicissitudine studioꝝ offi-
cioꝝqz iucundius & nihil est quod
ad rem vllam tam alliciat & tam
atrahatur qz ad amicitiam similitudo
nihil est. n. appetentius similitum

sui nihil rapacius q̄ natura

83

maonus error eoz̄ qui iudicant q̄ com

modissimū esse laxissimas habenas ha

bere amicitie quas vel adducas cum ve

lu vel remittas caput censentes esse

ad beatē viuendum securitatē qua sui

nō possit animus si tamq̄ portuuiat v.

nus pro pluribus

qui utilitatis causa fingunt amicitia

as amabilissimā nodum amicitie tol

lunt non. n. tam utilitas parata per a

micum q̄ amici amor ipse delectat

hec. n. est tyrannorum vita mirum

in quo nulla fides nulla caritas nul

la stabilitas bñ volente potest esse fiducia

omnia semp̄ suspecta atq̄ sollicita sūt

nullus huius est amicitie

non. n. solum ipsa fortuna ceca est sed

eos etiam plerumque efficit cæcos quos cum
plexa est

¶ melius laudabilibusq; amicis q; diui-
tias parare optimam & pulcherrimam
viti supellechlem

parum est ut quemadmodum in se quisq;
sic in amicum sit amatus

¶ atq; etiam de finibus amicitia paribus
officijs ac voluntatibus est nimis ex-
iguae & exilitate ad casibus vocare a-
mutam ut par sit ratio accepto-
rum & datorum

tertius vero esse finis detrumimus

ut q; si se ipse quisq; faciat tanti
fiat ab amicis

¶ novabat sapiens ullam vocem inimicium
um amicitie posse reperiri q; eus
qui dixisset ita amore oportere

ut aliquando esset osurum nec vov ad 74
dici posse ut hoc quemadmodum putare
tur ab ipso esse dictum crederet sed im
puri cuiusdam & ambiciosi aut vni
ad suam potentiam revocantis esse sen
tentiam

Illud potius precipiendum fuit ut eam
cautionem adhibeamus in amicitijs
preparandis ut ne quando amorem in
ciperemus cum quem aliquando odis
se possemus

inter amicos omnium rerum consilio
& voluntatum sine vlla exceptione co
munitas ut etiam si qua fortuna ac
ciderit ut minus iuste amicorum volun
tates adiuvande sine in quibus corp
de capite adatur aut fama declinan
da est de via modo ne summa turpitu
do sequatur est enim quatinus am

cite dari vena possit

¶ Sunt uero firmi & stabiles & constantes
amici choonchi cuius oneris est ma-
no penuria & iudicare difficile est sa-
ne nisi expertum experientia autē
^{in ipsa amicitia}
est ita precatur amicitia iudicium
tollitque experientia potestatem est uero
prudens sustinere ut cursum sic
in petum bene uolente quo utamur &
qui tentatis

¶ Quae & difficiles plerumque uiden-
tur calamitatum societates ad quas
non est facile inuentus qui descendat
¶ Sed enim recte inquit. amicus
certus in uincula certitue

¶ qui uero in utraque in re graue constan-
tem stabilem se in amicitia prestat
ut hunc ex maxime raro genere

hominum iudicare debemus & pene ch 85

uino

firmamentū autē stabilitatis constantiæ p
est eius quam in amicitia querimus
fides. nō stabile est quod infidum est.

est boni viri hec duo teneat in amicitia p
primū ne quid fictū sit neve simulatū

asente. n. vel odisse aliu maou moenu
um est q̄ fronte occultare sententiam
deinde non solum ab aliquo oblatas

criminationis depellere sed ne ipsū

quidem esse suspitosū semp̄ aliquē

existimantem ab amico esse violatū

addendum eodem est vt ne criminibus

aut inferentibus delectetur amicus aut

credat oblatas que omnia pertinent ad

quam somdu hū tracto constantiam.

accedat huc suauitas quidam oportet p

sermonū atq; morum haud quāq;

meduere conchimentū amicitie rusti-
tia autē & in omnī u severitas absit /
¶ novi amici non sunt veteribus am. epo-
nendi non. n. amicitiaz esse debent
sicut aliarum rerum satietates veteri-
vina quęq; ut ea vina que vetustate
ferunt esse debent suavisima veniunt
illud est quod vulgo dicitur mustos
mochos satis simul edendos esse ut a-
micie munus expletum sit
maxima est. n. vis vetustatis & con-
suetudinis

fructus. n. morum & virtutis omniumq;
prestante tum maxime capitur cum
in proximum quemq; conferatur /
superior. etate colendus est
¶ ochosam sane genus hominū ostendit ex
probantū que meminisse debetis in quod

collata sunt non commemorare qui contulit
tantum aut cuique tribuendam premiū quantum
ipse efficere possit deinde etiam quantum ille
quem diligit atque adiuvet possit sustinere
omnino amicitie corroboratis tam confirmatis
et ingenijs et etatibus utriusque sunt
disparēs. n. mores disparia studia sequuntur quorum dis-
similitudo dissociat amicitias nec ob aliam cau-
sam vltā boni iniqui iniqui boni amici esse non
possunt nisi quod tanta est inter eos quanta maxima
potest esse morum studiorumque distantia
recte etiam precipi potest in amicitijs ne quis intem-
perata quorundam benevolentia quod pro sepe fit in-
pediat maiorem utilitatem amicorum
in omnibus considerandum est et quid postulet ab
amico et quid patiatur a se impetrari
vulgoque amicitie que multum a sapientibus sa-
miliaritatibus differunt cum vitia erumpunt
quorum ad ipsos annuos redundet infama sunt
remissione versus levandae et ut catu dicebat
disiuvende magis quam discindende sunt nisi que
clam admodum intolerabilis iniuria exarsit

mihi. n. turpius q̄ cum eo bellum gerere qui
cum familiariter vixerit

Q̄ danda est opera ne qua amicorū discordia fiat
si tale aliquid eveniat ut eximie potius a
amicis q̄ oppressi videantur

Q̄ hic honor veteri amicis tribuendus est
ut is in culpa sit qui faciat nō qui patitur
iniuriam

Q̄ hi sunt amicitia quib̄ in ipsis inest cau-
sa cur dicitur antea rarum genus & quidem
omnia preclara rara nec quicq̄ difficulte
ut q̄ reperire quod sit omni ex parte in
suo genere perfectum

Q̄ est enim is amicus quidem qui est tan-
q̄ alter idem

Q̄ nec quicq̄ vnq̄ nisi honestū & iudicū alteri ab
altero postulabit nec voluit volente se inter-
se ac dixerunt sed etiam verebunt nā ma-
ximū ornamentum amicitie tollit qui ex
ea tollit verecundiam

Q̄ virtutum. n. amicitia adiutrix a natura
data est non vitiorum comes

quocirca dicendum est etiam sepius cum iudicare 87
in diuicio oportet non cum dilexeris iudicare. ρ
Acta adimus qui vetamus verum proverbium
scribitur. n. nescio quomodo per omnium vitam a
micitia nec ullam etatis deinde rationem
patitur esse expertem sui

simon athenis ea asperitate erat & immunita
re nature quod congressus & societate hominum
fugabat atque oderat

in unum archita dicitur solitum si quis celum
ascendisset naturamque mundi & pulchritudinem
siderum perspexisset in suam illam admirationem
nece fore que iucundissima fuisset si aliquem
cum natura habuisset sic natura solitaria
nihil amat

non verum illud terentianum obsequium amicos ρ
veritas odium parat maxima. n. culpa in eo
est qui & veritatem aspernatur & in frau
dem obsequio impellit

omnis in hac in re adhibenda ratio & dicitur ρ
ita est ut inuicem acerbitate deinde ut ob
surgetur contumelia careat

in obsequio autem comitatus ad se assentatio ρ

vitioꝝ aduꝛtorꝝ ꝑ̄ cuiꝝ amoueatur qui non
modo amico sed ne libero quideꝛ bona est/
cuius autem aures clausæ veritati sunt ut
amico verum audire nequeat huius salus
desperanda est

scitum est. n. illud catonis multo melius de
quibusdã acribos inimicos meos ꝑ̄ eos a
micos qui dulces videantur illos verũ se

pe dicere hos nunq̄
atq̄ illud absurdũ est qd̄ hi sciunt qui mo
nentur eam molestiam quam debent cape
re non capiunt eam capiunt qua debent
carere peccasse. n. se nõ amouitur obice
o ari molesti ferunt quod contra oportebat
dehinc dolere oburcatione caudere

sic habenduꝛ est nulla in amicitijs pestẽ
esse maiorem q̄ adulationẽ blanditias
assentationes

sine veritati nomen amicitie valere non
potest nam cũ amicitie vis sit in eo ut v
nus quasi animus fiat ex pluribus qui fie
ri potest si ne in vno quidem quodq̄ vnus

amicus est idemq; semper. sed varium com. 88
mutabilis multiplex
secerni autē blandus amicus a vero & merito
cū tam potest adhibita diligentia q̄ omnia fura
ta & simulata a sinceris atq; veris
in amicitia nisi ut dicitur apertum pectus ve
reas tuumq; ostendas nihil fidum nihil exlo
ratum habcas ne amare quidem aut amari
possis cum id q̄ vere fiat in nos
is assentatorib; patifacit aures suas ma
xime qui ipse sibi assentatur & se maxime
ipse delectat
omnino est amans sui virtus optima. n. si q̄
saturat q̄q; amabilis sit in illis eo autē
non de virtute nanc loquor sed de virtutis
opinionē virtute. n. ipsa nō tā multi p̄ch
di esse q̄ videri volunt hos delectat assentatio
nulla est ior hec amicitia cū alio verum
audire nō vult aliter ad mensiendum pa
ratus est
aperte. n. adulantem nemo non videt ni
si qui admodum excors est callidus ille & oc
cultus ne se insinuet cavendum q̄ vici

n. facile avnosatur quippe qui etiam
aduersando sepe assentitur & litigare
se simulans blandiat

¶ virtus inquam ut videamus ad veras am
icitias & non vultures eas conciliat & co
servat in ea est n. convenientia rerum
in ea stabilitas in ea constantia

¶ amare autem nihil aliud est nisi cum
ipsum diligere quem ames nulla inhi
scentia nulla vilitate quaerita que in
ipsa efflorescat ex amicitia etiam si tu
eam minus sequutus sis

¶ sed quoniam res humane fragiles cadu
ceque sunt semper aliqui acquirendi sunt
quos diligamus & a quibus diligamur
charitate n. benevolentiaque sublata om
nis est evitanda sublata in cunctis

sed nec in amici morte illa extincta sunt
abunturque potius & auventur conuictio
ne & memoria & si illis plane orbatus es
sem magnam tamen afferet tibi etas ipsa

solatium dicitur n. in hoc desiderio esse non 89
prosum omnia autem brevia tolerabilia esse p
debent etiam si magna sint
vos autem huius ut ita virtutem locetis
sine qua amicitia esse non potest ut ea ex p
cepta nihil amicitia prestabilis esse pu
telis

ex lib
cie de
senec
tute

nunquam uis satis laudari deone uideret phi
losofina cui qui pareat omne tempus etatis
sine sine molestia possit deoere
quibus. n. nihil opus est in ipsis ad unum bea
teque uiuendum ijs omni orauis est etas
qui autem omnia bona a se ipsis petunt ijs
nihil potest malum uideri quod nature
necessitas afferat

senectutem ut adspiciunt omnes op
tante eandem accusant adeptam
preterita. n. etas quibus honore cum effluere
ut nulla consolatione permulcere pote
rit stultam senectutem

in hoc sumus sapientes quod naturam opti
mam ducem tandem deum sequimur ei
que paremus

quid. n. est aliud uoluntatum mori bellare
cum dijs nisi nature repugnare
parus autem cum paribus veteri proverbio
for allime conuocantur

sed omni quae uelax in moribus est culpa
non in etate. moderati. n. et non desistat se
nes nec inhumani tolerabilem agunt senec

tutem importunitatis autem & inhumantatis 90

omni etate molesta est

Themistoclem ferunt scripsisse quaedam in ueroio res.
pondisse cum ille dixisset non eam suam sed patrie obuia
suisendore assecutus ne herede inquit si ego scripsi
us egem nobis nec si tu athenis eses clarus unquam
fuis ses

nec. n. in summa inopia leuis esse senectus potest
nec sapienti quidem nec insipienti in summa copia
non grauis

aptissima omnino sunt arma senectutis artes
exercitationesque virtutum que in omni etate cul
te cum multum diuque vixeris inuicem affeunt hinc
tus

erat in fabio maximo comitate grauata non
dita nec senectus moui mutauerat qui animi
balam iuuenit exultantem patientia sua
molhebat de quo preclare ennius

unus homo nobis cunctando restituit rem
non ponebat enim rumores ante salutem
ergo postquam magis que vivi nunc obuia clauit
cum salinatori qui amisso oppido fugerat in ac
cem obuia omni atque ita dicenti mea opera que
fabii Laurentum recepisti certe inquit videns non
nisi tu amisisses nunquam recepissem

dicebat idem maximus optimis auspicijs ea ge
ri que pro rei salute fuerent que contra temp.

feruntur contra auspicia fieri

2 nihil est admirabilius q̄ quo modo maximus
mortem filij tuht clari viri & consularis

2 nefas esse dictu miserā fuisse maximū senectū
tem est. n. quiete & pau & elevanter autē
etatis placida ac lenis senectus

2 dicebat continuis orationibus cū centū & sep
tem complevisset annos nec unq̄ in suo o
pere & studio cessaret nihil habere quod
suam excusaret senectutem

2 dicebat enim sicut fortis equus spatio qui
forte supremo. vicit olympia nunc semio
confectus quiescit. qui annos lxx natus
ita ferebat duo quo maxima putantur
onera paupertatem & senectutem ut
eis bene delictum videretur

2 appius ceus cum sententia senatus incli
naret ad pacem & fœdus faciendū cum
pyrrho non dubitavit dicere illa qui ver
bis persecutus est ennius

2 quo vobis mentes recte qui stare solebat
ante hac dementi sese fluxere ruina?
nihil iū afferunt qui in regenda ver
sari senectutem negant similisq̄ sunt

ut qui gubernatorem in naviganda nave si

nihil dicant

non. n. viribus aut velocitatibus aut celeritate
corporum res maxime occurrunt sed consilio & a
dignitate & sententia quibus non modo non
orbant sed etiam augeri senectus solet

utendum consilio ratione & sententia qui mi
si essent in senibus non summum consilium maiore
res nostras appellassent sonatum

nevius poeta dicebat. proveniebant orato
res non stulti adolescentuli

senectus est florentis etatis prudentia senec
pulis nec memoria minuit si exerceas eam
non. n. quoniam senum auctior oblitum quo huc
thesaurum obruasset omnia que curat meminere
manent ingenia senibus modo si maneat studium
& industria

male remporentibus patribus bonis interdicta solet
nemo. n. est tam senex qui se annum non putet
posse vivere

certhus de senec altero secundo prospiciente dixit
Edepol senectus si nihil quicquam aliud vitij
apparet secum cum adveniat unum id est satis
quod diu vivendo multa que non vult videt
& multa fortasse que vult

adolescentes senum preceptis gaudent quibus ad
virtutum studia ducuntur

solone in versibus obviante[m] vidimus quoniam se quo-
tidie aliquid addiscendum senem fieri dicit sic in
to senex literas græcas dicitur eas accipiens qua-
si diuturnam sibi explere cupiens

quod. n. homini naturæ hinc insitum est eo ut de-
cet et quæquid avas avere pro viribus

orator languescat senectute est. n. munus eius nõ
in omni solum sed sateram etiam et viriam sed
in decorus est sermo senis quietus et remissus
facitq[ue] persepe ipsa sibi audientiam discreti se-
ni compta oratio et mitis

quod. n. est iucundius senectute: stupata stu-
dijs iuventutis

libidinosa etenim et intemperans adolescen-
tia effatum corpus trahit senectute

homerus de nestore dicebat quod ex eius lin-
gua melle dulcior fluebat oratio et ille dux
quæ nuncq[ue] optat ut aiacei similes ducem
habeat at ut nestoris quomodoq[ue] qui tertiam
iam etatem hominum vixerat

vetus laudatq[ue] proverbium quod monet ma-
ture fieri senem si diu vobis esse senex cui non
assentiebatur catu

moderatio modo virium adsit et tunc q[ui]tu
quisq[ue] potest mitatur nec ille magno desiderio
tenebitur virium isto bono utare cum adsit
cum absit ne requiras

92
cursus est ceteris et via una naturae eorum
simplex sua cuique parti temperantia est data
potest exercitatio et temperantia etiam in
senectute conservare aliquid pristini roboris
pugnandum tanquam contra morbum est sic contra
senectutem habenda ratio valetudinum utendum
exercitationibus modicis tantum cibi et potio
nis adhibendum ut reficiantur vires non
opprimantur nec vero corpori soli sub
veniendum est sed etiam menti ac animo =
multo magis namque haec quoque nisi tanquam lu
mini oleum instilletur extinguntur senectute
et corpora quidem defatigatione et exercita
tione invalescunt animi autem se exercere
delevantur
ut petulantia ut libido magis est adolescentum
quam senum sic ista senibus stultitia quae delira
tio appellari solet senum est non a horum
senectus autem humilis est si se ipsa defini
at si ius suum retinet si neminem manducata
est si usque ad extremum spiritum dominatur in
suis qualis fuit apud senes et aevi
pythagorae more exercenda memoria qua
tia quae quoque die dixerim audiuerim eorum
commemorare vespere

ita sensim sine sensu etas senescit nec sub-
ito frangitur sed diuturnitate extrinquantur,

o preclarum munus etatis si quidem id ope-
fert nobis quod est in adolescentia vitiosum

nullam capitalem pestem q̄ corporis vo-
luptatem hominibus dicebat archita taren-
tinus a natura datam cuius voluptatis a-
vide libidines temere & effrenate ad poti-
undum incitantur nulliq̄ scelus nullū
facinus in bonū esse ad quod suscipiendū
nō libido voluptatis impelleret

cumq̄ hominū siue natura siue quis deus ni-
hil mente prestabilius dehisset hinc diuino
muneri ac dōno nihil tam esse inimicum
q̄ voluptatem

quocirca nihil tam detestabile tamq̄ pestife-
rum q̄ voluptatem si quidem ea cum maior
esset atq̄ huiusmodi omne animi lumen extin-
gueret

impedit. n. consilium voluptas rationi
inimica ac mentis ut ita dicam perstim-
git oculos nec habet vllum cum virtute
commercium

sepe a maioribus natu auctiori mirati so-
litum e fabricium qd cum apud regem nyx-
rum legatus esset audivisset quendam

sapientem dicere omnia que faceremus ad 93
voluptatem esse referenda quod ex eo audien-
tes manium curiam et titum coruncanum optare
solitos ut id summisq; ysiq; pyritho persua-
derent quo factus vincti possent cum se vo-
luptatibus delectassent

summa laus senectutis est qd ea voluptati
nullas manus perire desiderat

dicunt. n. plato escam malorum voluptati ap-
pellat qd ea videlicet homines capiuntur ut
hamo pisces

progrechente etate omnia sunt etiam in ch-
es mitiora

melius nostri accubationem epularem am-
corum qz vite coniunctionem habent un-
viuum ~~rum~~ nominant qz oves que
hoc idem tum imputantur neq; tum vincula
horum vocant

habeo senectuti mannam orationem que mi-
hi in sermone audientem auxilium potius et
cibi sustulit

mihi autem molestum quod non desideres
bn sophocles cum ex eo quidam iam confic-
ta etate quereretur ut videretur ne rebus veneres
de meliora inquit habentes vew istinc tanqz

de homine adesti ac furioso profugi
capitis. n. verum tabum odiosum & molestum
est fortasse carere salutis vero & expletis
incunctus est carere q̄ fuit. quoniam non
caret is qui non desiderat ergo non desi
derare dico esse incunctus q̄ fuit

de habere rationem cum terra que nunq̄ re
cusat imperium nec unq̄ sine usura red
dit quod accepit sed alias minore plura
maiore cum fœnore

de senectus est natura loquax ne ab omni
bus eorum vitijs videam vindicare

de curvo ad forum sedenti maonum aurea pon
dus gamitis cum attulissent repudiat ab
eo sunt non. n. aurum habere preclarum
sibi videri dixit sed eis qui haberent aurum
imperare

de in aovis erant tum senatores idest senes
quintus cincinnatus in aovo aranti nun
ciatus est cum dictatorem esse factum a vil
la in senatum accersebantur curvus &
ceteri senes ex quo qui eos accersebant
viatores nominati sunt

de aov bñ cultu nil potest esse nec usu vberius
nec specie venatius

multas ad res peratiles Xenophontis libri 94
sunt a quo agricultura copiose laudatur p
in eo libro qui est de tuenda re familiari
cujus minor parsum rex invenio presens p
atq; imperij gloria hisandro sacedemone a p
quum chloentei consilium ostendit eiq; dixit
ego ista sum dimensus mei sunt ordines
mea descriptio multe etiam istarq; arboru
mea manu sunt site cui hisander recte
vero te cyre beatum ferunt qm virtutis
fortuna coniuncta est

atq; eius extrema etas in hoc beator qua p
meda qd auctoritatis plus habebat laboris
vero minus apex aut senectutis est autho
ritas qta fuit in L. Cecilio mucello qta in
alio calatino in quem illud chorum
vniu plurime consentiant contra popu
si primarium fuisse vicum

non in sententia solum sed etiam in nu
tu resideat auctoritas habet senectus ho
norata presertim tantam auctoritatem
ut captus sit qd omnes adulescentie volup
tates

miseram esse senectutem que se oratione p
defendit non carni non viue repente

authoritatem asserere possunt sed honeste
acta superior etas fructus authoritatis
prebet extremos

2
hysomdum sacedemoniū dicere vident so
litum sacedemone esse honestissimū domici
lum senectutis nusq̄. n. tantum verbutur
etati nusq̄ est senectus honoratio

2
memorie prohibitum est cum athenis iudis
quodam in theatrum orandis natu venis
set in mauro consessu locum et a suis ci
vibus nusq̄ datum cū autem ad sacede
monios accessisset qui cū levati essent
in certu loco considerant consurrexise
omnes illi dicuntur & semem illū sessum
recepisse quibus cum a cuncto consessu
plausus esset multiplex datus dixisse
est his quendam athenienses scire qui rec
ta essent sed facere nolle

2
esse morosum anxium iracundum & chisti
cilem ac etiam avarum morum vitia sunt
non senectutis

2
vt. n. non omne vinum sic nō omnis etas
vetustate coalescit

2
severitatem in senectute probo & eam si
cut alia modicam avaritatem nullo modo.

avaritia vero semis quid sibi velit non intel
lego potest. n. quicquid esse absurdus est quominus
vix restat eo plus viaticum que vere.

o miserum senem qui mortem contempnenda
esse in tam honore etate non videt que aut pla
ne contempnenda est si omnino extinguit ani

mum aut etiam appetenda si aliquo eum de
ducit ubi sit futurus eternus

mens. n. & ratio & consilium in senibus est

qui si nulli fuissent nullo omnino civitates fuissent

quid. n. est stultus est incerta pro certis habere

ac falsa pro veris tenet nec quid speret habet

at est eo meliore condicione est adolescens cum

id quod sperat ille assecutus est ille vult diu

vivere hic diu vixit

tantus rex octoginta regnavit annos et

sum et viginti vixit

diuturnum non est in quo est aliquid extremum

cum. n. ad id venerit. Hinc illud quod preteri

it effluxit tantum remanet quidem quod

virtute & recte factis suis consecutus

quis est tam stultus quis sit adolescens cui sit ex

ploratum se ad vesperam esse victurum

hore quidem cedunt et dies menses & anni nec

preteritum hys unquam revertitur nec quid sequatur

sciri potest quod cuius temporis ad vivendum

datur eo debet contentus esse
¶ breben. sp̄s etatis satis honoū ad bñ honeste q̄ vi
uendum sim processerit honoē nō magis do
sendū est q̄ aq̄uote dolent p̄terita ver
m̄ temporis suauitate etatem autumnū
q̄ venisse

¶ Ver. n. tanq̄ adolescentiam significat ostin
ditq̄ fructus futuros reliqua tempora
degenetendis fructibus aut p̄cipiendis ac
comodata sunt fructus autem senectutis

¶ est ante parturum bonoꝝ memoria & copia
adolescentes mori sic m̄m̄ videntur ut
cum aq̄ue multitudme vis flāme opprimit
senes autem sicut sua sponte nulla adhibi
ta vi consumptis vomi extrinuntur

¶ & quasi poma ex arboribus si munda sūt
vi auelluntur si matura & uicta decidunt
sic vitam adolescentibus vis auferit seni
bus maturitas

¶ omnium etatum certus est terminus senec
tutis autem nullus certus est terminus
recte q̄ in ea vivitur quoad munus officij
exequi & suu posses & tamen morte
contemneere ex quo fit ut animosior &

tiam senectus sit q̄ adolescentia & fortior. 96
p̄sistat tyranno a solone responsum est ut
illi querenti quā senectem spe fecerit sibi tam p̄
audacter obsisteret - responsum se dicitur se nec

lute
vetat pythagoras in iussu imperatoris id est p̄
dei de presidio & statione vite decedere

solonis sapientis eloquium est quod se negat p̄
velle suam mortem dolore amicorū lamen
suq̄ vacare volens se charum suis esse /

sed haud scio an melius inuis qui ait p̄
nemo me lachrimis deoret neq̄ funera fle

tu. faxit non esse huiusmodi mortem
censet quam immortalitas consequatur /

brutus dno deaj M. uolubus dno sauro p̄
nes. paulus M. marcellus & multi alij pro

patra mortui sunt
omnino rerum omnium satietas vite fa
cit satietatem

dum sumus in his inclusi ut p̄cipue ut
p̄ois munere quodam necessitatis & gra

ui opere perfundimus est. n. ammus celestis
ex altissimo somnatio depressus & qua
si demersus in terram hucum diuine nature

et firmitatiq; contra eum
cuncto deum immortalem sparsisse animos in
corpora humana ut essent qui terras tuerentur
quiq; celestem ordinem contempnentes imi-
tarentur eum vite modo atq; consuetudine

Pythagoras pythagoricus philosophi nunq;
dubitavit quin ex universa mente duri-
na de habitis animos haberemus

Socrates supremo vite die de immortalita-
te animorum disseruit

Plato idem sentit non posse animu interire

apud Xenophontem moriens civis maior
dixit nolite arbitari mihi charissim filij
me cu a vobis discessero nusq; aut nullu
fore nec n. dum vobis eram vobiscum a-
nimum meum videbatis & c.

& idem paulo inferius abeunt. n. omnia
unde vita sunt Animus autem solus nec cu
adeat nec cum discedit apparet Idem vero
videtur nihil mori esse tam simile q; somnu
non multi prestantes viri tanta essent cura
ti que ad posteritatis memoriam pertine-
rent nisi animo carerent posteritatem
ad se pertinere posse

animus evigens se posteritatem semper

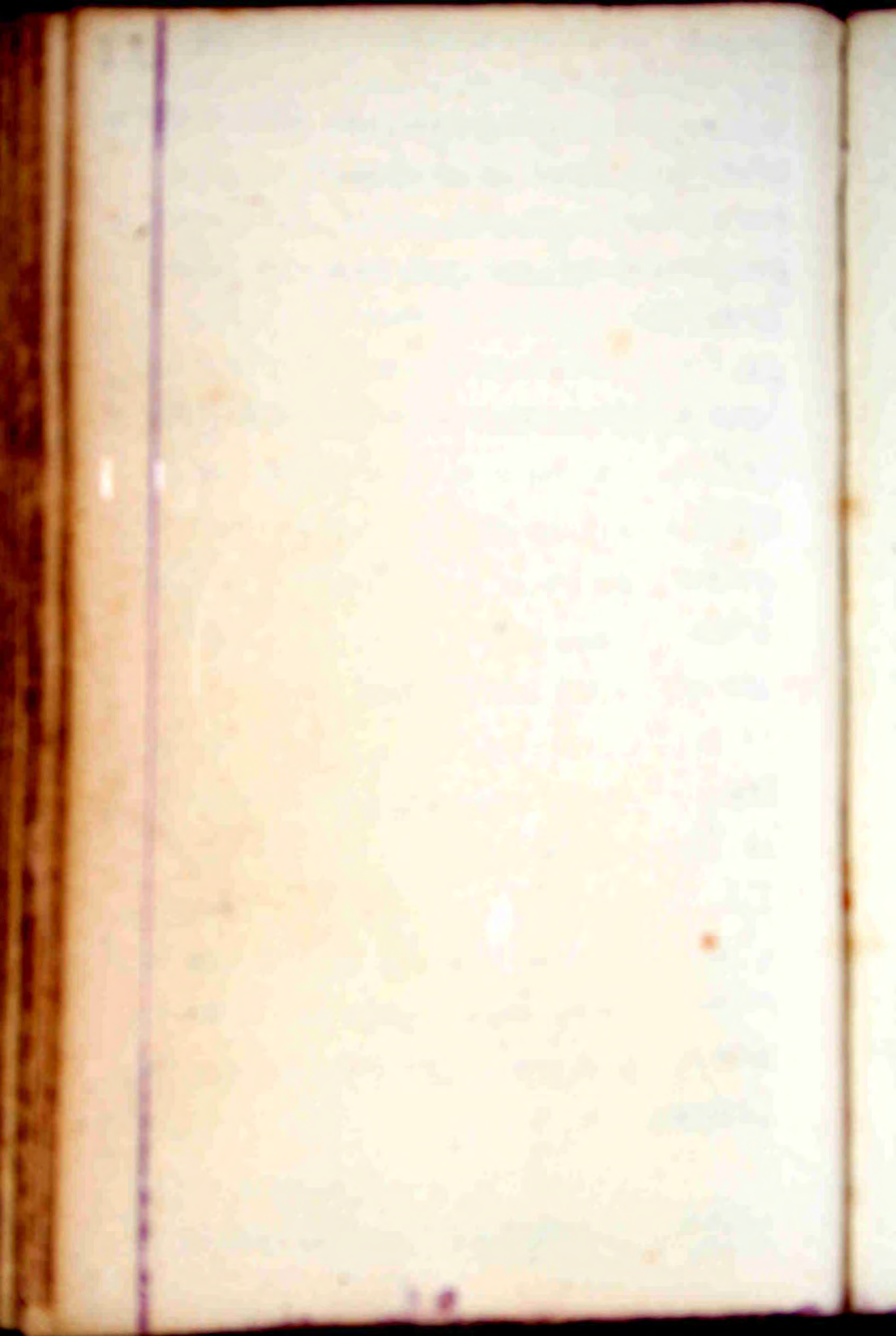
prospiciat quasi cum excesserit e vita tuam de 97
inque victurum
sapientissimus quisque equissimum animu mo. p
vitur stultissimus iniquissimum
quo quidem me proficiantem haud sane p
quis facile retraxerit neve tanquam pilam
retorserit

quod si quis deus nihil laevitatur ut ex hac p
estate resurrexerit & in cunis voriam p
valde recusem nec verum velim quasi de curio
spatio a calce ad carceres revocari
quid. n. habet vita comodi quid non potius p
laboris sed habeat sane habeat certi tamen
aut satietatem aut modum
ex vita ista discedo tanquam ex hospitio non p
tanquam ex domo commorandi enim natu p
ra diversorium nobis non habitandi dedit.
habet natura ut aliarum omnium rerum sic p
vivendi modum Senectus autem peractio p
etatis est tanquam fabule cuius defatigatio
nem fugere debemus presertim adiuncta
satietate.

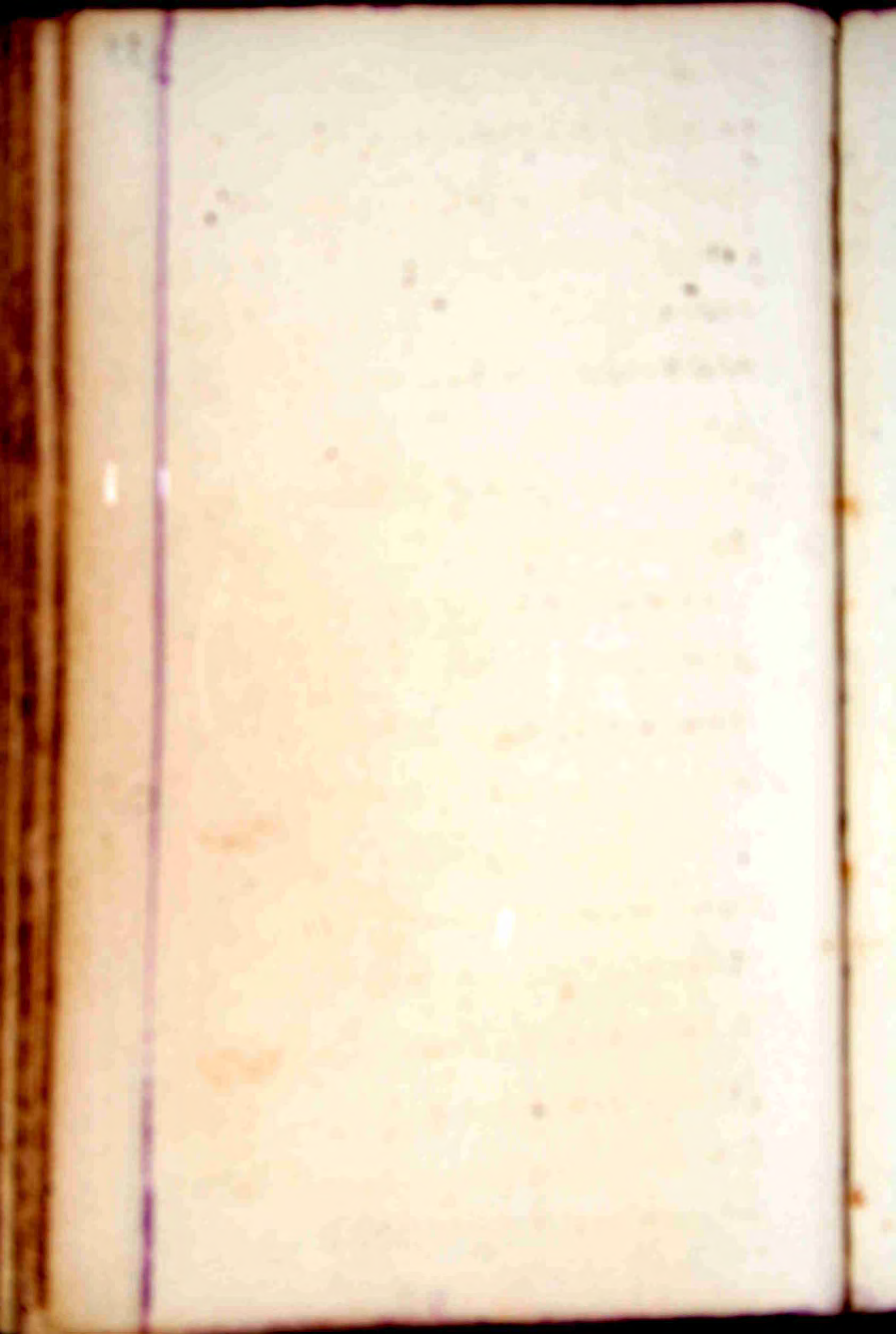
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

[Faint, illegible text in a medieval script, possibly Latin or Gothic, filling the main body of the page.]

Faint handwritten text visible along the left edge of the page, likely from the adjacent page.

Faint, illegible handwritten text in a medieval script, possibly Gothic or similar, covering the majority of the page. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines, with some lines appearing to be part of a larger block of text. The ink is very light and the paper shows signs of age and wear.

ciuro sapientia sine prudentia et lo-
quentia parum prodesse civitatibus et lo-
quentia sine sapientia nimium obesse
plerumque prodesse nunquam

propter errorem atque inscientiam coeca
ac temeraria dominatrix omnium cupi-
ditas

que materia est et apta ad maximas
res oportunitas

consuetudo naturae vim obtinet prop-
ter vetustatem

dicendi asperitas abit in audaciam
cum ad gubernacula rei publicae timida
vir atque audaces homines accedunt ma-
xima ac miserissima naufragia fiunt
nam quae indignius rem honestissimam
et rectissimam violant stultorum et im-
proborum temeritas et audacia sum-
mam rei publicae detrimentum eo studiosi-
us et illis resistendum fuit et rei publicae

consulendum

nam hinc plurima commoda veniunt
ad rem publicam si moderatae omnium
presto est sapientia rerum

oportet commetiri cum tempore ne viciū
ocasio est parstemporis habens in se
alicuius rei idoneam faciendi aut non
faciendi oportunitatem

si his qui imprudenter laeserunt cog
noscitur convenit his qui necessario
profuerunt haberi gratia non oportet

nam ut locus in mari sine portu
navibus non potest esse tutus sic
animus amici sine fide stabilis esse
non potest

facilitas imitatur confessionem

ea enim virtute & sapientia maio
res nostri fuerunt ut in legibus scri
benctis nihil sibi aliud nisi salutem
& rei publice utilitatem proponerent

nemo .n. leges legum causa salvas esse
 vult sed rei publice qd ex legibus omnem
 rem publicam optime putant administrari
 nam vt ex medicina nihil oportet
 putare proficisci nisi quod ad corpo
 ris vtilitatem spectet qm eius causa
 est instituta sic a legibus nihil con
 venit arbitrari nisi quod conducat
 rei publice proficisci qm eius cau
 sa sunt comparate

nulla est lex nisi rei publice causa
 scripta

summa viri amentia est in eoz fide
 spem habere quoz perfidia totiens
 deceptus sis

omnibus in rebus similitudo est sa
 tietatis mater

qui pauperes sunt his antiquior of
 ficio pecunia est
 si leges loqui possent nonne apud vos

queruntur

22
voluntario maleficio veniam dari nō
oportere imprudentie concedi non nū.
q̄ convenire

23
sepe virtus & magnificentia in qua
gravitas & auctoritas est plus profi-
at ad misericordiam comouendam
q̄ humilitas & obsecratio

lacrima nihil citius crescit
nihil simpliciter in genere omni ex par-
te perfectum natura exposuit

24
stultitia vere est aut a bñ inuentis
alicuius recedere si quo in vitio e-
ius offenderemur aut ad vitia quoq̄
eius accedere cuius aliquo bono
precepto duceremur

25
non. n. parum cogitare sed in pa-
rum cogitatio stulte & diu perseveras-
se turpe est. propterea qd a steruorum

muni hominum infirmitati atque
 singulari unius cuiusque vitio attributa est
 non ex eventu cogitationem spectari
 oportere: sed qua cogitatione animus
 & spe ad maleficium profectus sit con-
 siderare & quo animo quid quisque
 faciat non quo casu utat' ad rem pertinere
 in loco oportunitas in tempore honorem
 quietas in occasione commoditas ad fa-
 ciendum idonea in facultate copia &
 potestas earum rerum per quas aliquid
 facilius fit aut sine quibus omnino
 confici non potest consideranda est
 non oportere ostendere ante supplicium
 iudicium interponere
 de eo iudicium faciunt de quo iam ipsi
 supplicium sumpserunt
 si vero magna est & per magnum futurum
 detrimentum si ea res ab his qui potesta-
 tem habent iudicandi neglecta sit

¶

¶

¶

2 nihil esse indignius q̄ cum qui cul
pa caret supplicio non carere

2 eoz miserari oportere qui propter for
tunam non propter malitiam in mise
rijs sunt

minus homines virtutis cupidos pro vir
tutis premio per vulgato

2 que. n. rara & oribua sunt ea expedi
endo pulchra & iocunda hominibz videri
ceteros a virtutis ostio repulsum iri

2 si ipse sumo qd meret no sit affectus
impudentem esse qui pro beneficio

2 non gratia verum mercede ex postulat
2 ijs iudicijs iudicandi & ceteris ci
uibz vivendi rationis perturbatum

2 iri si semel a legibus recessum sit

2 nullam rem nec leoribus nec scriptura

2 vlla nec in sermone quidem quotidiano
ac imperijs domesticis recte administra

2 ri posse si unusquisqz velit verba spec
tare & non ad voluntatem eius qui ver
ba habuerit accedere

Leges caras esse nobis non propter litteras 103
que tenues & obscure note sunt volu-
tatis sed propter eas rerum quibus de iuris
resoluitur utilitatem & eorum qui scripserunt
sapientiam & diligentiam

Lex in sententiis & non in verbis con-
sistit ita ut iudex is videatur legi obtem-
perare qui sententiam eius non qui
scripturam sequatur

quod indignum sit aequitatem litteris urge-
re que voluntate eius qui scripserit de-
tendatur

si leges due aut plures erunt que conser-
uari non possunt quia discrepent inter
se maxime conseruanda putetur que
ad maximas res pertinere videatur

Lex posterior lata grauisima

id quod imperatur necessarium est id
quod permittitur voluntarium & maxi-
me conseruanda ea lex est que diligentissi-
ma est & sancta

quemadmodum res obscure dicendo fiunt

apertiores sic res apertas obscuriores fi-
eri oratione

Summa necessitudo est honestatis hu-
ic proxima incolumitatis tertia ac
levissima commoditatis

Sunt res quedam ex tempore et consi-
lio non ex sua natura considerande
quibus in omnibus quid temporale petat
aut quid personis dignum sit conside-
randum est et non quid fiat sed quo
quocumque animo. qui cum quo tpe. qd
die. fiat attendendum est

videre in laudando et in vituperando
oportebit non tam que in corpore
aut in extraneis rebus habuerit
is de quo agitur qd quo pacto his
rebus usus sit nam fortunal quidem
laudare stultitia et vituperare super-
bia est. a nimirum aut et laus honesta
et vituperatio vehemens est

quia perfecta res non est non ideo non 104
punienda sperinde quasi exitus verum: nō cic
hominū consilia: seorsus vendicantur. m p ml
nus dolendū fuit re non pfecta sed pu p
mendū certe mihomino.

vi victa vis & oppressa virtute audacia est p
eius qui omnia omnibus minabatur
que fuisset iōr causa restituendi mei si
non iniusta fuisset eiciendi

nihil n. est tam molle tam tenerum tam p
aut fragile aut flexibile q̄ voluntas crea
nos sensusq̄ plebis

maximam illecebram esse peccandi. m p
punitatis. Spem

ita uichia pœnamq̄ contempserat ut e p
um nihil delectaret quod aut per natu

ram fas esset aut per leges liceret

res loquit̄ ipsa que semp̄ valet plurimum p

quia non semper viator a latrone non
nunq̄ etiam latro a viatore occiditur

facti enim in ecclesia questio est iuris
in iudicio

omnibus precidijs choros fuisse qui dom

mi caput defendissent
mau na vis est consuetudine et mauna
in vtriusq; partem vt neq; timeant qui
nihil commiserint: & poenam semper an
te oculos versari putent qui peccarunt
nimis multa audire videntur nec ali
ter facere possunt ij quibus tota communi
sa est res publica

& me tacente res ipsa loquitur & omnia
falsa atq; insidiose ficta compta sunt

& sit vana vite commutabilisq; ra
tio & vana volubilisq; fortuna quante
infidelitatis in annos q; ad tempus
apte simulationes q; te in periculis
sive proximorum quante inimicitates

& nescio qua modo vna obduerit &
percelluerit omnia inuicibilis patientia

& per me vnam esset desiderata est vt ius
equitas leges libertas in reuolone ma
neant

& non timeo ne odio inimicitiaz suarum
inflammatus libentius hec in illam

105
evomere videat quom verius: etenim &
si precipuum esse debebat in ita commu
ni erat ille omnium hostis ut in communi
odio pene equaliter versaretur odium meum
non potest dici satis quantum in illo scelere
quantum vitij fuerit

quod homines deorum honores tribuant hu
visis qui tyrannos recedunt & prope
ad immortalitatem & reuerentiam & glo
riam consequuntur

qui merito seorsus rem publicam defendit
is vir vere putandus est & viri est. fortis
ne supplicij quidem moveri ut fortiter fecis
se sentiat

eorum quibus nos magis miseret qui iustitiam
miseri cordia non requirunt quod qui illas
effragitant

fortes & sapientes viros non tam premi
a: sequi solere recte factorum quod ipsa rec
te facta. se nihil in vita nisi preclarissi
me fecisse siquidem nihil prestabilius sit
viro quod iocundus patris libertate
ex omnibus premijs virtutis si esset

Q habenda ratio premiorum amplissimum esse
premiu[m] gloriae. esse homine[m] una[m] que bre-
vitatem vite posteritati memoria[m] confo-
saretur

Q exilium ibi esse putat ubi virtuti non
sit locus morte[m] naturam finem esse non
penam

cicero.
philosophy.

fit. n. plerumque ut is qui boni quid vo-
lunt afferre assequens aliquid quod fa-
ciant id quod nunciant letius

Q mihi vero sicut & semper habet verum
tatem tueri mortem contemneret

Q que non malum est ista voluntaria servitus
& alia causa eorum quorum silentio non
in alia eorum quorum vocem requiro
quos quidem doleo deesse civitati suae

Q maxime orate habende & regende
et qui non quid efficere possit in repu-
blica cogitavit sed quid ipse facere debebit
in iudice spectari debet fortuna & fortuna

hols

106
beatus est nemo qui ea lege vivit ut
non modo impune sed etiam cum summa
interfectoris laude interfici possit

te miror quorum facta imitari eorum exitu
non perhorrescere

amicitiam violare vimen orauissimum, p
malui me tibi debere confiteri quod magis mi
nus prudenti non satis gratus videri

quod est aliud beneficium latronum nisi ve
commemorare possint his se vitam dedisse
quibus non ademerunt

doleo te iam omnibus vitij esse superatum
an verbum tu non putarem natura
te potuisse tam improbum evadere nisi
accessisset etiam disciplina

quid non est dementius quam cum ipse contra
rem publicam permissis arma ceperit ob
ijcere alteri salutaria

stulti in aliquibus sperare suadere impudentis
atrocius est patrie parente quam sua cadere
dolebam rem publicam hanc brevis tempore
esse perituram nec vero eam tam in

ductus inonatusq; reuult frangeres a
mimo propter vite cupiditate que me ma
nens conficeret an o r u b; . dimissa mo
lestijs omnibus libera ret
erat magnum de summa re. dissentien
tes in eadem consuetudine amicitie
permanere

veruntamen homines quos in turbulis
rebus sint hi si modo homines sunt
interdu animis relaxantur

me nemo nisi amicus fecit herede
ut cum illo commodu si quod erat a
mimo quidem dolos iunge retur.

vini exhalandi non aduendi iave
vii causa declamitas

sunt quedam que honeste no possu
dicere tu autem eo siberior qd ea mi
re admisisti que a vercandis im
mico audire non posses

ab improbis magna laus est viti pe
ran quibus placere nemo possit

hoc
non

sine suspitione similitudinis morum / 107
nulla cuius causa iusta esse potest contra
patriam arma capiendi
o miserum te si intelligis miseriores si
non intelligis
si severus eris non in omnes si miseri
coris eris non in suos

notabo singulas res & si nullo modo po
terit oratio mea satisfacere vestre scien
tie

fac te dedisse mihi quod non ademptum tunc
q̄ate habere vitam quia a te non sit &
iusta

q̄ miserum est sed negare non posse quod
sit turpissimum confiteri

mea autem sententia si quis rei pub.
sit infelix felix esse non potest
male parata male dilabuntur

fuit ille vir cum suis clarus tum domi
admirationis nec rebus exterius magis
laudandus q̄ institutus domesticus /
ex omni eius vita nihil est honestius q̄
quod cum minima fecit divortium
nec me res nec amicos unq̄ defuisse

quorum facinus commune cur non sit e
orū p̄ceda communis

Q in rebus iniquissimis quid potest esse equū
nec. n. ab homine nunq̄ sobuo postulā
do prudentia

quisquam ne diuinare potest quid viti
m auspijs futurum sit nisi qui de cœ
lv seruare constituit

Q o mea semper frustra verissima au
guria rerum futurarum

quoad metueres omnia te promissum
simul ac timere desisses similem te
futurum tua

Q omnia te gubernante naufragia me tu
ebam

ductus nō potuit sui esse dissimilis
nullius autem salus cur pluribus
fuit

Q o lecta ipsa misera q̄ dispari dommo
presidium charitate & b̄nvolenta
ciuiam septum esse oportet non
armis

nomen pacis dulce est & ipsa res

salutaris est pax tranquilla libertas ser¹⁰⁷
uitus postremum malum omnium non
modo bello sed morte etiam repellendum
etsi enim satis in ipsa conscientia
pulcherrimi facti fructus erat in morte
hinc in mortali tatem non arbitror con-
temnendam.

utinam aliquando dohor hic pariat qd
iam diu parturit
si mors immatura esse non potest con-
sulari qtu verius nec sem-
breve tps longum est imparatis dies. n. philip.
affert & hora potius nisi provusum est. 3^a
magnas sepe clades.

cum autem est omnis servitus misera
tum vero intolerabile est savi impuro
impudico effeminato nunq ne in me-
tu quidem sobrio

exoratore arator factus est
o preclarum custodem ovium ut aiunt
lupum

hoc feci semper dum huius intemisi qd
non huius iam non solum huius sed ne

cesse est etiam mihi seruire malumus quod
seruiamus animis armisque discernere
nemo est tam stultus qui non intelligat
si dormieram hoc tpe non modo crudeliter
supbanaque dominatione nobis sed et in
nimiosa etia et flagitiosa contumacia
Summa miseria est summo dedecore con
iuncta

cum dignitate potius cadamus quam cum
ignominia seruiamus nihil est detest
abilius dedecore nihil fœdus seruitu
te ad decus et libertatem nati sumus
aut hoc teneamus aut cum dignitate moria
mur

in eundem faciet libertatem serui
tutis recordatio

phil
4^a

quod animus mihi nunquam defuit tempo
ra defuerunt que simul ac prima ali
quid lucis ostendere visa sunt principis
vestre libertatis defendende semper ero
quoniam mortem quidem omnibus natura
proposuit crudelitatem mortis & de

deus virtus propulsare solet

109

virtus est una altissimis de fixa radiabus
que nunquam vlla vi labefactari potest nunquam
dimoveri loco

nihil est profectum quod dari posset bellum
gerenti erit fortasse aliquid quod concedi
possit roganti

augur vere eundem sine collegis de aus
picijs non interpretatur

o concessum iudicium preclarum o dig

nitatem consilij admirandam pauca
animus apud consiliu illud pro reo dicere

Sic n. statuerat cum autem semel pla
dium scelere imbuisset nulla recessi fi
nem caedendi nisi defatigatio & satie

tas attuleret

q qui in horam vivunt non modo de
portunis & de bonis civium sed ne qui
dem de utilitate sua cogitauerunt

in minimis momentis maxime inclina
tiones temporum fiunt

omni malum nascens facile opprimatur

phili
4a

p

p

inveteratum sit plerumque robustius
neque ullam mercedem tanta virtus pre-
ter hanc laudis gloriaeque desiderat qua
etiam si careat tamen sit se ipsa contenta
homo amentissimus atque omnibus con-
siliis preceps & devius
cesat in eunte etate docuit ab excel-
senti eximiaque virtute progressum
etatis expectari non oportere ex quo
iudicari potest virtutis esse quanta-
tus cursum celerorem unde illud ce-
saribus virtus provenit in te diem
quid enim stultius quam mutalem poten-
tiam invidiosas oves cupiditate
dominandi precepitem & hibernam
anteferre vere gravi subiectaque gloria
nihil bonorum virorum iudicio opta-
tus nihil vera gloria dulcius

2

Sine mora mature decreta facere oportet

Phil
Ga

in plerisque rebus gerendis tarditas &

procrastinatio odiosa est ^{ita mestus u dicitur u}
^{tracty nō rebus u videtur} 10
res in extremum est adducta discrimen
de libertate decernitur aut vincatus oportet
aut quidvis potius q̄ seruiatis.

animus aberrat aliquā a sententia suspens^{phili}
sus curis manibus 7a

utrum igit in nefarijs ciuibus ulces cen
dis cum possis an pertrahis cendis dili
gentior causa est.

adversarium esse oportet multitudinis
temeritati.

consularis nomine dignus est nemo ni

si qui tanti honoris nomen potest sus
tinere

magnitudinem animi orauitate sapientie
tempestas est oblata. Furmidulosissimum tem
poris

omne curuiculum industrie nostre mani
corpe periculis propulsandis elaboranda
est

periculosissimum hucum silentio sum
pretervectus

quod n. est inconstancia mobilitate levi-
tate singulis hominibus turpius
animi vires corporis infirmitas non
retardavit

retinenda est nobis constancia gra-
vitas perseverantia repetenda est
vetus illa severitas si quidem vestra
auctoritas decus honestatem laudem
dignitatem desiderat quibus hic or-
do nimium caruit diu sed erat
tunc excusatio oppressis misera illa
quidem sed fomen iusta nunc nul-
la est

periculum minus est fugiendum q̄
turpitudine inoffendit animos maio-
ris partis hominum maioris

ego metuo si hoc spe consilio lapsi
erimus ne illi bruta tye mimis mul-
ti nobis esse videantur

pacis nomine bellum involutum
reformidandum

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

utpe est summo consilio orbi terre
presertim in re tam perspicua consili
um intelligendi defuisse
equidem non deo monebo predicabo
denuntiabo & testabor semp deos homi
nesq; quid sentiam nec solum fidem
meam quod furtusse videtur satis est
sed curam consilium vigilantia q; pu
tabo

cauendum ne spe presentis pacis perse
sua pax amittatur

erecti utati parati armati mem
miam iam animis esse debemus ne
blandia aut supplicia oratione aut
equitatis simulatione fallamur
summi gubernatores in magnis tem
pestatibus a vectoribus ad mone ri
solent

humustus perturbatio tanta ut mausti
mor oriatur & potest bellum esse sine tu
multu tumultus aut sine bello esse no potest

¶ Si nos lanqueſcimus debilitetur neceſſe
eſt quod firmum eſſe oporteret
in maxima conſenſione incredibiliq;
concordia omnes idem volunt idem de
fendunt idem ſentunt cum omnes dico
eos excipio quos nemo republica dignos
putat

hæſta cæſaris multis improbis & ſpem
affert & audaciam viderunt. n. ex
mendiciis fieri repente diuites

¶ Scelerum enim promiſſio & ijs qui
expectant pernitioſa eſt & ijs qui pro
mittunt

¶ que cauſa iuſtor eſt belli gerendi q̄
ſeruitutis depulſio in qua etiam ſi
non ſit moleſtus dominus tamen
eſt miſerrimus poſſe ſi veſit

¶ Tum fallitur qui ſuas ratio
nes communib; anteponit

¶ ego nolo quemq; ciuem committere
vt morte mulcandus ſit ſi ante

comiserit conseruandus non est. in cor 112
pore si quid eiusmodi est quod reliquo
corpore noceat vti ac secari quod
noceat patimur vt membroꝝ aliquod
potius q̄ totum corpus intereat sic
in rei publice corpore vt totuꝝ saluuꝝ
sic quicquid est pestiferuꝝ imputetur
dura vox multo illa durior salui-
sint improbi scelerati impij. delean-
tur innocentes honesti boni
dolenter hoc dicam potius q̄ contume-
liose deserti deserti inquam sumus
a primarijs sed vt verum dicant
omnes in tanto periculo qui recte &
fortiter sentiunt erunt consules
o dij immortales q̄ magnuꝝ est
personam in republica fueri prin-
cipis que non omnino solum debet
sed oculis seruire ciuim
multa homines faciunt nihil de dij

mitate nimium de periculo cogitantes
nam si maximum in discrimen ve
metur aut libertas parata est victo
ri aut mors exposita victo quorum
alterum optabile est alterum effugere
nemo potest turpis autem sua
mortalis omni est morte peror

omnes id quidem facere debebamus
eaque erat non modo apud maiores
mos sed etiam nuper summa laws
consularium vigilare cogitare ad
esse animo semper aliquid pro re pu
blica aut facere aut dicere

philos
9^a ego autem sic interpretor sensisse maiores
nostros ut causam mortis censuerint non
onus esse querendum

his. n. maiores nostrae qui ob rem publi.
mortem obierant pro brevi vita diu
surnam memoriam reddiderunt

mauit suspitius ne sui dissimilis in ali 113
quo fuisset auctoritati rei publice non pa
rens in maximo populi romani duxi
mine mori qz minus qz potuisset vederi
publice profuisse

is profectu mortem attulit qui causor
mortis fuit

vita enim mortuoz in memoria viuoz
est posita

verum esse id semper sensi neminem al^{phily}
terius qui sus consideret virtuti invidere 10^{an}
hanc consuetudinem ali cui plerisqz in
rebus bonos obrectandi si quis detraxe
re qui illi velit obrectare non resin
quetur

colthoe ergo te placagz animu? ahquan
du & mitroa audi viros bonos quibus
vhi oportet & cum sapientibus loqui
tantamne patientiam diu boni tantam
moderationem tantam in iniuria han

quiritatem & modestiam
corpus aberat libertatis me-
moria ardeat in qua vult in auro cerni
videbatur

2 V spectaculum illud non modo homi-
nibus sed vinctis ipsis & hito vinctis
furosum cedere e patria servatur eius
manere in patria pro dicitur
omne n. exercitus & imperij ius amittit
ut qui eo imperio & exercitu rem
publicam oppugnat

2 2 desinant ut aut ij qui non timent
simulare se timere sed prospicere res
publice aut ij qui omnia verentur
minime esse timidi ne illorum simulatio
aliorum sit ignavia

optima ratio est que vinctis roma-
nis semper fuit servituti potior om-
nis est misera servitus
ita pudenda est recuperatio libertatis

ut neq; mori quidem sit in repetenda libertate
sua succurrenda qd si immortalius consequeretur
presentis periculi suo a se co manu succurrenda
esse videretur quo dicitur mori esse virtus
cum vix dies & noctes omnia nos vnicq;
sua circumstant non est vestri nominis qd
romani dubitare cum spiritu quem na
ture quis debeat patrie reddere.

nam duo hec capita nata sunt post ho^{philip}
mines natos terribilia & spurcissima ea
dem postea singulari inter se consensu & a
more devinxit impurissime nature & tur
pissime vite similitudine

statuit ille quidem non inimicos sed hostes
maiora in nos qd in hostem supplicia medita
tur. mortem nature penam putat esse ita
cunctis tormentulataq; cruciatum qualem
sui hostis habendus est is a quo victoresi
~~absit~~ cruciatus absit. mors in bonis
partem numeretur

eo maiore studio libertas defendenda

quo maiora proposita victis supplicia ser-
vituti videntur

idcirco que fidei testes esse solebant per-
fida sunt et scelere violati ex quo mi-
nimum documentum nos capere fortuna
voluit quid esset victis extimescendum
cum hoste hoc bellandum est cuius te-
rribima crudelitate omnis barbaria su-
perata est

maior laus. meo q̄ iudicio omnium
maxima. est. n. sapientis quicquid ho-
mini accidere possit id premeditari fe-
rendum mox si advenit esse. ma-
ioris est omnino consilij providere
ne quid tale accideret sed animi non
minoris fortiter ferre si eveniret /

o multo miseror q̄ ille quem tu mi-
serum esse voluisti

nam quo maiore vis est animi q̄ corpo-
ris hoc sunt graviora ea que conari

115
vntus animu q̄ illa que corpore m̄scuor
vltus qui suscipit in se scelus q̄ is qui al
f̄ eius facinus subire vultur
in hoc sit semper letatus qd ea faceret que
sibi obijer ne ab inimico quidem posset
vovendo

quam facem d̄j immortalis quid facinus
quod scelus quem ovortem quam vora
ginem quid cum non sorber animu quid
non haurire cogitatione cuius sanguine
non bibere censetis

quapropter vt in vltis sese d̄sensit ab ali
quo ita sum eius sententia habentia
assensus ex quo iudicare debetis me non
cum homine solere sed cum causa d̄ssi
dere

extraordinarium semper imperium seu
pulari atq̄ ventosum est

hinc queso pro tua singulari sapientia u
per me famam atq̄ efficere ne id quod non
curat cupere vileare
vnum res illa querebat

restituere prius nobis hunc & deus civita-
tis qui ita conservandus est ut ad suum
quod coelo delapsus Vestre custodijs conti-
netur quo salvo salvi sumus futuri

Q. necesse est. n. in tanta concursatione
perturbationum rerum temporibus pau-
re potius qz moribus

ea lege eo iure quod iustiter ipse sumxit
ut omnia que rei publice salutaria essent
seotima ac iusta haberentur.

est enim lex nihil aliud nisi recta &
animine deorum tracta ratio inspicans
honestas prohibens contraria
nihil enim sumptus flores aetas succe-
dit etati

valde vobis hercule laborandum est
ut viam domitiam amittati que
maxima est antonij que neqz est vlla
neqz esse potest retineatur ut eam
p. vos recuperet quam perse perdidit

12

instanti resistendum est aut conceden¹¹⁶
da vna cum dignitate libertas
quid autem non est integrum sapi
enti quod restitui potest cuiusvis est
hominis errare nullius nisi insipi
entis perseverare in errore
posterioribus. n. cogitationes sapien
tiores solent esse discussa est cogitatio
optimus est portus paenitentium
ratio consilij si eventum est spe fal
sa atq; fallaci redeamus in viam
non iussu animo. Quo videre tot
tam infortunios tam seculares hostes
nec id fit fastidio meo sed charitate
res publice sed vincam omnium
mihij imponere, dolorem vestris
si non potero firmare occultabo
meis necessitatem habet fieri si

autem ante appetenda est appetitior
cum obvia

philos
13.

quod dulce. n. nomen est pax res vero ip-
sa cum iniunda tum salutis nam
nec privatus furcos nec publicas leges
nec libertatis iura chara habere

potest quem discordie quem coe-
des civium quem bellum civile
delectat eumque ex numero homi-
num ejiciendum ex finibus huma-
ne nature exterminandum puto

quod videndum est cum omnibus ne
pax esse possit an sit aliquod bel-
lum exprobabile in quo pax non
lex sit servituti

quod est enim fortium virorum virtute
prestare tantum ut possint fortune

culpam non extimescere sed quoniam ab hoc¹¹⁷
ordine non fortitudo solum verum
etiam sapientia postulatur quomodo
videntur hec non posse sciungi
at incertus belli exitus est
quod vero magis vituperandum est
facere quod non liceat si quidem hec
re id dicimus quod legibus quod mo-
re maiorum institutumque conceditur
nec. n. quod quisque potest id ei licet
nec si non obstatur propterea etiam
permittitur

bonos ciues natura efficit adiuvat
deinde fortuna

authoritati audaciam cedere
o miser cum te tum hoc ipso quod non
sentis quod miser sis
purs vndas flammamque wire

Optatissimum est vincere secundum
est nullum casum pro dignitate & li-
bertate patrie non ferendum putare
quod reliquum est non est virtus sed
postremum omnium maxima tur-
pitudinem suscipere vitæ cupiditate

phib
14^a
probi viri salus non solum commochis p-
pysed etiam necessitati victus ante fe-
renda

Spei fructum tu convenit & eventum
reservari ne aut deo immortalium
beneficium festinatione præcipuisse
aut vim fortune stultitia contemp-
sisse videamur

quousq; vir is qui omnes hostes scelere
superavit non minime hostis carebit gra-
vius si quis attulerit nomen libenter
assentiar hoc vulgari contentus vox
tum leviori non utar.

que res patefecit. quod suo tempore totius ¹¹⁸
huius sceleris fons aperiretur
male enim mecum ad eretur si parum vobis
essem sine defensione purgatus
maioris est in republica campus ut sapien-
ter dicere solebat crassus multus apertus
cursus ad laudem

hoc vero tempore in tanta inopia cons-
tantium & fortium consularium quo me
dolore affici creditis cum alios male sen-
tire alios nihil omnino curare videam
alios parum constantes in suscepta causa
permanere sententiamque suam non semper
utilitate republice sed cum spe tum metu
moderari

stultissime facit qui vitis cum virtute
contendit ut enim cursu cursus sic invi-
ru fortibus virtus virtute superatur
ego enim malis sententijs vincti non possim
bonis forsitan possim & libenter

at mihi semper eo maiora beneficia cesares
vra sunt. quo minus exant ab etate illa
postulanda

sed facile est bene nocere cum his a quibus
etiam tacentibus flagitari videamur. il-
lud admirabilem & mirum maxime quod
proprium senatus sapientia est oratio eorum
virtutem memore prosecui qui pro
patria vitam profuderunt

o fortunata mors que natum debet
pro patria est potissimum redempta

in sua facta mors in victoria obversa

brevis autem nobis vita data est. at me-
moria bene redempte vite sempiterna

namque de vobis eorum qui aut viderunt

vram monumenta aut audent gratias

simus sermo conlucet itaque pro

mortalis conditione vite immortalita-
tem estis consecuti

119 adhibentur 120
ex uno
latare : ep^a ad
(form octa.

at mibi se

rua su

post

se

120
nulla. n. remedia que vulneribus adhibentur
tam faciunt dolorem quam que sunt salutaria
in misericordia et in brevis tam celere et tam
viam in republica commutatione
licet semel impune peccare sit erumti me
diana confessio

non quod vlla sit optanda servitus sed quod
dignitate domini minus turpis est ser-
vitus servus indubius autem malis cum
fugrendum magis sit levius est eligendum

Si quom voluptatem male dicendo capis
si eam male audiendo amittas
ex. m. a. salustij in acc.

Itaque minime mirandum est si ed. fla
octose venchitas quod turpissime ponasti
qui vceu nihil poterat is erat calumnie
proximus

homo levisimus supplex inimicus ami-
cus consume hosus modo harum modo il-
luz partum ne nini fides abud stoms

aliud sedens de omnibus sentit

ex 24
pon u
u. m
salus

maiora voluntate equaliter ac parem ver-
bis utrum auctore ita ut omnis oratio
moribus consuet

nihil aliud studet nisi ut salutentis
sus cum quous volutari

plerumq. n. respublica privatis oris
est inimicitijs ubi nemo civis qualis
sit vni potest latere

salus est. n. nos nostras rebus gestis
florere q. maiorem opinionem mihi
& ita vivere ut simus posteris nos-
tris imitatus imitum & virtutis
exemplum

nec hercule mirum est si ego sem-
per iustus omnium amicitias existi-
mavi non. n. vni privatim amil-
latus sum nec me adhibi sed q. tu-
quisq. respublica studuit imitum tantum

fuit aut amicus aut inimicus
 ubi verum testimonia adsunt quid
 opus est verbis
 aucta ualtrius vniat studia nostra
 carere debet omni vitio qui in alterum
 paratus est nocere
 sepe. n. oracius vidi offendere ami
 mos auctorum eos qui aliena flaci
 na aperte dixerunt q̄ eos qui uim
 miserunt

ex hoc spe mirandum potius si quem bo
 num & fortem uicem qui audeat se &
 salutem suam in discrimen pro commu
 ni libertate offerre quis videtur q̄ si quis
 aut timidum aut potius sibi q̄ reip̄.
 consulentem

ex ora
 ci. pro
 se stio

nec iracundia magis vlla laudanda q̄
 ea que nos inflammat eoz̄ sceleris qui
 cum omnibus salutis nre defensoribus
 bellum esse gerendum sibi iudicauerunt

reliquis honoribus non tam uti volui quam di-
gnus haberi

22
Si asperius in quosdam homines inveni-
vellem quos non concederet ut eos quorum
sacer: furor: violatus essem vocis li-
bertate perstiterem sed ut quod mode-
rate et huic potius tui serviam quam do-
livi meo

*nec quengam offendet oro mea nisi quis obta-
rit ut in eum non invasit sed incurrere videtur*

omnes boni homines semper nobilitati
faveant et quod vile est rei publicae nobiles es-
se homines honores maioribus suis et quod
valet apud clarorum hominum senex de
rei merito memoria etiam mortuorum /

2
dignitati esse servandum rei publicae consulen-
dum officij rationem in omni vita non
commode esse ducendam subeunda
pro patria pericula vulnera exci-
pienda mortem appetendam
quos tyrannus miseris lugere vetuit

illoꝝ taciturnitas iuste me movit qui 122
num ꝑꝑ ob aliam causam tacebunt in
hominibus omnia timentibus tace-
do loqui non infirmando confiteri
debantur

Et enim si mihi in aliqua nave cum me
is amicis naviganti hoc accidisset ut
multi ex multis suis predones classi-
bus eam navem se oppressuros imita-
rentur nisi me unum sibi dedissent si
id vectores nearent ac mecum simul
interire ꝑ me tradere hostibus mallet
recesserem me potius ipse in profundum
ut ceteros conservarem ꝑ illos mei
tam cupidos non modo ad certam
mortem sed in magnum vite deseri-
men adducerem
sciebam vitam brevis esse cursum oho
vie sempiternum cumqꝫ esset omnibus

definita mors optandum esse ut vita
que necessitati deberetur patrie potius
donata quae reseruatam naturam videretur.
hoc meo quidem animo summum in patria
amoris mei summum esse debet certissi-
mum quod cum abesse ab ea non possem
sine summo dolore hunc me perpeti quod
illam sobefactari ab improbis malui-
tatis viri silentiorem maculare volue-
runt ignari quid gravitas quid in-
tegritas quid magnitudo animi quod
eius sanctimonia quid denique virtus
valeat que in tempestate quietu est
et luce in tenebris et pulsa luce ma-
net in atque heret in patria splendens
per sese semper nec alienis unquam sor-
dibus obsolescit
cuius in mea causa nunquam fides vir-
tusque contremuit
nec vlla alia re ab se mortem nisi opi-

mone mortis deputit

123

an hec ipsa vis est non posse emori?

eius vitam quisnam spoliandam ornamen-
tis esse dicit cuius mortem ornandam
monumentis sempiterno putaretis.

quem vnq̄ vitam tam immortalis virtute
predictam vidimus qui nullo premio propo-

situ preter hoc qd iam in uitam & con-
temptum putatur iudicium bonorum om-
nia pericula summos labores grauissimas

contentiones inimitabilesq; suscepit qui
mihi vnus ex omnibus ciuibus videtur

re docuisse non verbis quid oporteat a
aprestantissimis viris in republica fieri

& quid necesse esset oportere hominum
audaciam evergorum rei publica sceleribus

legibus & iudicij resistere. si leges non
valerent iudicia non essent in republica

vi consensuq; audaciam oppressa tenere
sunt presidio & copijs defendi vitam & li-

bertatem necesse est. hoc sentire pruden-

2

te est facere fortitudinis sentire vero et
facere perfecte cumulatque virtutis
inter hanc vitam perpositam humani-
tate et illam immanem nihil tam in-
terit quod vis et ius horam vno vno
sumus alterum est cavendum vim volu-
mus extinguit ius necesse est id est iu-
dicia quibus omne ius continetur -
iudicia desinent aut nulla sunt
vis dominetur necesse est hec vident
omnes

virtus audaciam vincit qua vni o-
portet ne ab audacia vincatur

2
o dii immortales quotus quisque inve-
niatur tanta virtute vni qui optimam
quamque causam seipsum amplectatur qui
boni vni deseruat qui vnicuique in-
dem vnamque querat nec in eum vlla
vni invidia adducatur ut cum tanta

virtute talisq; firmitate animi sciam¹²⁴
pa. fuisse proventat

omnes optimates sunt qui neq; noventes
sunt nec natura improbi nec furiosi nec
maius domesticas impedit

nec n. rerum reverentiaq; honorate homi-
nes effera ita convenit ut otio non pro-
piciant nec ullum amplexari otium quod
abhorreat a divinitate

maioribus presidijis & copiis oppugna-
tur res quae defenduntur propterea quod
audaces homines & periculi metu impel-
luntur & ipsi etiam sua sponte contra
tempus mutantur boni nescio quomodo
ad faciliorem sunt & principibus rerum
neglectis ad extremum ipsa demum neces-
sitate excitantur ita ut nunquam cum
ratione ac tarditate dum otium volunt
etiam sine cogitatione retinere ipsi utique
omittunt

propugnatores aut rei su. qui esse vo-
luerunt omnia rei su. causa profuerunt quos
nulla unquam vis nulla mine nulla invidia
labefuit nec periculi tempestas neque
honoris cura potuit unquam de suo cur-
su viti aut spe aut metu dimovere /
ne mea oratio si minus de aliquo
chereu morata sit si satis de omnibus
infirmis videatur.

nam si qui voluptatibus ducantur
et se vitioꝝ illecebris et cupiditatibus le-
uocimys dechiderunt missos faciunt ho-
nores nec tempus attinent. patienti
vros laborum patientis sui qui aut
bonorum formam bonoꝝ que vere sola
gloria nominari potest expectant ab his
otium querere debent et voluptates
non sibi. secundum est his pro com-
mibus commochs aduendū inim

125
cū subeunde sepe pro rep. tempestate cum
multis audacibus impetibus nonnunquam
sua potentibus dimicandum

qui auctoritate qui fide qui constantia qui
moderantia omni consilijs audaciam res
suscipiunt & eorum impetus resistunt
graves ij principes ij duces ij auctores
suae virtutis & civitatis atq; imperij
domini habiti sunt & horum calamitas do-
minationem aliorum est anteponenda

consulamur boni presentis fructus ne
procuramus prostratati & obnoxiis servum
magis id esse optimum scilicet quod erit

rectissimum speremus quod volumus
sed quod accidit firmamur coartemur de

magis corpus virorum fortium manuum qz
hominum esse mortale omnino vix mu-

tas & virtutis obviam sempiternam

at si sceleratum est omnino patriam per-
tuli poenarum satis creata domus est fuerit

ne vexato rapta libertas & dulcissima
mater doli oppressa hac luce functa.

Quora
Cic m
vatm

Q Sed fui paulo in te intemperantior for
tasse q̄ debui odio. n. tu in quo
si omnes propter tuum in me seclus
superare debent tñ ab omnibus pene
vincor sic sum mutatus ut cum te
non minus contemnem q̄ odissem
In vexatu potius q̄ despectu vel
lem dimittere

Q de eo loquar quem nemo congressu
nemo aditu nemo suffragio nemo
ciuitate nemo luce dignu putat
vix exulenti animo in tempu. ingres
sus nil optabitus quicq̄ arbitratur
q̄ se a suis cauibus reip. causa huius
homo ingentissimus solidissimus ac
vere dignitatis q̄q̄ sit omni dignitate
atq̄ immunitate fateri mus in dico

esse odio omnibus non tam suo q̄cip. 126

nomine

duo sunt sp̄a quibus m̄oz̄. civium spec
tantur iudicia de nobis vnum honoris
alterum salutis

que est auctoritas eius qui se alterius p̄
facto non suo defendit.

si cum magnitudine contentionis studiū
obvne prestans animus excellens mo
bilitas aliquo impulsisset in illū viro
et tum ferendum esset et maximis re
bus quas postea cessit obhiterandum

est. n. res eius modo ut si tibi in mentē p̄
modo venit nemo sit qui te vltro in
iuria esse in honorem putet

intolerandum. ex eono nescio quo atq̄ p̄
tenebris tyrannus.

quid ego de me querat qui etiam oratias p̄
tibi dāre debet qd me ex probis m̄oz̄
viroz̄ numero secūgendū non putatis.

2 sua fraus turum maleficiam suam scelus
illud est et id quod promulgasse miseri
cordae nomine ad crudelitatis tempus
distulisse

2 quo etiam maiore est malo mactando
quod non solum factu suo sed etiam ex
emplo tempore vulneravit nec tantum
est improbus ipse sed etiam alios docere vo-
luit

2 quis omni honore cum non indignis-
simam iudicat quem omnes et
o derunt ut repulsam eius triumphum
suum duxerint quem nemo aspicit
quum ino emiscat nemo mentione
facit quum execretur quem vitant:
suorum audire de eo nolunt cum
viderint tanquam auspicium malum de-
testantur quem omnes respiciunt: vici-
ni metuant: prohi erubescunt.

is est ut eum unum quem maxime
laudat plurimum clarissimus si nonnullus
tam laudatione sua laborem asperat
in illorum numero mavult quis esse qui
ab eo vituperantur

aliud est male dicere aliud accusare ac ^{exorn}
cusatio crimen desiderat: rem ut definitio ^{cic p}
al: hominem ut notet, argumentum probet:
teste confirmet: male dictio aut nihil
habet propositi preter contumeliam que
si petulantius iactatur convitium si
factus verborum rumnatur

illud tamen te esse admonitum volo prima
qualis es talem te esse existimes ut
tum a verum turpitudine abes tum
te a verborum libertate secundoas deinde
ut ea in alterum ne dicas qui cum tibi
falso responsa sint erubescas

¶ habet ille quidem per multa maxima
rum non expressa signa sed adumbrata
virtutum

¶ quis clarioribus viris quodam tempo
re iocundior quis turpioribus con
iunctior quis cuius meliorum partem
aliquam quis tetioribus hostis reip. quis
in voluptatibus inquinatior quis in
laboribus patientior quis in rapa
citate avarior quis in largitione
effusior

¶ cuius ego facinora oculis prius quam
opinionem manibus anteaquam suspi
cione deprehendi
nec. n. eius facti in altero suspitionem
quereret cuius ipse sibi perpetuam li
centiam optaret
est eiusmodi cupidus ut magis in se

tam alterius innocentia q̄ de se timide 128

volitare videatur

non ab iisdem accusoribus quibus op

puo non palam in multis iacuntur

clom subministrantur

viri fortissimi lesi dolent irati esse

vultur puonant successu

neq̄ huius iudicij veritatem qui mu

tari nullo modo potest in voluntate

tistium collocari sinam que facillime

fieri nullo negotio flecti ac de vique

vi potest argumentis avemus sumis

omni huc clarioribus criminibus usil

lemus res cum re causa cum causa

ratio cum ratione puonabit

quod est vultur huiusmodi crimen re

qui commisit non negat qui negavit

absolutus sit id hinc pertinet eae qui

non modo a factu verum etiam a

consequente suspitione absuit & noce-
bit invidia oberitq; malechitū qua
ustus facti suspitione non modo sed
ne infamia quidem est aspersus.
multos equidem vidi & audivi non
modo qui primoribus labris gustassent
onus hoc vitæ & extremis ut dicitur
chivitis attingerent sed qui vitam ado-
lescentiam voluntatibus dedissent
e meruisse aliqui & si ad fructum bo-
nam ut dicitur recepisse orauitq; tro-
mnei atq; illustres fuisse. datur enim
concessu omnium huic aliquis lachus
etati & ipsa natura profundat adoles-
centie cupiditate que si ita erumpit
ut nullius vitæ labefactent nullig
domum evertent faciles & tolerabi-
les habere solent

neq. n. malitias vnq. inimicitias m¹²⁹
hi occidendas putauit presertim cum ea qua
omnes semper inimicam omnium potiusq.
cuiusquam inimicam putauerunt
ideo ne ego pacem pyram dicem ut tua
morum turpissimorum quotidie fœdera fe
ries ideo aquam adduxi ut ea tu in
ciste utere ideo viam munui ut ea
tu ahenis vris comitata celebres
nihil in vita cogitandum nisi quod
est cum laude & honore & cum charitate
coniunctum

hec genera virtutum non solum in mo
ribus nostris sed vix etiam tam in libris
reperiuntur charte quoq. que illam
iustitiam severitatem ~~in~~ contine
bant obseruauerunt

multaⁿ nobis blandimenta natura ipsa
prouenit quibus sopita virtus commi
verit

ergo hec deserta via & inculta atq. in

et clusa iam frontibus & viroultu re
linguatur dicitur aliquid ~~adventu~~
etatisit adulescentia hberwa non
omna voluuntibus deneoentur non
semper suspoet vera illa & drecta in
sto vincat aliqn cupidita, volup tuz
rationem dummodo illa in hoc genere
prescriptio moderatioq; teneatur & o
ut ea que ratione antea non pers
pexerat satietate abieusse expe
riendo contempssisse videatur

Amoris autem & hae dehtie que vo
comitur que firmiore ammu pcedi
tis dultus moleste non solent esse ma
ture & celeter deflorescunt

O magna vis veritatis que contra humi
num monia calliditate solent
contraq; fictas omnium insidias
se se per se ipsam defendat

130
nullum argumentum in re nulla suspi-
cio in causa nullus exitus criminis repe-
retur itaque haec causa ab argumentis
a coniectura ab ijs signis quibus ve-
ritas illustrari solet ad invicem &
hiorem tota est tractata
alia fore vis est alia trichimij alia
subsellio 29 ratio alia lecturum non
dem iudicium comessatorumq; unis
pectus hux demq; hunc est solis
& hichorum.

voluptatis incluse dicitur que prima e-
tate compressa & constricta fuerunt
subito se nonnunquam profundunt atq;
ejiciuntur univere

stueha iam in his etatibus nostris con-
tractura esse debent in adolescentia vero
tamq; in herbis nominantur que virtutis
maturitas & quante fruges in dustruc
sunt futuae

Et enim maximo ingenio adolescentes
semper refrendandi potius a obruenda
q̄ mutandi fuerunt. ^Δ ~~simpliciter~~
sunt plura illi etati si quidem effo-
res ut ingenij laudibus q̄ inferenda
hanc naturam ipsa occidentem velle
maturum extrouidit utruu uestro
q̄ suo fato ^Δ

L
L
ex oratione enim minime voluntati par-
ticipat ^Δ ~~omnibus~~ quibus qui omnia fuerunt salutis
mee et civitati si minus ad refren-
dam orationem satisfacere potuerim ad
prechiandam et habendam certe sa-
tis esse facturum
eum qui omnes animo virtutes pem-
tus comprehendisset omnia qui facere
vellet facillime tractare
ita illum de fortunis omnibus dimi-
tere ut nullius in deheci crimen vocaret

est. n. aliquid quod non oporteat etiam¹³¹
si licet quisquid vero non licet certo
oportet. ~~in~~ in quo uno ita summa fortuna
summa virtute certavit ut omnium
iudicium plusque deest tribueretur
atheniis cum quidam apud eos
qui somiti de civitate vixisset et testimo-
nium dixisset publice et ut mos grecorum
est iurandi causa ad aras accessisset
na voce omnes iudices necis iurasset
reclamante cum ceteri homines specta-
ti viri noluerint re huiusmodi videri po-
tiusque veritati fidem esse constitutam
quasi vero levis sit cum in tanta re
pub. versere et maximis negociis presis
facere aliquid quod scias non licere an
omnino nescire quod licet
est. n. huius seculi labes quidam et ma-
cula virtuti invadere velle ipsum flori

diomitatis infringere

2
inors enim cum eximisset invidiam
res eius geste sempiterni nominis gloria
niterentur

2
et tunc ^{cum} pro sua patria pauci post ho-
minum genus natum reperiuntur qui
nullis premijs propositis vitam suam
hostium telis obicere pro aliena
vix. quoniam fore iustas qui se oppo-
nat periculis non modo nullo propo-
sito premio sed etiam interdicitur

comes benigni faciles suaves homi-
nes esse dicuntur qui errantem comiter
monstrant viam non orauate

assiduis usus vni rei deditus & in de-
miu & artem sepe vniat

aliquorum invidentium animos non est
difficillimum mitigare & more homi-

num invident in convivijis rochant in 132
circulis velliant non illo inimico sed
hoc malecho dento carpunt
erat equa lex & omnibus qui nostris
famiharitatibus implicantur vehe-
menter vtilis vt nostras inimicitias
ipsi inter nos peramus amicos inimico-
rum nostrorum temperemus
contentio tam diu sapiens est quandiu
aut proficit aliquid aut si non proficit
non obest rei.

neq; esse inconstantis putu sententia
aliquam tanq; aliquod nauy uel ex
rei tempestate moderari sed si qui
sunt quibus infinitum sit odium in
quo semel susceptum sit quos video esse
nonnullos cum ducebus ipsis non cum
cumitatu assectatoribusq; confingunt illa
n. furtasse pertinacia nonnulli. virtute

abj putabunt. hanc vero iniquitatem
omnes cum aliqua veridicitate coniunctam
videte ne vultus vobis et honestus
sit illis duabus errare quod satis magis
teo erudiri

¶ accedat etiam illud ut statuatis
hoc iudicio vtrum posthac ornati
as clarorum virorum calamitati ho
minibus an ornamento esse malitis

¶ Iulius meus nihil a communem utili
tate dissentit

¶ duo vix portenta ac pene funera
morti voluntaria nefariam turpitu
dinem depellere

¶ sic fortuna cum improbitate certavit
ut nemo posset vtrum detruat an in
felicitate esset iudicare

¶ tot anni vobis expectandi quibus in

exora
ui y
pvm
ans.
¶

¶

fructus civium calamitas suorum § 133
rumina sceleratissimorum nominum im
punitas propagatur

me communi utilitati habere ratio y
nem non dolorem mei

cum eorum omnium meorum consilio atque
factorum exempla ex summorum hominum
factis mihi consueverim petenda

que fuerunt inimicitie orationes et lu
culorum atque servitiorum quas in viris

fortissimis non solum extraxit reipu.

ditionis et ipsorum seditionem ad omni

am consuetudinemque traxit

neminem eorum esse possum bene de repub.

merenti non amicus

in reipub rebus ita dissenso ab illo ut in y

disiunctione sententiae concuncti tñ a

multa maneremus

exigere fortuna subire vim atque miu

nam malis et a sanctissimis mentibus y

confidens aut de meo statu declinare

non solum is oratus esse debet qui acce-
pit beneficium vivum etiam is cui potes-
tas accipiendi fuit

etiam adhuc magis est mihi reverendum
ne mea superbia in illius libertate
et ne illius iniuria in nostra amicitia
reprehendatur

2. doctorem atque inimicitias rei pub. con-
cedere magis hominibus et persapien-
tibus videtur

2. a viris probis et de me optimi meri-
tu peto ut si ego illis meo labore
et incommodis participes esse vo-
luerim ^{me} illi suorum incommodis ~~partes~~
~~partes~~ socium velint esse

2. optimo merito beneficio extincta et utat
hoc quod non tam ad laudem acceperunt et
ad vitanda vituperatione valet homines me esse
gratus et non modo tantis beneficiis sed etiam medio-
cri hominum benevolentia commoveri

oculi supercilia frontis vultus demiq; totus
sermo quidam tacitus mentis est
obrepisti ad honores erore humnu
discordiaq; corp

134
oxonia
eic m
piso.

id quod nonclum potestate potuit obti
nuit auctoritate

homo impurus atq; non modo facie
sed oculu tuo hominissimus

nec vero multum interest presertim
in consule vtrum ipse per inhosias atq;

improbiis verbis tempa vexet an alios
vexare patiatur

omnibus consilijs que ad me opprimen
dum parabantur non interfuit solum

verum etiam crudelissimie prefectus
vereor ne qua sit qui istius misum nem

nequitiam tabulas involutam in trou
mentis nonclum ceinat

respondens altero ad frontem sublato al
teru ad mentem depresso supercilio cru
delitatis furiose

ita populo libertas non esse debet insitu
ut emori potius q̄ seruire prestaret
omne odium inclusum ne faris sensibus
improꝝ in me profuderet

¶ quis hoc facit vlla in scythia tyrannus
ut eos quos lactu afficiet suorum non si
neret mærorem relinquere mærores a
uferis insignia cupis lacrimas non con
solando sed minando

est tamq̄ truncus atq̄ stipes

¶ animo virum consularum esse oportet
consilio fide grauitate vigilantia cu
ra cuius maonum nomen est mag
na species magna dignitas mag
na maiestas

¶ cum tñ ille qualis cunq̄ est qui est
ab vno te improbitate victus im
mortalis autem fuisse questus si vterq̄
te uideret

¶ sed qui si be ros fuisse putet quoz mens
fuerit oppressa premo lingua astric

fa mercede

134

si meus discessus calamitosus fuit in
misericordia dymorqz contumelia &
cum gloria potius coniunctus qz cum
probo putabitur atqz ita non inocho
illam calamitatem esse non deo sed
optandam mihi fuisse illam ex peten
damqz fortunam qz turvis turbulen
tissimum apparuerit illud mee pro
fectionis tempus

odij immortales ille ne etiam atqz a
deo ambo gemine voragine supu
liqz res p. qui viu probi & sancti for
tunam deprimere conantur & sua
extollere

nullum est supplicium putandum
quo affici casu aliquo etiam boni vi
ri fortesqz possunt nam supplicium
pena est peccati sola autem ista nos
tra fortune sunt non culpe

dicunt ipsi qui mala dolore bona volu-
tate definiunt sapientem etiam si in
phalaridis tauro inclusus succensus
ignibus torreatur diciturum tñ sua
ve illud esse seseq; ne tantulum qui-
dem commoveri tantam virtutis esse
vim voluerunt ut non posset unq;
esse vir bonus non beatus

id quod est pena quodq; supplici-
um mea sententia accidere nemini
potest nisi nocenti erit aut suscep-
ta fraus impedita & oppressa mens
conscientia. bonozq; omnium odium.
nota iustis senatus. amissio dignitatis

nemo civis est qui se civem esse memi-
nerit qui eos non oculis fugiat auribus
respuat animo aspernetur recordati-
oneq; ipsa corp non perhorrescat

deorum immortalium has esse in improbus¹³⁶
consecratis penas certissimas constitu-
tas sua quocumque fraus suum facinus
suum scelus sua audacia de sanctitate
ac mente deturbat he sunt impiorum furie
he flamme he faces

quid est aliud furere nisi non cognoscere
homines non cognoscere leges non temp.
non civitatem exuentare utriusque
maior hec est vite fame salutis: sue vul-
neratio.

non ne tibi nox erat pro die: non solitudo
pro frequentia: caupona pro oppido: o
scelus o pestis o labe

nam ut levitatis est inanem aucupari
tumorem ut omnis umbras etiam false
glorie consecrari sic levis est animi
lucem et splendoremque fugientis in stantem
gloriam que est fructus verae virtutis
honestissimus repudiare.

o tenebre / o lutum o sordes o paterni generis
oblite materni vix memor
vbi galli cantum audivit avum suum
revixisse putat mensam tolli iubet
philosophi epicurei omnes res que sunt ho
mini expetende voluptate metiebantur
claudum vilam retinere

¶ cum certi homines non studia eius a me
alienassent sed auxilium retardassent
deinde hoc ita fit ut viri fortes etiam si
ferro inter se comminus decertarent tamen
illud contentions odium simul cum ip
sa pugna armisque ponant

¶ habet hoc virtus quam tu ne de facie
quidem nosti ut viros fortes species
eius & pulchritudo etiam in hoste
posita delectet

¶ an vero parum putas investigatas esse
a nobis labe imperij illius stragesque re
ligionis quas quidem nos non vestigijs

odorantibus in gressibus illius sed totis volu- 137
tationibus corporis & cubilibus perscruta-
tissimus

conoscitur ex particula parva scelerum
& crudelitatis eius unus universum

non eandem suppliciam esse in hominibus
existimo que fortasse plerumque damnati

ones expulsiones necesse demum nulla
inimicam videtur habere id quod

accidere innocenti quod forti quod sa-
pienti quod bono viro & cum potest

non in eo cum facta est iniuria sed
in ijs qui fecerunt scelus ac consen-
sentie pena remansit

quare si illi eveniret quod metuit ne
accideret e quidem non moleste feram
sin id tardius forte fiat ferar in sua
indignitate nec minus habenter metuen-
tem videbo ne reus fiat quod reum.

exora
cicci
labir.
posth.

¶ hoc plerumque facimus ut consilia eorum
responderemus & cum bene quid procer
sent multum illud providisse cui secus mi
hil sensisse dicamus ut iam nihil esse
videatur nisi diuinae sapientis

¶ illud tamen deprecor ut cum ab ipsa fortuna
crudelissime quis videat inuis consilia
esse maledicta ne quid adeas ruinas
quibus hic oppressus est addendum a
arbitratu putet

¶ sicut est homines imprudentes a lapsos
non erigere vixere vero iacentes aut
precipitanti impellere certi est in
humanum

natura ipsa dicitur que plurimum valet
ut iam metueri coeretur ne quod
crediderat perderet si credendi cons
tituisset modum

¶ o dii immortales hec est illa exopta
ta iudiciorum severitas corrupto

res nostras causas dicuntur nos qui accepit 38

si sumus non dicimus

usus magister est optimus

vestri consilij res est vestreque sapientie

quid deceat vos non quantum liceat

vobis spectare debetis si n. quid liceat

queritis potestis tollere e civitate quem

vultis tabella est que dat potestatem ut

cautat eadem libidinem cuius conscientia

ita nihil est quod quisquam timeat si

non pertimescat suam in hoc est sapientia

ita videtur ut non solum quid possit sed

etiam quid debeat pondere nec quod

sibi permissum meminerit solum sed

etiam quatenus commissum sit

in mureo et preterea integra re causasque

denunciat omnes homines deosque et statim

dum potestis dum licet providete ne deni-

orem vobis conditionem statuatam quod fer-

re possit serpet hoc malum nihil ore

ditte longius q̄ putatis
hominem afflictum violari non debet quocumq̄
si auctoritas eorum qui id potuerunt in ora
tionem non ueluxisset nunciam ipsius fortuna
na ueluceret
plane confiteor nihil fieri ~~non~~ de mentibus
posse q̄ scientem in eum hanc uenire u
bi libertatem sit perditurus sed huius es
tius facti stultitiam maiorem superior
stultitia defendat
si quidem tunc semper stulti q̄ sero sapi
entis est cum stultitia sua impeditus sit
quoquo modo possit se expedire
adlerat vis ut ait poeta ille noster que
summas ferunt infirmatq̄ opes
nihil fortunam convertere in culpam
nec uis iniuriam nostrum crimen
putare nec consilium ex necessitate nec
voluntatem ex vi interpretari
quid ergo ista conditio est testium? ut qui

huius veritatem non sit negantibus iisdem ore 139
datur dicentibus. at si verum tum cum venisti
ma fronte dixerunt nunc mentiuntur si tunc
mentiti sunt doceant nos verum
eoo. n. hanc in tantis opibus tanta fortuna
liberalitatem in suos memoriam amicitie reli
quas virtutibus omnibus antepone

dolebam. n. ac vehementer amorem cum
viderem virum talem qui in eadem cau
sa in qua ego fuisset non in eadem esse
fortuna

Exora
cicero
manc.

authenticitatem huius ordinis divinitatem
rei pub. proprijs vel doloribus vel suspirio
mbus interferre

ex quo profecto intellexi quanta in dabo be
neficio sit laus cum incepto tanta sit obo
ria est vere fortunatus ille cuius ex salute
non minus bene ad omnes q̄ ad illum ven
tura sit letitia pervenire
nuncq̄ temeritas cum sapientia commiscetur
nec ad consilium casus admittitur

Y

¶ nulla est tanta vis tanta copia que non fer
ro ac viribus debilitari summoque posset ve
rum omnium vincere iracundiam cotri
bere victoriam temperare aduersariū
inobstante ingenio virtute prestante
non modo extollere iacentem sed eti
am amplificare eius pestinam dig
nitatem hec qui faciat non ego e
um summis vris comparo sed simi
limum deo iudico

neque vlla vnquam etas de suis laudibus
conhiescit

¶ cum aliquando clementer in consuetudine iuste
recte moderate sapienter factum in
iracundia presertim que est inimica
consilio et in victoria que natura
insolens et superba est certimus que
bus laudibus effremus? quibus studiis

140
purscquemur qua benevolentia complectemur?
hec n̄ res vnus est p̄sna cesaris coetere duce
te esse morone ille quidem sed tñ multo maḡ
noq̄ comitata huius autem rei tu ipse es & dux
& comes que quidem tanta est vt nulla sicut
trophæis monumentuq̄ tuis altatura sit finel
etas. nihil est enim opere aut manu factu
quod aliqñ nō conficiat & consumat vetus
tas at vero hec tua iustitia & limitas am
mi florescet quotidie maior ita vt p̄sum ope
ribus suis duritiam detrahat tantum af
ferat lauchibus & ceteros quidem omnes vic
toris iam ante putate & misericordia vice
ras hodie nō vero die te ipsum viciisti.

verum vt hoc quod dicam non perimile m
teligi auctu possit atq̄ eou cogitans sentio.
ipsam victoriam viciaste viciisti cum ea que
illa erat adeptu viciisti remissisti viciisti
vnus in victus es a quo etiam ipsius victo
rie conditio usq̄ deuicta est

timidus est. n. splendor in laude vera tamquam
in maiestate animi & consilij dignitas
ut hec a virtute donata cetera a fortuna
commodata esse videantur

non n. tua culpa est si te aliqui timuerunt
contraque summa laus quod plerumque minime
timendum fuisse senserunt

si in adversitate peccandum sit malum ve
deri in mihi timidus est parum prudens

non est crechibus timidus in vltimo furor
ut quo duce omnia summa sit adeptus
huius vitam non antiponat sue.

Itaque tuam illam preclarissimam & sapi
entissimam vocem in vitis auctum sa
tiste duc vel nature vixisse vel obire sa
tis si ita vis nature fortasse addo eti
am si placet obire at quod maximum
est uti patrie parum quod omnia que
so istum doctoz hominum in contem

nunda morte prudentiam nobi nostro peri 141
culo sapiens esse qui non tibi soli viuis nec
tibi soli es natus

vide queso ne tua diuina virtus admiratio p
nu plus sit habitura q̄ glorie in hoc n. ela
borandum est vs temp. constituas eaq̄ tu
ingrammum cum iustitia summa tranquillitati &
otio persuaade sum te si volas cum & yntue
quod debet solueris & naturam ipsam ex
pleveris saturate viuenda satis diu vixis
se dicatu

nec vew huc tua vita dicenda est que ut
pore & spu continetur illa inquam illa vi
ta est tua cesat que vivebit memoria seu
sorp omnium quom postre vitas alet qua
ipa eternitas semper intuebitur

serui v̄e ijs etiam iudicibus qui multos
post seculis de te iudicabunt & quide haud
scio om inuicriptius q̄ nos nam & sine a
more & cupiditate & versus sine o cho & si

ne invidiam iudicabunt
nunc certe pertinet te esse talem ut tuos
laudes obscurata nulla unquam sit oblivio,
vixit is qui non fortuna inflammaret
animum suum sed bonitate leniret
inoratus est inustusque vir qui animus
periculis liberatus animum tamen reti-
net armatum
sed ut vnde est orsa in eodem termi-
netur oratio mea.

ex ora
cicero
hwar.

in oratione tua ad humanis miseriam
lucem abuterer sed quoniam chrysentia mi-
mici in vestro atque est quod latebat con-
fitendum est.

ante auctimimus quoniam per pau bellum
quod si est omnino sum necessitatis cu-
men est non voluntatis
2 nihil ducimus in miseria multorum perfu-
gum misericordie collere

nemo mirari debet humana consilia 142

humana necessitate esse superata licet

esse miseris quibus tamen victore esse non pos-

sumus

videte ne exultis qui cesarem vestrum i-

mimicis natum fore putatis cum u-

iuuente suis

vidi. n. et cognoui quid maxime specta-

ret cum pro alicuius salute multi labo-

rant causas apud te uolunt ora-

tiores esse quam preces nec spectare quod tu-

us esset necessarius is qui te ornaret

sed quod illius pro quo laboraret

sed parum est me hoc meminisse spero

etiam te qui obuiaa nihil uides nisi

iniurias quam hoc est animi quam etiam

morum tu

si ille dies tibi obuersissimus resp. ora-

tissimus fuit non obscuro dubitare

Similem illi obire laudem quae sepius
querere nihil est. n. tam populare
quam bonitas nulla de virtutibus tuis
plurimum nec gratior nec admirabi-
liore misericordia est homines. n. ad
deos nulla te propius accedunt quam
salutem hominibus dando. nihil ha-
bet nec fortuna tua maius quam ut
suis nec natura tua melius quam
ut velis conservare quam plurimum

exora
cic. pro
deuota

accidit ut accusatum alterius crudeli-
tate alterius inhumanitate perturbet
nom cum more maiorem deseru in do-
minum ne tormentis quidem quibus lice-
at (in qua questione dolor veram vo-
cem elice possit etiam ab invito) exor-
tus est seruus qui quem culeo appella-
re non posset cum accuset solutus

nemo. n. fecit est qui sui periculum iudex nō 143
sibi se equum q̄ eo prebeat
in exultatione animo facile fictum crimen
insidet

facile exorari soles & nemo unq̄ h̄ placet
ut inimicus qui vllas reschise in te si
multatis reliquias sensent

Spem infinitam persequi noluit vel ostendit
si quid debuerat vel errorem si quid nesciret
satisfactum esse duxit

noti mores nota constantia integritas gra
uitas virtus fides eius quod rogitur facinus
nec in hominem imprudentem cadere posset
propter metum presentis exitij nec in facinor
osum nisi esset idem amentissimus

quæ habent versus eandem sententia qua
nos latinum percutit amici dum vna mi
mici intercedant immam versus

simularis & admiranda humanitas ut
hoc verbo scio laudari uos non solere
suorum hominum deum non multum laudis ha

bet in revere fortem iustum severum oratorem
maius minimum largum beneficium liberalem
he sunt revere laudes illa privata ut volet
quisque accipiat eorum favorabilem id est
modestam et temperantiam virtutes esse
maximam iudicium

est co
cedat
L inimicitias hominum more verum putera
his non ficto crimine insectari non expe
tue vitam non capitis arcessere hec dicit
betatis atque odij magnitudo adione ut
etiam omnia vite salutisq; communis atque
etiam humanitatis iura violentur

L talis corruptela iudicis si non modum
punita fuerit sed etiam a tanta auctorita
te approbata nulli pariter nostras salu
tem nulle leges nulla iura custodient
ubi. n. id quod intus est atque nostrum im
pune evolare poterit. contraque ius pugna
re fit in dominatu servitus in servitute
dominatus o tempora o mores

nihil vultu te donum videri potest 144

quod de virtute eius dicam quid de maiestate
sine omni oratione constantia que vultu
dicitur atque sapientis summa quidem etiam
sola bona esse dixerunt his qui non modo
ad bene sed etiam ad beate vivendum con-
stantem virtutem esse

non debet quod fieri solet in tantis precibus
his tantae quoniam modo dicendo misericor-
diam suam commovere possim nihil operis
occurrere ipsa solet supplicibus et calamitu-
sis nullius oratione evocata.

ex orac
de ora
te. liij

nam qui locus quietis & tranquillitatis ple
nissimus fore videbatur in eo maxime in
lestiaz & turbulentissime tempestates ex
surgunt

tibi nunq̄ de eo nam neq̄ auctoritate
quisq̄ apud me plus te valere potest neq̄
voluntate

in dicendo aut virtus vel maximum sit
a vultu orationis atq̄ a consue
tudine communis sensus abhorere

memoria rerum omnium thesaurus
etiam ex rerum consuetudine efflorescat &
redundet oportet oratio nihil n. oratio
si haec reserere

quod tam porro regium tam liberale tam mu
nificum q̄ opem ferre supplicibus excitare
afflictos dare salutem liberare periculis
hoc n. vno prestamus^{vel} maxime feris quod
colloquimur inter nos & qd̄ exprimere
dicendo sensa possumus

verbi. n. contraversia tom dicitur turquet gre 145
cuius homines contentum cupidum quom
veritatis

dicendi. n. virtus nisi ei qui dicit ea de q²
bus dicit precepta sine peccato non potest

quod est. n. tom furiosum q² verborum vel op
timorum atq² ornatis simorum sumtus manis
nulla subiecta contentia. I. scientia

proprium oratoris qd orator oratoris sit &
ornati & hominum sensibus ac mentibus ac
concordata

socrates dicere solebat omnes in eo quod sci
unt satis esse doquentes illud verius neq²
quengquam in eo chertum esse posse quod
nesciat

nam quid est meptus q² de dicendo dicere aut
id ipsum dicere nunq² sit non meptum nisi
cum est necessarium

ars aliqua dicitur timare potest & que bona sunt
non unum fieri meliora posse doctrina & que
non optima aliquo modo acui sament & cor
rige posse

2
maonum quiddam est onus atq; manus susci-
pere atq; profiteri se ^{esse} omnibus silentibus v-
nam maximis de rebus maonm in conventu
huminaum audierunt

non enim pudendo sed non faciendo id
quod non deest impudente nomen effu-
gere debemus quem vov non pudet hunc
ego non reprehensione solum sed etiam
poena dionum putu

nihil est ^{ita} in insione nec tam ad diutur-
mitatem memorie stabile qd in quo a-
liquid ostenderis

2
ut concitato navw cum remes inhi-
buerunt retinet in ipsa navis motu
et cursum suam intermisso impetu pul-
suq; remorum

illa vero de videnda aruomta est in
minoribus navigijs vident esse ^{se} confiteri
quinque remes autem aut etiam ma-
iores gubernare didicisse
et ut fieri solet digitu ad fontes intendere

socratem solitum aiunt dicere perfectum si 146
bi opus esse si quis satis esset civitatis
cohortatione sua ad studium cognoscende
percipiendaeque virtutis quibus. n. id persuasum
esset ut nihil mallet se esse quam bonos
viros ijs reliquam facilem esse docturam
vestram iniquitatem accusatote qui ex me
ea quaeritis que non noscitem meam
facilitatem laudatote cum vobis non meo
iudicio sed vestro studio inductus non ora
vate respondero

qui quibus rebus virtus reip pararetur a
uoceturque tenet ijsque uteretur hunc
viri rectorem & consilij publica auctoritas
esse habendum.

alicui humilitati censebat iustitiam vel exhi
um fuisse vel mortem anticipandam & }
cum esset ille vni exemplum inveniunt & il }
so nemo nec melior esset in civitate neque
sanctior non modo simplex iudicibus esse no
luit sed ne ornatus quidem aut liberius
laus sumi dicitur quam simplex oratio vera

tatis ferebat imitatus hominem romanum & con-
sulari virtutem illius socratem qui cum om-
niū sapientissimus esset sanctissimūq; dixis-
set ita in iudicio capitis pro se ipse dixit
ut non supplicem aut reus sed ut magister
aut dominus videretur esse iudicium

cum oratione scriptam disertissimus o-
rationis socrati attulisset ut ea pro se
in iudicio videretur non inuitus legit &
commode scriptam esse dixit & disertam
sibi & orationem videri fortem & virilem
non videri & dixit si in domo calceos at-
tulisset stercorosos non videret quia es-
sent habiles & apti ad pedem quia non es-
sent viriles

erat athenis reo damnato si frangere in-
iustitiam non esset quasi panis aestimatio
ex sententia cum iudicibus daretur in
interrogabatur reus quomodo quasi aestima-
tione commeneruisse se maxime confi-

terresur quod cum interrogatus socer eius 147
se respondit sese meruisse ut amphisi-
mi horribus & premijs deoratur &
ut ei victus quotidianus ex puytome pu-
blice preberetur qui honos apud grecos
maximus habetur cuius responsu su-
iudices exarscunt ut capiti homine
innocentissimum condemnarent

benedicere aut quod est scienter & perite ^{ex h^o}
& ornate dicere non habet definiti^o ali^o ora.
quam regnum cuius terminis septa tenentur
omnium autem ineptiarum que sunt innu-
merabiles haud scio an vlla sit maior q^u
ut isti solent quocunq; in loco quocunq;
inter homines visum est de rebus aut def-
icillimis aut no necessarias argutissimi dyspe-
tore

otij fructus est non contentio sed relaxatio
quando solet quis rusticari incredibiliter re-
querasat maxime cum rus ex urbe tanquam
ex vnicuius evolat

quemadmodum volueris videamus provera
tionis atq; utilitatis sue causa fringere & vinci
tuere nichil eisdem aut cum aliquod esse
zint sedomch laboris sui causa passim
ac libere solutus operi voluntate sic nostra
animi publicas negotijs atq; urbanis o
peris defrsh o gfiunt ac voluntate cupiunt
vacari cura atq; labore

mibi. n. liber esse non videtur qui non
aliquando nihil noit
huicilius homo ductus & perurbanus
dicere solebat ea que scriberet nec ab
michicisimms neq; ab ductisimms levi
velle quod alteri nihil melleverent al
teri plus fortasse q; ipse de se quicquam
scripsit

mahu enim non melleverit orationem
meam quem reprehendi
historia testis temporum lux veritatis
vita memorie maq; ista vite nuncia vetus
(tatis)

quia via magna est in hominum inveniendis. 148
et multi etiam sine doctrina aliquid omni-
um operum atque artium consequuntur /
ita porro verbis aptis et pressis ut res suas
vtrum res oratione an verba sententijs il-
lustrantur

fatibor aliquid tamen ut cum in sole am-
bularem etiam si a hinc ob causam ambule-
-fieri natura tñ ut voluerit

prima historie lex ne quid falsi dicere
audeat deinde ne quid vere non audeat
nequa suspicio oratione sit in scribendo
nequa similitudo

videtur ne tibi hydra sit et pelles hercu-
les autem et alia opera maiora ne in illis
rebus quas putarunt ut inquantur.

interrogatus ammal quid nomen de illo
philosopho iudicaret qui aliquot horas
de re militari et de officio imperatoris

est-locutus respiciens fertur multos se
dehinc sonos sepe vichisse sed qui magis q̄
phormio dehaeret vidisse neminem.

animus acer & presens & acutus idem
atq̄ versutus invictus vivus efficit non
difficilius ante coniuncta

nam neq̄ is qui optime potest deterrendus
villo modo est a cohortatione nra neq̄ is
qui aliquid potest deterrendus

hominis est stultitie sue q̄ plurimos ^{tes}
domestico precomo colloquentis

faciliter in vitibus revocantur ea que sese
minimam profuderunt q̄ si nihil valet ma
teries nova sarmenta cultiva excitantur

non n. potest in eo esse succus diuturnus
quod nimis celementer est maturitatem assecu
tum

causas chere inconvincitas est magna qui
dem offensio vel neohyente susceptis
rebus vel persiche receptis sed etiam illa

maior opinione mea qd nemo potest de 149
u. quam non novit non turpissime dicere
ita dum meritis vituperationes qui maior
est contemnunt assequuntur etiam illam
quam maior ipsi fuerunt tractant
ijdem illi melius aliquando dicunt si
aliud sumendum sibi tempus ad cogita
dum aliud ad dicendum putarent

hoc precipit ratio atqz doctrina ut vis e
ius rei quam definiat sic exprimat ut nec
absit quicquam nec super sit

neqz. n. boni est neqz liberatus parentis qui
procurant & eduxerit eum non ex vestre
& ornare

subacto mimi moeno opus est ut ager non
semel arato serbato. & iterato quo
meliores factus possit & quoniam adere
subactio autem est usus aucto lectio
habe

vultus sensum animi plerunqz inchoant
inter moenium quidem & inhuentia perpa

utrum hoc reliquum est arti
pietati summa tribuenda laus est
si ferre partus suos chhquent qua nos in fi
beros nostros indulgentia esse debemus /
si barbarorum est in chem vivere nos
tra consilia in sempiternum tempus
spectare debent

avaritiam si tollere vultis mater eius
est tollenda luxuries

si bona exultimato divitijs prestat
et pecunia fontopere expeditur q̄to
maius obvia est expetenda

q̄ plura. n. multo homines uelcomt odio aut
amore aut cupiditate aut reuandria aut
dolore aut letitia aut spe aut timore aut
errore aut aliqua per motione mentis q̄
veritate aut prescripto aut iuris nor
ma aliqua aut iudicij formula aut
leoribus

facilius est enim curantem ut aiunt in a
tate quam committere languentem
medico delinquenti priusq[ue] conetur aegro adhi
bere medicinam non solum morbi eius cui me
dici volent sed etiam consuetudo valentis &
natura corporis cognoscenda est
ad id unde aliquis flatus ostenditur vela
dare
magnam vim habet illa que recte a bono
poeta dicta est flexanima atq[ue] omnium re
gina rerum oratio
nulla materies tam facilis ad exardescen
dum est que nisi admotum ignem non con
cipere possit
sed alia sunt multo maiora fides officium
diligentia quibus rebus adducti etiam
cum alienissimi defendimus tñ eos alienos
si ipsi viri boni volumus habere existimare
non possumus
a democrito & a platone in scriptis relictum
esse dicunt poetam bonum neminem sine

inflammatione omninoque existere posse & sine
quodam afflatu quasi furoris

¶ hunc cum afflictum debilitatum maerentem
in summum diservmen adductum viduum
non prius sum conatus misericordiam ab his
commovere quam misericordia sum ipse captus /

¶ & si omnes molestae sumpsit seditiones fuerint ius
tas in fuisse nonnullas & prope necessarias
invidetur. n. commodis hominum ipsorum studiis a
utem eorum ceteris commodis diffaetur

¶ invident autem homines maxime pauperes aut in
ferioribus cum se relictos sentiant illos autem
dolent evolasse sed etiam superioribus invidetur
sepe vehementer & eo magis si intolerantibus
se iactant & equabilitate communis iuris pres
tantia civitatis aut fortune suae transeunt

¶ plerique sunt invidi maximeque est hoc commu
ne vitium & pervagatum invidetur autem
perstanti florentique fortune. ut haec opinio
minuatur & illa excellens opinio fortuna cum
laboribus & miserijs permixta esse videatur

ita cum simouh casus humanarum miseriarum graui 151
ter accipiuntur si dicuntur dolenter tum afflicta & pro
rata virtus maxime luctuosa est

nec est vlla temperatio oratio q̄ illa in qua aspe
ritas contentioni oratoris ipsius humanitati con
ditur remissio aut lenitatis quadam gravitate
& contentione firmatur

nullam esse artem salus & qui cum traiden co
nati sunt sic insulsi existerunt vt nihil aliud
eorum nisi ipsa insulsitas videatur

est hominibus facetus & dicacibus difficillimum
habere humanam rationem & temperem & ea
que occurrunt cum salissime dici possint tenere
hinc habet ennius flammam a sapienti faci
lius ore in ardenti opprimi q̄ bona dicta tenere
omnia probabiliora sunt que laesisti dicimur
q̄ que proprie

soleo sepe mirari eorum impudentiam qui a
gunt in scena gustum spectante rosuo &
thorbo sus vt aiunt ontorem cum quem
cum catulus nuper auisset faenum abos
dnebat esse oportere

L

re quiescam in tuo sermone quasi in ali
quo per opportuno diversorio
patentibus est autem maxime caritati
hominum ne time in eos dicas qui inhonore
tempus ut dicendi prudentia & oracitate
moderabimur.

ut sementem feceris ita metes

quid huic abest nisi res & virtus

sapiens si augebis tunc

si ego meum maioribus in honore futuris
honore

non tam ut proficit quia causas elabora
re oportet ut ne quid obsit superius. n.
est oratori non visse videri causas quae
non profuisse

d

illud maxime laudandum quod opus est
dicere & quod non opus est non dicere
myrobi est. n. hominis & perfidiosi ch
are quod alienum esset & nocere ei pro
quo quisque diceret
cum themistoch quidam vir ductus pol

hiceretur mentem meminerit se esse traditurum, ^{sz}
& ille quisisset quidnam illa res efficere pos-
set dixisse illum doctorem ut omnia memi- ^p
nisset. ~~Et~~ Themistoclem respondisse uti-
us sibi illum esse facturum si se obhincis que
vellet quod si meminisse docuisset

homines. n. imperiti facilius quod stulte
dixeris reprehendere quod quod sapienter
tacueris laudare possunt

omnis cura in hoc versari oportet ut boni ali-
quid efficiatur dicendo sin id minus ne quid
mah

res hoc postulat ut eorum expectationi qui a-
udiunt quod celeritate succurratur mali enim
se res habet que non statim ut dici cepta est
melior fieri videtur

vehosum nunc quod esse oportet hucum

crebat philippus cum brachium concalesceret
tum se solere pronare

nil est denique in natura rerum omnium quod
se univsum profundat & quod totum repente
evolat

verbata appellanda est cum verbum nullum redundet

Et cum sumtum verborum est quantum necesse est
suadere aliquid aut dissuadere oratorum
mihi videtur esse persone nam et sapienter est con-
siliu[m] explicare suu[m] de maximis rebus et honesti-
ti et discuti ut menti pueri auctoritate p[ro]ba-
re oratione p[ro]suadere possit

mihi. n. transi[n]te q[uo]d multitudine aristoteli et
sepe acerbitate comodo ac breuitate et acuta et
hilaris dictu[m] delectatur

virtus autem est per se ipsa laudabilis et
sine qua q[ui] mihi laudari potest

Quatuor sunt laus eorum factorum habetur
que suscepta videntur a viris fortibus sine
emolumento ac premio que vero etiam
cum labore et periculo ipsorum hec habent
vberissimam copiam ad laudandum

Quatuor. n. virtus esse videtur prestantis viri
que est fructuosa alijs ipsi aut labori-
osa aut periculosa aut certe oratorum

Quatuor. n. etiam illa laus et admirabilis
videtur solet tui esse casus sapienter ad

ueros non factum esse fortuna retinuis 153
se in rebus asperis dromitatem.

neminem sapientie laudem & eloquentie
sine summo studio & labore & industria
sequi posse.

genus forma vires opera diuitie ceteraque
que fortuna det aut extrinsecus aut
proxi non habent in se veram laudem
que debent uirtuti imputari

omnium consensu sic esse tum uictum
ceteros a crasso semper omnes illo autem
die etiam ipsum a sese superatum.

ante cum omnem auctoritatem uniuersi
ordinis proportionem putares cumq; in conspectu
populi uideres me his promissis
existimas posse tereri non tibi illa sunt
adenda si me uis uerere hec tibi est
exadenda lingua qua vel evulsa spiritu
so habidme tuam libertas mea refutabit

ex h
cic de
ora. 3°

2 illa tanq[ue] cyonea fuit diuini hominis
vox & oratio

2 o fallacem hominum spem fragilem[que] for-
tunam & manus nostras intentiones
que in medio spatio sepe franguntur & cor-
ruunt & ante in ipso cursu obruuntur
q[ui] portum conspiciere potuerunt
ut nihil non cepta illa a dijs immorta-
libus vita sed donata potius mors videa-
tur

sed quoniam ~~hinc~~ hec iam neq[ue] in in-
tegro nobis esse possunt & summi labores
nostri magna compensati obuia m[un]di
dantur peroramus &c

an me tam impudentem esse existima-
tis ut vobis hoc presertim munus p[ro]p[ri]e
diutius posse debere

nam cum omnis ex re atq[ue] verbis constet
oratio neq[ue] verba sedem habere possunt

si rem subtraxeris neq; res humen si verba 154
semoveris

nullum est n. genus rerum quod aut avul-
sum a ceteris per se ipsum constare aut q;
cetera si careant vim suam atq; eter-
nitatem conservare possint

est etiam illa platoni vox & sibi cer-
te non inaudita vox omnem doctrinarum
harum incommutabile & humanarum artium
vno quodam societate vinculo contineri
propterea qd minime sibi quisq; notus est
& difficillime de se quisq; sentit.

cuius est vel maxime in sono illud ex-
emplum quod dicebat isocrates ductor
singularis se calcantibus in ephoro co-
tra autem in teopompo frenis uti sole-
re alterum n. exultantem verborum au-
dacia reprimebat alterum cunctantem
& quasi verecundantem incitabat

oratio aliquā que lumen adhibere rebus
debet. ea obscuritatem & tenebras affert
atque ut quodam modo ipsi sibi in dicendo
obstrepere videntur

in quo viri homines exhorrescunt quem stu-
pefacti dicentem intuentur in quo excla-
mant quem deum ut ita dicam inter ho-
mines putant qui distincti qui explicite
qui abundanter qui illuminati & rebus
& verbis dicunt

est. n. eloquentia una quedam de summis
virtutibus quæ sunt omnes virtutis e qua-
les & pares sed tñ est species alia maior
alia formosa & illustris sicut huc vis
que scientiam complexa rerum sensa men-
tis & conata sic verbis explicat ut eos qui
audiant quocumque in cubiliis possit impel-
lere que quo maior est vis huius est maior
bitati iungenda summaque prudentia

bues
ffert
do
hu
a
no
te
y
a
s
en
que
el
p

nam vetus quidem illa doctrina eadem videtur 155
& recte fruendi & bene dicendi maiestra neq;
distinguitur doctorum sed iidem erant dicendi pre
cipitorem atq; fruendi ut ille apud hominum phe
nix qui se a peleo patre achilli iuueni commi
tem esse datum dicit ad bellum ut illum ef
ficeret oratorem verborum actorumq; rerum.
Stoicos nec iratos vereor quoniam omnino i
rasci nesciunt

sed si tota vita nihil velis aliud a que ysa
tractatio & questio quotidie ex se gignit aliquod
quod cum desichosa delectatione vestigat ita fit ut
agitatione rerum sit infinita cognitio habet autē
semper insare

quam etiam gustatus qui est sensus ex omnibus maxime
voluptarius quinq; dulcedine preter ceteros sensus com
mouetur q; atq; id quod valde dulce est aspernat ac
respuat qui potione vti aut cibo dulci dulcius po
test

omnis eorū res eandem habet naturam omnibonū de
qua queri & disruptari potest

nam neq[ue] tam est acies in natura hominum
& ingenijs ut res tanta quisquam nisi monstra-
tas possit videre neq[ue] tanta t[ame]n in rebus obscuritas ut
eas n[on] penitus acie vix ingenio cernat si modo
aspexerit

maior equidem incertam prudentiam quam
stultitiam loquamem
non in aona laus est vitare vitium quam
id est magnum

¶ Si telum manu fuerit: imprudentia tibi eris
si brevis p[ro]p[ri]is verbis exponi non potuit
quemadmodum qui utuntur armis aut palestra
n[on] solum sibi vitandi aut ferendi ratione esse
habendam putant sed etiam ut cum venustate
moveantur: sic verba quidem ad aptam compo-
sitionem & condecentiam sententijs vero ad
gravitatem orationis utatur ut ij qui in ar-
morum tractatione versantur
omni in re posse quod deceat facere artu & na-
ture est. scire quid quancunq[ue] deceat prudenti-
e

sine dubio omni in re vincit imitationem ve 156
ritas

omnis motus animi suum quendam a natura
habet vultum & sonum & oestum
animi est. n. omnis actio & imago animi vultus
est indicis oculi nam hec est una pars corporis
que quod animi motus sunt tot significationes &
commutationes possit efficere

Oculus autem natura nobis ut equo & leoni se
tas caudam aures ad motus animorum decla
rantes dedit

etiam que potius non ut volui sed ut me tempo
re amoviste coegerunt. Scitum est. n. carissimum
conferre in tempus cum afferre plura si cupi
as non queas

sed iam sursum nosq; curamus & aliquā
do ab hac contentione disputationis ani
mos nostros curamq; laxemus.

exa.
ad br
ora.

mahu. n. cum studio tuo sim obsecutus desidera
re a te prudentiam meam quod non fecerim be
nevolentiam

vereor ne tandem studia multorum qui despe
ratione debilitati experiri id nolent quod se
assidui posse diffidunt

prima. n. sequentem honestum est in secun
dis tertijsq; consistere

¶ nec solum ab optimis studiis excellentes vi
ri detructi non sunt sed ne opifices quidem
se artibus suis removerunt ut cum summa
miratamur inferiora tamen probaremg.

quoru non est cui eorum spes infirmatur
aut immoueat industria. nam neq; il
lud ipsum quod est optimum desperandum
est & in prestimibus rebus magna
sunt ea que sunt optimis proxima

ego autem & mi sepe noua videri da
uro intelligo cum per vetera dicam
sed inaudita plerumq;

omnis. n. ubertas & quasi sylua dicendi

157
duda a phibis suphis est
doctus eloquentia popularis & disertus
eloquii doctrina defuit

patua. n. maxime sepe rectissime con
feruntur

Sompor oratorum eloquentie modice utitur
fuit auctoritate prudentia omnes. n. que
plura volunt voluntatem eorum qui
audiunt intuentur ad eamque & ad
eorum arbitrium & nutum totus se
finquit & accommodat

incandor potius quotidie magis ad
mirabili forma virtutum more debi
tum que specie dispari prudentia co
iunguntur quod. n. tam distans quod a se
veritate comitas que in unquam aut
sometior est habere. quod tam diffi
cile quod in plurimorum controversiis
dijudi canitur ab omnibus debet. con
sequens in ut eos ipsos quos contra sta
tuas regnos placatusq; dimittas. Itaque est

fiat ut cum gratia causa nihil facias
omnia tñ sunt orato qui facis
sed testificor me a te rogatum & recusantem
hec scribere esse ausum vobis n. mibi te
cum commune esse vitium ut si susti-
nere tantam questionem nō potuerim
iniusti oneris impositi sua culpa sit
mea recepti in quo tñ iudicij nō sit
errorem laus tibi dati munus cōpen-
sabit

existimavi in omnibus rebus esse ali-
quid optimum etiam si lateret idq̄
ab eo posse qui eius rei oneratus esset
iudicare

cum a nostro catone fraudabor vel re-
prehendi me a ceteris facile poterit
sic isocrates videtur testimonio plato-
nis ab ipso iudicia debere continere
nō invenire et iudicare quod dicas mag-
na illa quidem sunt & tamq̄ animi

instat in corpore sed propria magis p[ro]u- 153
dentie q[ue] eloquentie qua t[ame]n in causa
est vacua prudentia

in h[is] n. feracius in g[er]m[in]is h[is] p[ro]sertim que
disciplinis exculta sunt sed vt segetes fructu
de & uberes non solum fruges verum
herbas etiam effundunt inimicissimas
suis sic interdum ex illis h[is] aut
seuis quedam aut consuetudine aut no[n]
vtilia gignuntur

nam vt manus est animi vultus sic indi-
ces oculi quorum & hilaritatis & vicis-
sim tristitie modum respiciendo quibus a-
petit temperabunt

sed est eloquentie sicut reliquarum re-
rum fundamentum sapientia

non n. omnis fortuna non omnis honos
non omnis auctoritas non omnis etas nec
vero locus aut t[em]p[us] aut auctor omnis coel[us]
aut verbo[rum] gener[um] tractandus est aut
sententiarum.

in omnibus rebus videndum est quatenus
et si n. suus cuius modus est tñ magis of-
fendit minimum q̄ porum in quo apelles
pictores quoq̄ eos peccare dicebat qui nō
sentirent quid esset satis
oportet perfectionem declarare officij
quod et semper utendum est et omnibus. de
uero quasi optatum esse consentaneumq̄
tempori et persone.

quod si poeta fuit ut maximus vitruvius
qui peccat etiam cum probam orationem
affirmat improbo stultove sapientis si
deniq̄ pictor ille vidit cum immo similia
phoœnia tristis chalcidæ esset maestior
vixisset mœrebat mœnibus: obvoluendū
caput ad amemnonis esset qm̄ sumus il-
lum hactum perniciter illo non posset imi-
tari si deniq̄ histro quid deceat querat
quid faciendum oratori putemus

sequitur ut cuiusq[ue] generis nota querat^{ur} 159
tur & formula maiorum opus & ordinu[m]
sed incedentibus considerand[um] fuit
quid doceremus nunc quidem iam quo
cumq[ue] feremus domda mirra uela sunt
quidam etiam ne uoluerit est chiron
ut mulieres esse dicuntur nonnulli in
ornate quas id ipsum deceat
nam sicut in epularum apparatu a ma
nificentia recedens non se potum solu[m]
sed etiam elegantem uideri solet eli
git quibus utatur sunt. n. plerq[ue] ap
te huius ipsius oratoris de quo loquor
parsimonie
is. n. est eloquens qui & humilia subtri
bit & magna grauitate & modico
temperate potest dicere & ut illudida
iterum uerit eloquens qui potuit
parua summissis modico temperate
magna grauitate dicere

sed de te dicimus in quo tantum abest
ut nostra miremur ut usque eo difficiles
ac morosi simus ut vobis non satisfa-
cat ipse demosthenes

vides illum multa perficere nos mul-
ta conari illum posse nos velle quo-
cumque modo causa postulet dicere

quid n. tam commune quod spiritus vi-
uis terra mortuis mare fluctuanti-
bus hiltus eiectis

in me quidem iam pridem effectum
est quod futurum fuit

Zeno quidem ille a quo disciplina
Stoicorum est manu demonstrare so-
lebat quid inter has artes interesset. nam
cum compresserat digitos pronumque fe-
cerat chalceticam dicebat eius modus
esse cum aut deduxerat et manum dila-
tabat palme illius similem eloquentiam

esse dicebat

160

voto. n. prius habeat orator rem de qua
dicat honorem rebus crechis q̄ cogitet
quibus verbis quicq̄ dicat aut quomodo
quid. n. turpius q̄ leuitimaz & civilium
controversiaz patrocinia suscipere cum
suis legum & civilis iuris ugnatus

nescire autem quid ante q̄ natus su ac
cederet id est semper esse puerum quid
n. est etas hominis nisi cum memoria
uorum veterum cum superiorz etate
contexatur

probabo primum eum qui quid deceat
videbit hec. n. sapientia maxime adhi
benda eloquenti est ut sit temporu por
sonaz q̄ moderato. nam neq̄ semp
nec apud omnes nec contra omnes
nec pro omnibus ne omnibus eodem
modo dicentem arbitror
is erit eloquens qui ad id quodcumq̄ de

Quod ubi poterit accommodare orationem quod
cum statuerit tum ut quicquid dicitur
ita dicit nec saturam ieiunium nec vorantiam
minuit nec item contra sedentibus rebus
ipsius pariter equalis oratio idque ita
tenebitur ut quod ad rem tanta ad o
rationem fiat accessio

Quod si nihil aliud respondeum nisi me ne
gare roganti non habuisse iusta esset excu
satio cum & amantissimo & prestantissi
mo viro & verba & honesta petenti sa
tisfacere voluissem

cur autem discere turpe est quod scire
honestum est: aut quod nosse pulche
rum est id non obrosam docere?
Prudentia hominibus orata est lin
gua suspecta

nam omnium mirandarum rerum sicut
aut arborum altitudo nos delectat ra

hinc stripesque non item sed esse illa si i
ne his non potest me autem siue per va
gatissimus ille versus qui vetat atque
pudere proloqui quom facites
quomus. n. suaves graues ve senten
tie tñ si inuoluntis verbu effertur of
fendunt aures quom est iudiciu
superbissimum
impetratum est a consuetudine ut pec
care suauitatis causa liceat
qd si inuoluntis consuetudine tam est ar
tifice suauitatis quid ab ipsa tandem
arte & doctrina postulari putamus?
sed quia reum & verbozque iudiciu
pudentie est vocum autem & nune
rorum aures sunt iudices & it
quod scis nihil prodest quod nescis mul
tum obest
quid si antiquissima illa pictura porcum
colorem magisq; hec iam perfecta delectat

¶ habet autem ^{ut} in etatibus auctoritatem
senectus sic in exemplis antiquitas.
cum in munditatu causa tum ut va-
rietas occurreret satietati
auri. n. vel animus aurium nun-
tius naturalem quendam in se con-
tinet vocum omnium mensuram

¶ quod cum in plerisque tum in hoc ve-
re minimum quod est ostentive ve-
hementius quod id quod videtur parum
neq. n. esse possunt rebus ignotis nota
nomina

patris dictum sapiens temeritas filij
comprobavit

¶ nam ubi libido dominatur innocen-
tie leve presidium est
domus tibi decrat at habebas pecu-
nia superabat at egebas

depressam cecam saccam domum 162
pluribusque & fortunam tuam aestimasti
nec me diuitie mouent quibus omnes
aspirant & leuios multi venaliter mei
laboribus superant neque vestis aut
cesatum aurum & argentum quo nos
tuos veteres matellos maximosque mul-
ti eunuchi esura Aegypti vicerunt
eiusdem hominis sit qui improbos
probat probos improbare
sed ne in maximis quidem rebus quicquam
quam adhuc inveni firmiter quod tene-
um aut quo iudicium meum dirige-
um & illud quodcumque mihi quam si
millimum videretur cum ipsum illud
verum in occulto lateat
dum tibi roganti voluerim obsequi
verum cuncta nequam scribendi meum
pudentiam suscepisse.

[Faint, illegible text in a medieval script, possibly Gothic or similar, covering the majority of the page. The text is mirrored across the gutter, suggesting bleed-through from the reverse side.]

exyo
dox
ace

exyara
doxer
dice p^a

163
mihil est tam incredibile quod non dicendo
fiat probabile nihil tam horridum tam in
cultum quod non splendat oratione &
tantq̄ excolatur
quicq̄pe cum viderem homines rebus his
inconfuenter ea tñ desiderare maxime
quibus abundarent nec n. vnq̄ expletur
nec saturatur cupiditatis situs nec ea su-
lum que habent libidine auocandi cruci-
antur sed etiam amittendi mesu-
bias qui enumeratur inter septem ad-
munitus ut idem facit quod ceteri
qui capta patria fuissent multa de suis
rebus secum asportabant inquit facio
nam omnia mea mecum porto ille hec
in debita fortuna res sua q̄dam puta-
uit que nos appellamus etiam bona
quod rectum & honestum & cum vn-
fuit est id solum oymor bonum
non coitasse quicq̄ putamus in vita sibi
expedire nisi quod laudabile est & pre-
clarum videretur.

Q. eorum qui recte tenent accurateque defendunt
voluptatem esse summum bonum vox peccandi
videtur esse non hominum
vt. n. quisque est maxime boni particeps
ita & laudabilis maxime
nihil est aliud bonum & beate vivere nisi ho-
nesti & recte vivere atque ita quod honestum
sit id solum bonum esse

ex 2^a
pau
doxa
m. reuerentis neque eximiosus nec infelix
nec miser unquam putandus

c. marci secundis in rebus unum exfor-
tunatum hominibus in aduersis unum ex
sumis vris quo beatus esse mortali ni-
hil potest

nescis insane nescis quantum vis vir-
tus habeat nome[n] in virtuti usurpas
quid ipsa valeat in rebus nemo potest
non beatissimus esse qui est totus aptus
ex sese quicquid in se uno sua ponit omnia
cui autem spes omnis ex ratu & voli-
tatu pendet ex fortuna huic nihil po-
test esse certi nihilque quod exploratum

ex
pau

habeat permansurum sibi ne unum qui 164
dem diem

quid n. ego laboravi aut quid cui si qui
dem nihil peperit tale ut eo statu essem
quem neq. fortune temeritas nec inimici
coz. labefactaret iniuria

mors terribilis est his quoz. cum vita
omnia extinguntur non his quorum laus
emori non potest

ut improbo & stulto & inerti numquam be
ne esse potest sic bonus vir & sapiens &
furus miser esse non potest

quicquid est laudabile idem & beatum &
flouens & expectandum videri debet atq.
ita in quo virtus sit ea nihil deesse ad be
ate viuendum

ex 3^a
parad. peccata non rerum eventu sed vitij ho
minum metienda sunt

si virtutes pares sunt inter se paria esse
etiam vitia necesse est

una virtus est consentiens cum omni ra
tione & perpetua constantia nihil huic
adde potest quo magis virtus sit nihil de
mi ut virtutis nomen relinquatur

que vis est. n. que maior arceat homines
ab omni improbitate & si senserint nullam
in delictis esse discremen

ex q^a
para
doxa

Sapientis animus magnitudine consi
lij tolerantia rerum humanarum con
temptuque futuri virtutibus de moq^{ue}
omnibus ut membris septus

at vide q^{ue} ista tua tela contempserim
lactam & immisiam a te refaram
in me inuicem semper duxi tñ per
venisse ad me nunq^{ue} putavi

nihil. n. meum est nec cuiusq^{ue} quod ac
ferri quod eripi quod amitti potest si
mibi eripuisse dulturnam omnimodum
mei constantiam meas curas consilia
quibus resp. in victa stat. si huius eter
ni bñficij immortalis memoriam de
levisse si illam mentem unde hec conse
lia manant mihi eripuisse tum ego
accepisse me confiteri inuicem.

sed si hec nec fecisti nec facere potuisti
reditum mihi obuiosum tua fuit
in uia nō exitum calamitosum

ex q^a
para

omnes scelerati atq; impij quos levis exilio
affici volunt exules sunt etiam si solum no¹⁶⁵
mutantur

ex 4^a
parado.

non ut ubi quisq; erit eius loci ius tenebit
si ibi eum levis esse subiectu no oportebit
cui tandem liberu imperabit qui non po
test cupiditatibus suis imperare

dictum est ut ab eruditissimis vris nisi sa
pientem liberum esse neminem

libertas est potestas vivendi ut velis &
is vivat ut vult qui recta sequitur qui
vaudet officiu cui vivendi via considerata

atq; provisus est qui locibus quidem non
propter metum parat sed ea sequitur atq; co
hit quia id salutare maxime esse iudicat qui

nihil dicit nihil facit nihil cogitat demq;
nisi habenti ac libero cuius omnia consilia

usq; omnes quas gerit ab ipso perficiuntur
sunt eodemq; fruuntur

nec est vlla res que plus apud eum possit
atq; ipsius voluntas atq; iudicium cui q

dem etiam que vim habere maximam
dicitur fortuna ipsa vult sicut sapiens

poeta dicit suis cuiusq; frangit mores soli

cor hoc contentum sapienti ut nihil faciat
inuitus nihil dolens nihil coactus
vere animum laude donum reviviscat
manus curius aut eorum aliquis quorum in
villa ac domo nihil splendidum nihil orna-
tum fuit preter ipsum
omni eorum servitas dubia est qui cupiditate
te pecuniam nullam conditionem recusant
durissime servituti. hereditatis spes quid
iniquitatis in serviendo non suscipit.
quid iam illa cupiditas que videtur esse
habere honoris imperij provinciarum
que dura est domina que imperiosa que ve-
hemens.

et omnis n. animi debilitata & humilis &
tracta timiditas servitus est

et debere. n. ne dixeris quoniam nihil quisque de-
bet nisi quod est sursum non reddere

ex
parado

in eo que cum tanta possessio est ut ad habe-
re vivendum facile contentus sit qui
nihil querat nihil appetat nihil optet
amplius qui nihil sibi deesse putat ni-
hil curat amplius saturatus est aut con-

166
tentus etiam pecunia dives est
animus hominis dives non orca appellari so-
let quod vis illa sit plena dum te manem vi-
debo diutem non putabo
etiam ex eo quod sum curaque satis est metuitur
homines diuitiarum modum
plures estimanda continentia fabricij
quod pecunia pyren qua fabricius dabat et
etiam responsu m. cuius quod pecunia sa-
nitum et hberantia a faciam quod heu chi-
tas L pauh

hec profecto que sunt summaz virtutu
potiora plures estimanda sunt quod illa que
sunt pecunie membra
o dii immortales non intelligunt homi-
nes quod maiora vobis sit parsimonia
vbi vobis est ditior cui deest an cui supe-
rat. qui coet an qui abundat. cuius pos-
sessio quo est maior eo plus requirit ad se-
tuendam an que suis se viribus sustinet.
contentum suis rebus esse maxime sunt cer-
tissime quod diuitie
quod est estimanda virtus que nec exigi nec

suscipi potest unquam neque nausearum neque in
cendio amittitur qua prechit quia sunt soli
sunt diuites. Solum possident res et fructu
osas et sempiternas. Solique quod est propria
diuitiarum contenti sunt rebus suis. Sa
tis esse putant quod est. nihil appetunt
nulla eis coent nihil sibi deesse sentiunt
nihil requirunt. Improbi & c.

ex
ce. de
somm
o sup.

omnibus qui patriam conseruauerint
adiuuerint adixerint certum esse in caelo
ac definitum locum ubi beati ergo sem
piterne fruantur nihil. est illi princi
pi deus qui omnem hunc mundum re
git quod quidem in terris fiat acceptus
et concilia ceterisque hominum iure sociatis
immo hi uiuunt qui ex corporum vim
cibus tanquam e carcere euolauerunt. Vestra
vero que dicitur vita mors est
nisi enim deus is cuius hoc templum est omne
quod conspicias istis te corporis iustitiam
liberauerit huc tibi aditus patre non potest
iusticiam cole et pietatem que cum sit

maiora in parentibus & propinquis tum
in patria maxima est q̄ ea vita viat̄ ⁶⁷
in celum & in hunc coelum corp̄ qui iam
vixerunt & corpore laxati illa incolunt lo
cum quem vides

quousq̄ trun̄ defixa tua mens erit.
infra infimum lune orbem nihil est nisi
mortale & caducum preter animos bene
ū hominum deoꝝ munere datus supra
lunam sunt omnia eterna

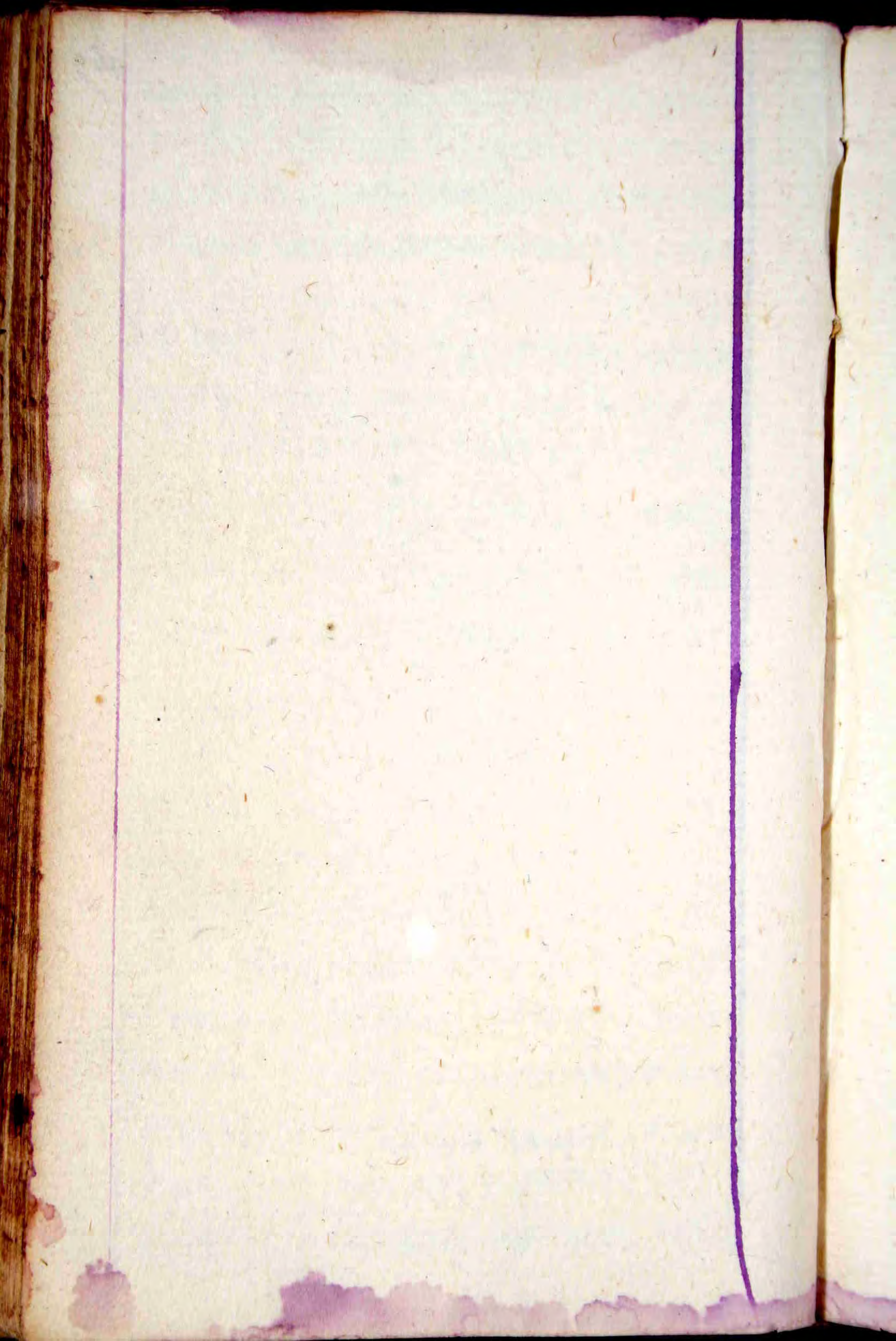
vbi nilus ad illa que catadupa nuntian
tur precipitat ex altissimis montibus ea oēs
que illum locum accohit propter manū tu
am somitus sensu nūcūdi carēt
sentio te sedem etiam nunci hominū cō
templari ac domum que si tibi parua
vt est ita videtur hec coelestia semper
spectatu illa humana contemnit
hos qui incolunt terram vides nū modo
interruptus ita esse vt nihil inter ipsos
ab alijs ad alios manare possit sed partim
obliquos partim versus partim etiam ord.
versos staret vobis a quibus spectare gloria

certi nullam potestis
cerni profecto quantum in amoustris vestra
obvia se dilatare velit
Dicitur aliter spectare si uolens atque hanc sede
Et eternam domum contueri neque sermone
bus uultu dederis te nec in premijs huma
nis spem proseruis rerum tuarum suis te
illicebus oportet ipsa uirtus trahat ad ve
rum deus
quid de te alij loquuntur ipsi uideant sed
loquentur in sermone autem omni ille et an
gustis circum hinc regionum quas uides
nec unquam de vltro perennis fuit et obruit
hominum inuirtu et obliuione posteru
tatis extinguntur
tu uere emittis et sic habes te non esse
mortalem sed corpus hoc nec n. is es que
forma ista declarat sed mens cuiusque is
est quisque non ea forma que dicitur te
monstrari potest
sciam te uere scire esse si quidem deus
est qui videt qui sentit qui meminit

qui preuidet qui tam reos & moderatur &
mouet id corpus cui prepositus est hunc
mundum princeps ille deus & ut ipse mun-
dum ex quadam parte mortalem ipse deus
eternus sic facile corpus animus sempiternus
mouet

168
princípio autem nulla est origo nam ex
princípio oriuntur omnia ipsum autē nul-
la ex re fieri potest nec enim esset hoc prin-
cípio quod originaretur aliunde quod si
nunquam oritur nec occidit quidem unquam
princípio extinctum nec ipsum ab alio re-
nascitur nec ex se aliud creabit siquidem
necesse est a principio omnia oriri /
nam corpus animi qui se corporis voluptatibus
dediderunt eorumque quasi se ministros prebu-
erunt impulsuque libidinum voluptatibus obedi-
entium deorum & hominum iura viola-
runt corporibus elapsi circum terram ip-
sam volutantur nec in hunc locum nisi
multis exagitati seculis revertuntur

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

1111
1111
1111
1111
1111

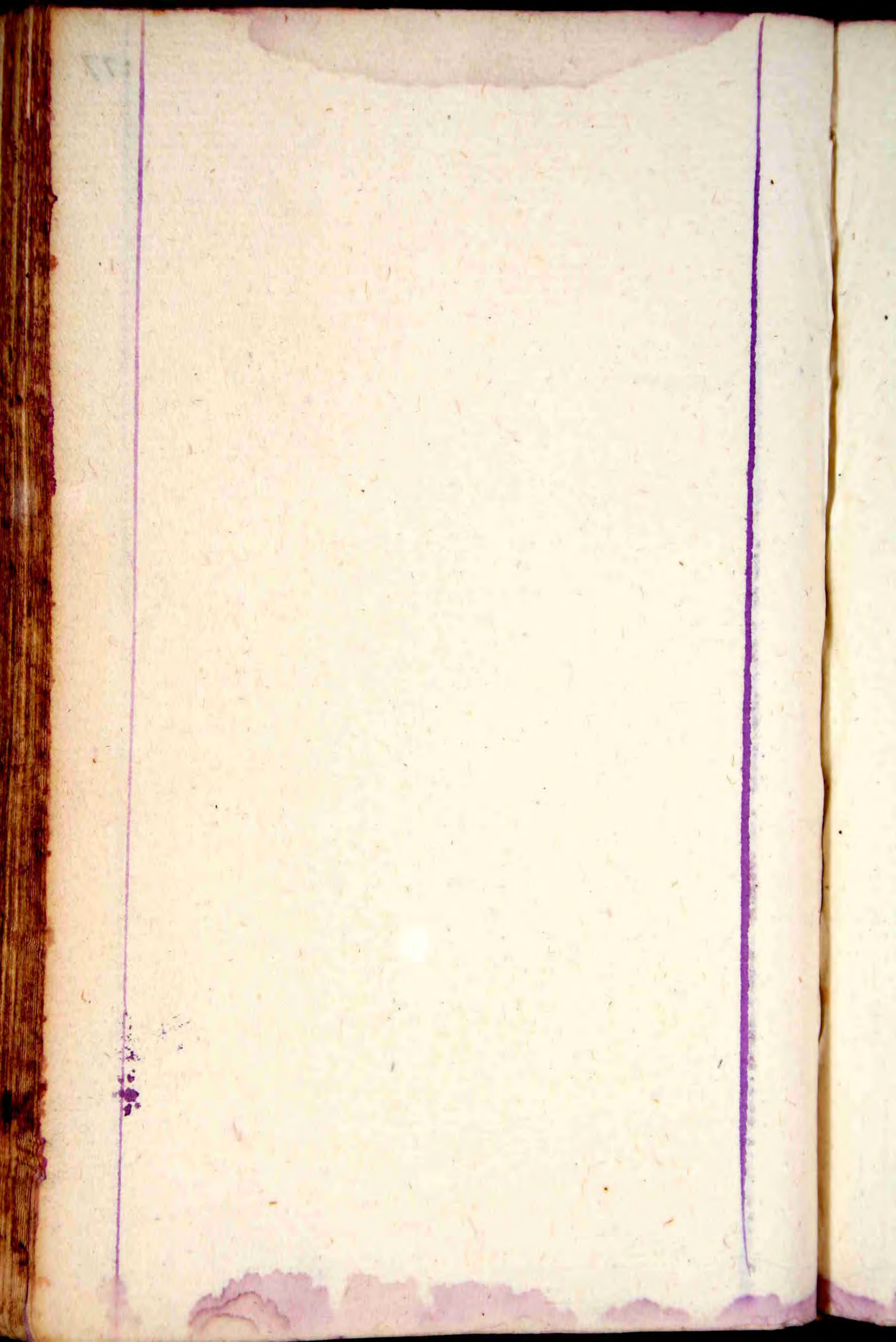

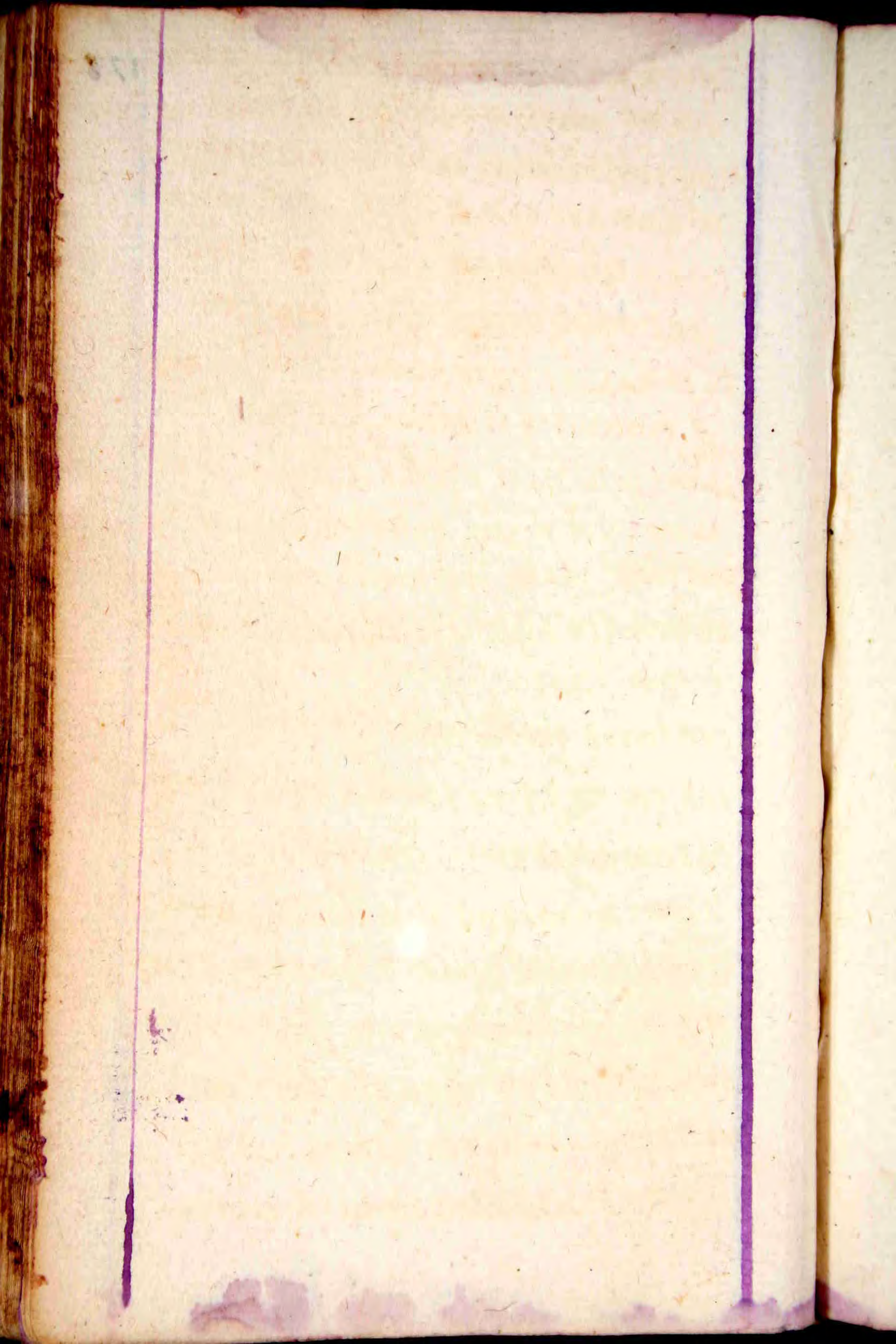

Vertical text in the left margin, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

[Faint, illegible handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

dum furor in cursu est currite cede furori
difficiles aditus in petus omnis habet
temporibus medicina valet data tempore presertim
et data non apto tempore vna nocent
ocia si tollas perire cupidinis arcus
contempteque iacent & sine hinc faces
& mala sunt vicina bonis errore sub illo
quod vitio virtus criminosa sepe tuht
suma petit liquor pflant altissima venti
suma petunt dextra fulmina missa uis
in oensu mala sepe movet amor odit in
quod male feris assuesce ferus bene multare
tustas. lenit

continua messe sonantayer
sed que non presunt singula multa uocat
patua necat morsu spatiosissima lauru
a cane non magno saepe tenetur aper
gradia p multos tenuant flumina riuos
maonaque abducto styite flama perit
successore nouo vincit omnis amor
intraat amor metes usu dicitur usu
& prior est cura cura repulsa noua

in apijis obsta soro medicina paratur
cu mata p huncas con valere mias
si latet ars pdest affert desphensa pudore
atqz adimit meritv tps in omne fidem
queqz latent meliora putant
cui peccare licet peccat in nig yre potestas
Semina nequiti languidiora facis
desine crede mhn vitia irritare ve tando
obsequo vinces aptus ipse tuo
quid servat cu yim? magis ipsaqz fure
preda vocat pauci qd sinit alter amant
indignere licet placet inco cessa voluptas
perfer & obdura dolor luctu pident alii
sepe tulit lassus succus amarg opem
nec lex iustior vlla est
qz necis artifices arte perire sua
nec minor est virtus qz querere parata
casqz inest illic hic erit artis opus
nec nocuisse vni & fortuna habuisse
perit omnis in illo Inocendi
gentis honos cuius laus est in origine sola

130.

Sic acceptissima semper
munera sunt auctor que pretiosa facit
tarda solet magnis rebus inesse fides
hic solet eventus facta nefanda se qui
turpiter ingenium munera corpus emans
res est solliciti plena timoris amor
pronaque cum spectant animalia cetera vultu
ostrosum sublime dedit caluq; videre.
iussit & cretos ad sidera tollere vultus
exitus actu probat careat successibus opto
quisquis ab eventu facta notanda putat
multum in vetitum semper cupimusque negatum
sic interdictis imponet equos aquas
labitur occulte fallatque volabile tempus
& celer amissus labitur annus equis
qui minimum multis non anno dicit amat

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines.]

[Faint, illegible text in a medieval script, likely Latin or Gothic, arranged in approximately 15 horizontal lines. The text is significantly faded and difficult to decipher.]

virgo fama malum quo non aliud velocius ullum
mobilitate viget viresque acquirit cundo
parua motu primo mox sese attollit in aethra
ingrediturque solus & caput inter nubila condit
quid non mortalia pectora vocis audi
sacra fames

non ignara mali miseris succurrere disco
optimaqueque dies miseris mortalibus ere
prima fugit subeunt morbi tristisque senectus
& labor & dure rapit inclementia mortis
nescia mens hominum fati sortisque future
& seruari modum rebus sublata secundis
quid non mortalia pectora vocis
audi sacra fames

collocat viri vas dum flus novus &
nova pubes

& memoresque cum sic prope mura
qui animum suum in frustra discerpunt
huic ardent illi seruiant neminem
ex integro debent nulli plene confi
dunt

vicit illi durum pietas
possuntque posse videntur

[Faint, illegible text in a medieval script, possibly Latin or Gothic, arranged in approximately 15 horizontal lines. The text is significantly faded and difficult to decipher.]

hora
fig

quo semel est imbuta recens servabit odorem
testa diu

ira furor brevis est animus regis qui insi-
paret

imperat hunc frenus hunc tu compesce caute
invidia sicut non invenit tyranni. Una

maius surmentum

nescit vox missa reverti

odierunt peccare boni virtutis amore

odierunt peccare mali formidine pene

tu nihil invita dices faceresve minerva

aquam memento rebus in arduis servare

mentem non secus in bonis ab insolenti

temperatam letitia

tecum vivere amem tecum obcam libens

sumite materiam vris qui scribitis equum

virebus. & versate diu quod ferre recusent

quod valeant humeri

Aetas paventum peroravis tuhi non quivores

mox daturus progeniem vitiosorem

111
na.

ive
na.

fabula tremens sequitur fortuna semp & odit
damnatus.

183

linguarum an silentium linguarum in
adere si potero si non invitus amabo

in eis qui certe est & helas in limine latet
ou dnm) an q' amant ipsi sibi somnia fingunt

petra
cha
quusque male vivit

Q. iratus est in unum deus nec in mentu
potentia potius tantum minor tem
poribus alijs vocabatur fortuna nunc
sevit redde Newtonem precor redde Du
milianum apertior quidem persecu
tio sed leviore erit & brevior habebat
tunc prout mocha sanguinis meren
ti coelum & ad obviam martium pre
venire latenti nunc tabe consumi
mus non vita percipitur sed virtus
nec boni vivere sinimus nec honeste
morari

ego scilicet veritas deturbit huma
num genus omne testabitur iudex
esto prostrata mihi forte suis malis
oppressa nostris intendere non potes
lectum eam sternere magnus labor est
augustinus per verbum

si quidem extra virtutis rationem nihil
vultis semp & nuda veritas atq; omnis
presidij mors fuit

vbi extracta proisus & sepulta impi-
dem virtus est ibi profecto summum
vimen est veritas & sola sufficiens
ad querendo multarum oia cum vni-
hominum omni multum obsequijs sit que-
rentibus

multis miserari necesse est qui multis
cariis esse vult et qui omnibus ois-
osus minus negotij habet

vetus verbum est cecidit denarius
in chalcum

vt vidu eunt eis immo vno non e-
unt sed trahuntur nihil est presidij
in virtute iustitia precor libertas abi-
it equitas vicio est libido uolunt se
vlt auaritia fides invidia omni-
nis hominum suorum patitur tyrannus ad
laudem sui & animu carenda deo

in totam vitam in contentibus &
& emulacionibus inique animis
qui bene subsistent male president unde
nonnunquam in hoc in hoc dicitur in
vij seruitum in dicitur & in hoc
tunc seruitij in uultu in pueri videmus
Suo vni esse primum quidem dicitur
propellere primum extrouere terti
um moderari vltimum abscondere
quo plus seruit eo minus metendum
esse fortunam quod potuit fecit
minime inquit illa oculos non nisi se
tu oculos in venisti
natura hoc habet ut audita que in pueri
vix tuis precor dicit admittitur
solicitudine ac metus non nisi expectan
tis animi esse solet
erectus & sui memor animus in quacumque
consulatur non erit
Sub tranquilla fronte turbida men
tem latere periculis summa semper fuit

parandum tempore parandum ubi 135
est virtutem colendum vivis for-
mam muenies in sepulchro
volat. n. etas & nil aliud tempus
huius vite q̄ cursus ad mortem
dementis esse animi nisi in id ad
quod perveniri non potest
cupidus homines appetere que labo-
rosius parantur
nil gratius deo nil brevius &
quod immo stultus q̄ quis sit adoles-
cens cui sit exploratum ad vepe-
rum esse victurum
scio me ascendere ut descendam vive-
re ut arescam ut senescam adoles-
cere vivere ut moriar
aucti regis salutaribus consilijs
insanus amovet obstruxerat
dicere quod discors & q̄ male se com-
passura videtur ut amantes ac uois
nūq̄ q̄ fructu contraria sine hinc iungunt
tunc iusta & gloriosa dominatio

Amor contra fœda seruitus & iniusta /
inter hinculas mœvrita vniuſſe
ſurdos ac mutos eſſe
incautus vt aiunt deus adiuuat
amante non amato nil reor eſſe miſeri
æquat amor inſparia
dolor inſons libertatis aſſertor eſſe ſolet
dolor v̄reconditam ſuperat
apud poetas legimus nil fide ſanctius
nihil pulchrius ſilentio nihil loqua
ritate deformius
qui pauor ſimilis fieri ſtudet mal
his ſit inuisus
aduerſus imbecillum animu mims
ocule ortum lachrimas eleuatis
omnis dies oratus eſt ad mortem v̄n
guntis in cunabulis inſaniter perit
ſenes vni
inexpectato nihil hoſti nocentius
& inexpectato queh̄z oratio ſunt
natura hoc habz vt abſentibus pot̄z
videantur comites lachrimas videntur
vnde parato nulla meſſeæ p̄ſuaſio

sapere aliqui videt esse plane deripere
 seruendum valetudini presertim hic ubi
 si eorum non erit qui magis me respiciat
 et q̄ vilem aliquem & moribundum carere
 virtutem video & probu & pudico nō in
 meo p̄sente ipse n. mihi exco
 misera est vita agenda extrinseca in
 huius ac existimatione pendens
 rem dicendo inmore vobis facere
 statui perpetua gratitudine perpetuum
 beneficium componere ut quod unū semper
 possum semper prestem nempe gratiam
 habere quod nihil est simul facilius nihil
 multo pulchrius
 pulchritudini propōta difficultas
 varios negotiorū casus nec diuinari nec
 providere possumus itaq̄ sub manum
 nasci consilia sepe numero oportet
 quibus cum te ab affectu aliquo invadi
 sonseris si nō inico resistas strenue: scilicet
 nihil te in futurū aut facturū cuius
 non te mox pudeat ac pomteat

affectus potissimum reouunt patientia & e
quitate animi
uoluit deus cuncta morum consilio ut
cultu nobis: illi uoluit
optanda esse optima uolenda pesti
ma ferenda quae uicq; uoluerint
si aduersos casus impatienter ferens
& ex affectibus reouidit permittas mi
serumam tibi fabricabu vitam & is
qui te cum vexerint intolerabilem.
neq; n. sic amicitias soleo de multo re
m peccus meum ut interuallum aliquod
consuetudinis aut officioꝝ inter mis
sio possit tibi eas eripere
omni nouas hominum mentes quoti
die cum sole
voluptates que in corpore sunt nempe
brutales ingeniu & conditionem
beluaz sequentes obscure leues dilu
te morte fluxe & ut bestie perita
re. que uero in animo sunt penitus

137
natural quomdam dei recipiunt clare
certe solide vere & cum minimo
so immortales
recte virtus honestas appellata est qz
vt sola honore digna
non est magni atq; excelsi animi vir-
tute) propter humana premia sectari
nam ipsa ampliat atq; abundans sui
premiu) est
est. n. amor m're meti uetusus
certe primi cupidinis inq;essus & quasi
suceptiones quid aliud sunt qz huius
mox p'cubitu) in rabiem vertitur iocun-
danti) est res narratione omni) ac fide)
magnopere est quieti animi consubi-
dul) etia) ut aliquo rei familiaris inspe)ctus
in oressus tua) erit iuris egressus alieni me-
sue)nda. n. su) quoz) experimenta) cum
p'cubitu) sumit
moribus malim) prodesse qz ueh)icij)s
placere huc n. pulchru) alterum vero lon-
ge vtilius

opes non desiderande si absint & si ad
sint introcruimus administrande
qui animam exultent eum verissi
me homine futurum cum ille non ad
modum absit a bruto qui segnem a
nimul morte q̄ velut syluere pa
titur

minimā ratio instat est omnium
principum

2 cum presertim de ductu solus ductus
possit unse

minimul esse periculi ijs qui nihil ti
ment

neq̄. n. in amicitijs fortunam sequor
mo quo afflictior est huc maioris e
um diuio nam miseratio auget cha
ritatem

confusus simplicitati amicitie habere
quis loqui potest ex 100 illi qui extra
reus armati ac dentati existimantur
amici mei sunt non vulnerant
non mordent ac vix etiam puniunt
sed titillant solum

tenacissimus suscepti inimicitie nec fa- 133
cile ab amicitia etiam laessitas inie-
xia descedo

non est sue quisq; future fateri dicebat
apud

o homines vmbra exterritos quasi vel
quem sequitur aliquis posse

paratum est indubie tibi a xpo inens
illius et copiosum premium angustem
tibi ab hominibus tam mala refertur

oratio

nam cum a xpi iis et boni omnes et
innocentia consentiente tamtopeu foveant

non est a malis nocere facile

persuasum tibi vestro nihil te posse facere
te nihil molestum nisi quum ne sis mo-
lestus times

ab improbu magna laus est vituperari
qbus placere nemu possit sine suspicio-
ne si inhiat inis morum

tu ne cede malis sed contra audenti
or esto

omnia vite nre p[re]sicha in innocenti
a ponenda qua factus magnus ille o
rator & in uis. p[er]cellas tempestatesq[ue] in
gressus facile se similitates omnes con
temnere profitebatur

o q[ui] facilis & q[ui] non vera modo sed
etiam uersimilis innocenti nostre
defensio & conscientia nra maxi
mo omnium teste approbata

uivas sine anxietate sine sollicitudi
ne faciatq[ue] te. actus tua multis co
mi manita letum ac securum mul
tiplicatantum contemptorem

omnes huius aule est mirus dilator
& p[re]castrinator

quod labor & bene facta iuvant
idcirco leuiter amori obuiam non co
tino cre cum no[m]i[n]e uis[us]e suam
appius consulebat saluus est cessare
q[ui] nihil agere

189
valeat obvia si tantam importat
servitutem ut unicum verbum loque
libere non sinat cum ij qui obviam
non sectantur dicant quicquid habet
si aliquid servus dicere magis non
nullas voru abis frontes quoque in
jmu invenit tibi esse expositas
non sum tibi ne homo ut palare
sibi amicitiaz vsqz acleo ele vorum
mibi atqz honorificam conseris eam
mambus sicut dicitur retinebu
mhal est qui me magis sentiam pro
ficere qz reprehensoria admonitione
duntaxat cum reprehensio venit a
prudenti amico nec imprudenti qui
dem aut inimico nocet
mhal ego beatus unus qz admoni
to rem aliquem habere amicum & pru
dentem
quod muliere effrenus Si praelum modo
habenas remittas ibi vov nullus erit
modus aut moderatu

nos interea dolemus opem qd ferre
affectus rebus minime quamvis non
confestim manuum audentibus
periculum minime
ita affectu hec ves ate res hominum
infestat ut nihil publicum nihil pri
vatum quietum relinquat inter
pugnantes bella inter hinc inde dissona
in humanitate ipsa rabies in reh
dionis unitati diversitas in chari
tate pietatis odium ac sevitia

Quinqua res est obvia que meri
ta non spectat qz manis qz nihil
habet solidi quod prehendas ut no
diutius ea delecteris

brevis ad forum ex verum uelice
peruenimus qz tuncqz in via fle
xus facere conemur

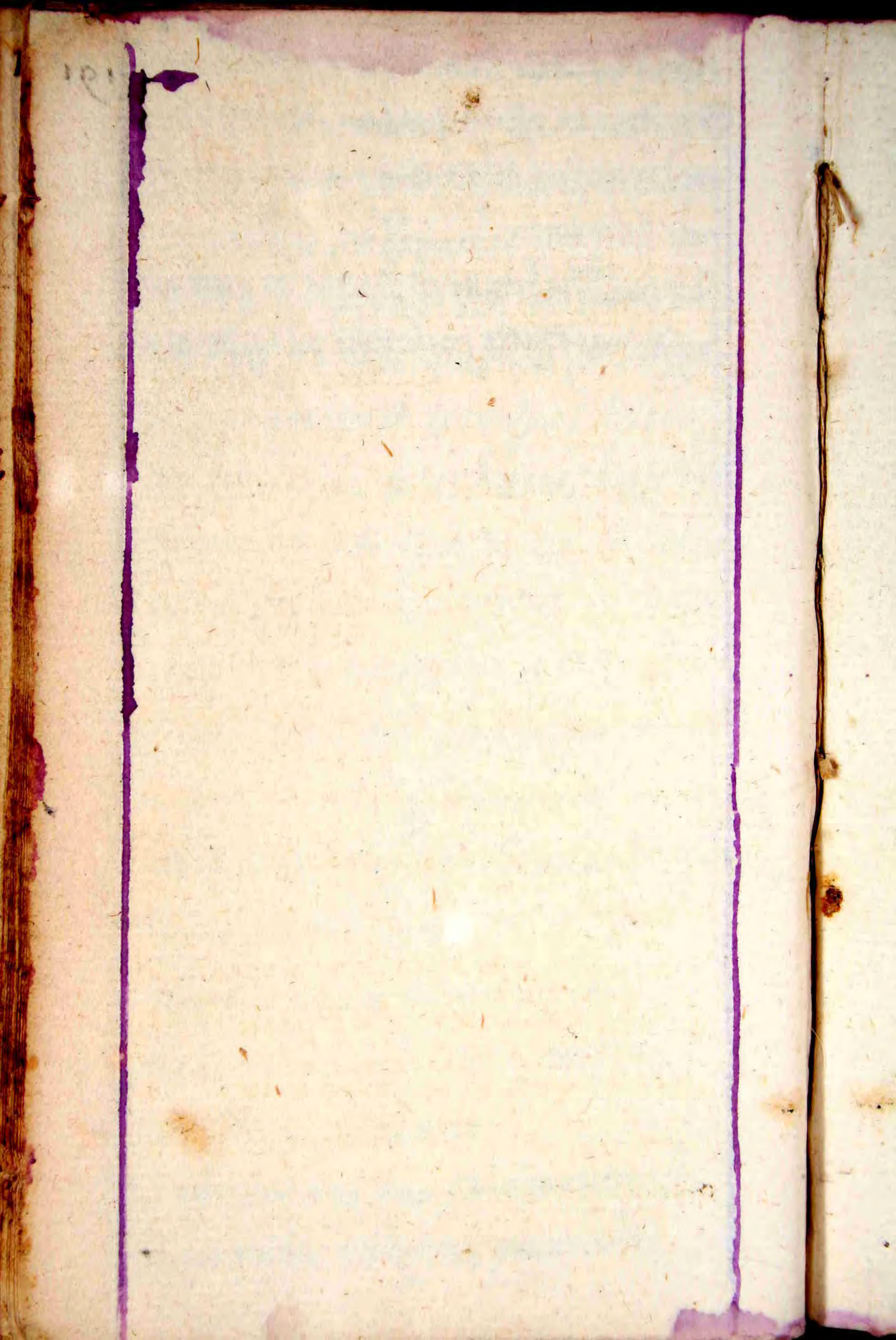
Sed nec amicitia nra fulcimentis illis
indiget quibus vulgares permulsi

sepe testatus sum non estimare me a 190
amicitias ex officio quodam levi scribonch
quod individuum intelligentius profertur qui mi
nus habent

tempora habemus distincta in quibus nec
loqui nec tacere possumus absque periculo

[Faint, illegible handwritten text in a medieval script, possibly Gothic or Carolingian minuscule, enclosed within a purple border.]

121

chi due lepre caccia talvolta piglia la
via & spesso in una

acqua fontana non usasse vicino fuoro.
piu tosto si secca il giovane rampollo che
il vecchio ramo

chi scalda l'ascepe nel suo seno quando
a gliore solia e' mo dabi morzo le troppo
indugate quistai molte volte sono da
giuta in perite

tanto manca il senno quanto il consorto
pesare

meglio e tosto morire que' uicendo l'arriere
mi uno e chiosa sua consenta mo annare
in un sauo piano per cio che il senno ha
lecazioni.

la mi quita da benedissima se spande que
che la gramigna per gras segrati
avuto stromi y aise i conceduto
idomi desiderati tu stidunah doppia
mente sono graditi

folle e. collui che per meo prende il nemico
da cui stavo avanti amorte fatto

o haue di menti de dicto poco vogliono
o mente

meno mah e. corta follia che luna

mano, affatica chi nuocere vuol colui cui
cho vole aiutare

Levendette seguono e meno possenti

tanto e la oratia grande quanto e lo per
dom, & bella vittoria e il perdonare

tal use de haltemi danni che de suoi deppo
picciol tempo gran se

dal bono oue auaritia demora conuene
che iusticia si porta

per homini uerse lacerate il cultello

usa habi accio che tu uivas & non uiuere
accio che tu habo usi

senza iusticia mun regno dura

e gran marcamento de chol la speranza
tanto e i. homini sero qz lo con medes sino si fa
& si reputa

chi e uo & bono & tenuto po fare il 193

male & non e creduto

scipion nasica diceua e m penciuto

grandissimo chi non ha yiu ne q chi te

meu ne chi reueue

sola la misera e sona m videu

[Faint, illegible handwritten text in a later hand, possibly a commentary or continuation of the text above.]

hoc puerat illud placeat hinc virtus cui 194
oī illinc affectus incutiant
temerarium est cū hosti confidere q̄ non
tam victuam appetit q̄ certamen
volantia verba iactantur quasi vultus
tūla committunt
nimium abstricendo veritas amittitur.
diuiliacula & contractus suffragia esse
infirmis
non statim qua honesta transimus lau
dabilem memoramus
insani via: vus est viam p̄t̄i n̄merita
tem obhūsa
plurima honesti sermō qui suspensioe
fructus
iudex animi sermo moderati sermōis om̄
nis est
q̄ p̄n̄d̄ar̄ca ad diuicias philosophoꝝ via
est qui monstrat non addendum diuitijs
sed cupiditatibus detrahendum
inperiosa res est amor
nulla minor iactura q̄ sp̄i
seclerum parentia consensui sepe pro
ximo est

mala valentiora inveniunt qui va-
les vendicari sua vult

non una calamitas sola venit

non unaqueque vult

de omni animo est insultare moribus

et non esse cui possit occasione expectare
non causam

malis maioribus stimulant bonis

pauperum peccatorum canis infestat

ubi defensio est minus ibi plus se-

vitae nocendiq; ferventur libido

nullum mendacis supraductum vult

verba non penetrant

est pectus dicta catonum q^u. simul

fuerit priuatoz furtoz in necio atq; cum

publicis auant etatem fuerit publica manu

et purpurea / et hinc flagitioz omni

um iniuriam in penam humani gene-

ris data est

2^m nunc ita auant in segetibus in her-

bus bona frumenta esse vult ibi minima

spem habere sepe audis inter os et of-

fiam multa interuere posse qd vult in

terofam et herbam vbi longum interual-

lum est

3^m cogitatio inquit cum animo v^o si
quid vos per laborem recte fueritis labor
ille ab vobis recedat. bⁿ factum a vobis
cum vultis non abiceat. Si qua per
voluptatem nequiter fueritis voluptas
ab vobis nequiter factum apud vos
semper manebit.

4^m multo mihi de duabus merentur qui
a vobis q^d qui amara dulces extimant
illa n. sepe verum ducunt in nund^o.
peius de fama n^o mea lentu ac stultu p
les laudat v^o q^d aceruimos detractores /
ventos intrepida & invicta est nec va p
nos horret stupit
more cesareo nil actum credens du^m quid
superesset agendum
et qui quis videret vbi vixisset cogitans e p
rone & non tm vocib⁹ sed nutib⁹ p^onta sumptu /
Sic eunt seu vota mortuam v^o quod ve
hementius cupunt aequius assequuntur.
Scientie & virtutis sedes est animus
nemo in eum debet scribere q^m postest pro
cubore

video quibus artibus nunc hic periculis, se
tuetur utque reddere nequit non vocat red
dere rationem & hic suum habet alibi
adem & nemo vehemens, iniquus consili
is acquiescit turbat ut omnia miscet
de industria quam putat ob causam misit
circulatorum more vel proplexo hinc vel
confuso pulvere licentius fallat & fra
us propria sub umbraculo turbati resp.
dehiscat & ille quidem pro qualitate
properti artibus virtute non novus nam
& infructuoso o audet auceps piscatorum
turbido fur in tenebris nobis autem pro
inertia mea quid possem optare miserius
quod ut noster simul semper simus coram
adultero vultu nate stertentes ad ca
licem nescio fateor an illius impu
dentia an mea patientia sit turpior

